

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

THAI JOURNAL OF PSYCHOLOGY

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

Volume 23 No. 2 July – December 2025 ISSN: 3088-1579 (Online)

- การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นสำหรับวัยรุ่น
พีรพลธ์ เทพประสิทธิ์ กนก พานทอง และพีร วงศ์อุปราช
- เยาวชนตื่นรู้ : ปลูกพลังการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน
พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี พรทิพย์ เกศตระกูล และนรินทร์ชิตา ศิลประชาวาศ์
- การศึกษาทุนทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน
ดาวรุ่ง แสนสุวรรณดี และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์
- การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อภิษฎา ศรีเครือดง จารุวรรณ เม่งกวาง จักรวาล ไชยพัฒน์ ญาณ นลินชวัลย์ และนพลักษณ์ หนักแน่น
- การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
พลอยไพลิน กมลนาวัน
- ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์:
บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการฝังตรึงในงาน และความผูกพันต่อองค์กร
วิรุจิ โพธิ์วิจิตร และนฤตม์ พรประสิทธิ์
- การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ
เพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย
ณัฐวัฒน์ ล่องทอง สุวลักษณ์ อ้วนสอาด กฤษณะ โชติรัตน์กมล และอนันต์ แยมเย็น
- Validation of the Social and Emotional Health Survey-Secondary Among
Thai Secondary School Students
Nithikom Laorithikrai, Rewadee Watakakosol, and Juthatip Wiwattanapantuwong

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

โดย

สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษา

- รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- พันโท ดร.สุชัย สุรพิชญ์พงศ์
อดีตนายก สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- ศาสตราจารย์ ดร.จอห์น โรมาโน
Professor Emeritus, Department of Educational Psychology, University of Minnesota

กองบรรณาธิการ

- ศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ต้อยคำภีร์
นายกสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
บรรณาธิการ
- อาจารย์ ดร.ภุมเรศ ภูผา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
- ดร.กวีวิจน์ จักสมศักดิ์
สารานุกรม สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ และผู้ประสานงาน

กองบรรณาธิการบริหาร

- ศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ต้อยคำภีร์
นายกสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน
กรรมการกลางสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร
กรรมการกลางสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ วิวัฒนาพันธุ์วงศ์
กรรมการกลางสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีร วงศ์อุปราช
กรรมการบริหารสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ ล่องทอง
กรรมการกลางสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย
- ดร.ณัฐกร อิมใจจิตต์
เลขาธิการสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
2. ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม
หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา
หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี
หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ วิวัฒนาพันธุ์วงศ์
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สุรเศรษฐ์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีร วงศ์อุปราช
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกฟ้า อิศรานนท์
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดลดาว วงศ์ธีระธรณ์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
14. อาจารย์ ดร.ภุมเรศ ภูผา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
15. รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุรัตน์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

18. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทชัยตัสสันท์ สกกุลพงศ์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
19. รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม
คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
21. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
23. อาจารย์ ดร.จวีร์รัตน์ นิลจันทิก
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมขวัญ สิงห์วี
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ พรประสิทธิ์
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
27. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวรรณ ธีระพงษ์
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ ล่องทอง
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ สกกุลศรีประเสริฐ
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
31. รองศาสตราจารย์ ดร.ทยาตา รัตนภิญโญวานิช
สาขาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา สุทธิเนียม
สาขาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
33. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิวัฒน์ะ พรหมเพชร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สุขารมณ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนกิจ ชอบทำกิจ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
37. รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์
ข้าราชการเกษียณ
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณวดี สมกิตติกานนท์
นักวิชาการอิสระ
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ใหม่จันทร์
นักจิตวิทยาการปรึกษาอิสระ
40. อาจารย์ ดร.ปริญญา สิริอรรถกุล
สมาคมนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์
41. ดร.สตรีเอวา จำปรัตน์
อดีตที่ปรึกษาศาล
42. ดร.ณัฐกร อิมใจจิตต์
ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลกรุงเทพสำนักงานใหญ่

กำหนดวันออกวารสาร

ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน	กำหนดออกวารสาร เดือน มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม	กำหนดออกวารสาร เดือน ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ และ ผลงานวิจัยทางจิตวิทยา และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย

สำนักงาน

สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย อาคารเกษมพัฒน์ ชั้น 3
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิทยาเขตพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ๑ 10250
โทรศัพท์ 094-440-0494
E-mail: tpa.thailand@hotmail.com
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol>

ปีที่พิมพ์

พ.ศ. 2568

บรรณาธิการแถลง

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ของสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 ของปีที่ 23 (ประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2568) ยังคงมุ่งมั่นในการเผยแพร่ความรู้และผลงานทางวิชาการด้านจิตวิทยาและพัฒนาคุณภาพสู่ระดับสากลอย่างต่อเนื่อง กองบรรณาธิการได้พิจารณาคัดเลือกผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าทางจิตวิทยาเป็น บทความวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 7 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นสำหรับวัยรุ่น เยาวชนต้นรู้ : พลุกพล่านการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน การศึกษาทุนทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์: บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการฝังตรึงในงานและความผูกพันต่อองค์การ การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย และ Validation of the Social and Emotional Health Survey-Secondary Among Thai Secondary School Students กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านจิตวิทยาในประเทศไทย ทั้งในเชิงการศึกษา การวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาศาสตร์ด้านจิตวิทยาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารจิตวิทยา สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้เกียรติ เสียสละเวลาอันมีค่า และใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างเต็มที่ในการกลั่นกรอง พิจารณา แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะแก่บทความต่าง ๆ เพื่อให้บทความมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ร่วมกันสนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ที่ได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านแนวคิด ทรัพยากร และกำลังใจ

อ.ดร. ดุ๊กดำ

ศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา ต้อยคำภีร์

บรรณาธิการวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

นายกสมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย วาระ พ.ศ.2568 - 2571

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของ ผู้อื่นสำหรับวัยรุ่น <i>พีรพลธ์ เทพประสิทธิ์ กนก พานทอง และพีร วงศ์อุปราชา</i>	1-21
เยาวชนต้นรู้ : ปลูกพลังการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน <i>พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี พรทิพย์ เกศตระกูล และนรินทร์ชิตา ศิลประชาววงศ์</i>	22-38
การศึกษาทุนทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน <i>ดาวรุ่ง แสงสุวรรณดี และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์</i>	39-56
การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ <i>อภิษฎา ศรีเครือตง จารุวรรณ เม่งก่วง จักรวาล ไชยพัฒน์ ฌฎยาน นลินขวัญ และนพลักษณ์ หนักแน่น</i>	57-77
การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ ความสามารถของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 <i>พลอยไพลิน กมลนาวิน</i>	78-97
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนัก ฉุกเฉินการแพทย์: บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการฝังตรึงในงาน และความผูกพันต่อองค์กร <i>วิรุจิ โพธิ์วิจิตร และนรุตม์ พรประสิทธิ์</i>	98-113
การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะ และทักษะแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย <i>ณัฐวัฒน์ ล่องทอง สุวลักษณ์ อ้วนสอาด กฤษณะ โชติรัตน์กมล และอนันต์ แยมเอื้อน</i>	114-135
Validation of the Social and Emotional Health Survey-Secondary Among Thai Secondary School Students <i>Nithikorn Laoritthikrai, Rewadee Watakakoso, I and Juthatip Wiwattanapantuwong</i>	136-160

การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นสำหรับวัยรุ่น

พีรพนธ์ เทพประสิทธิ์¹

กนก พานทอง²

พีร วงศ์อุปราช³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นสำหรับวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15 ถึง 19 ปี กิจกรรมทดสอบดำเนินการผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาด้วยโปรแกรม SuperLab 4.5 โดยประยุกต์รูปแบบกิจกรรมทดสอบที่ใช้ภาพการแสดงออกทางสีหน้าจากฐานข้อมูล The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) เป็นภาพสิ่งเร้ารวมทั้งสิ้น 56 สิ่งเร้า ซึ่งผู้ทดสอบจะต้องพิจารณาการแสดงออกทางสีหน้าที่ปรากฏผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ในเวลาที่จำกัดและระบุประเภทของการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าของสิ่งเร้า โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความถูกต้องในการตอบสนองและเวลาในการตอบสนอง ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมทดสอบผ่านรายการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ราย พบว่า มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) เท่ากับ 1.00 และมีค่าดัชนีความตรงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 และเมื่อนำไปศึกษานำร่องกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .85 ($\alpha = .85$)

คำสำคัญ: กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก, ทฤษฎีจิต, วัยรุ่น

Received: April 4, 2025, Revised: May 26, 2025, Accepted: June 4, 2025

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

*Corresponding author; KANOK1459@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำแขนงวิชาการวิจัยจิตวิทยาประยุกต์ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Developing empathy tasks based on theory of mind for adolescents.

Pheeraphol Thapprasithi¹

Kanok Panthong²

Peera Wongupparaj³

Abstract

This study aimed to develop an empathy task based on the theory of mind for adolescents aged 15 to 19 years. The task was conducted through a computer screen using the SuperLab 4.5 program, applying a test format that utilized facial expression images from the Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) as stimuli, totaling 56 stimuli. Participants were required to evaluate the facial expressions displayed on the computer screen and identify the type of emotional expression presented within a limited time. Scoring criteria included response accuracy and response time. Five experts evaluated the task quality, revealing an item-level content validity index (I-CVI) of 1.00 and a scale-level content validity index (S-CVI) of 1.00. A pilot study with 30 participants was conducted to determine reliability using Cronbach's alpha coefficient, which was found to be .85 ($\alpha = .85$).

Keyword: Empathy Task, Theory of Mind, Adolescents

Received: April 4, 2025, **Revised:** May 26, 2025, **Accepted:** June 4, 2025

¹ Ph.D. candidate in Research and Statistic in Cognitive Science, College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University

*Corresponding author; pheeraphol2520@gmail.com

² Assistant Professor, Department of Research and Applied Psychology, Faculty of Education, Burapha University

³ Assistant Professor, Applied Psychology Research Area, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

บทนำ

ความร่วมมือรู้สึก (Empathy) เป็นพฤติกรรมภายในประเภทหนึ่งที่แควตงจิตวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษา โดยได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทางคลินิกของ Rogers (1957) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของความร่วมมือรู้สึกว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลรับรู้โลกส่วนตัวของผู้อื่นเสมือนกับเป็นโลกส่วนตัวของตัวเอง รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ผู้อื่นกำลังเผชิญอยู่ รวมไปถึงการแสดงออกของสื่อสารถึงความรู้สึกที่ได้รับรู้ด้วยความเป็นมิตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Arbel et al. (2021) ที่ว่า ความร่วมมือรู้สึกเป็นผลของเลือกการตอบสนองต่ออารมณ์ โดยเน้นความเข้าใจผู้อื่นเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม หากบุคคลขาดทักษะความเข้าใจในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความร่วมมือรู้สึก (Empathy) ก็สามารถส่งผลให้ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จนอาจส่งผลต่อปัญหาทางพฤติกรรมที่ตามมาได้

ความร่วมมือรู้สึกมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น เป็นช่วงเวลาที่วัยรุ่นเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และสังคมอย่างมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดอารมณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น ความเหงา เศร้า และความสับสน เป็นต้น ความร่วมมือรู้สึกช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น เช่น พฤติกรรมเอื้อสังคมและการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Király et al., 2019; Miller & Eisenberg, 2021; Pijpers, 2017) นอกจากนี้ วัยรุ่นมักต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งความร่วมมือรู้สึกจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจและปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ความร่วมมือรู้สึกยังช่วยป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว โดยการเสริมสร้างความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น (Overgaauw et al., 2017; van der Graaff et al., 2014) ทั้งนี้ ความร่วมมือรู้สึกสามารถแบ่งออกได้หลายด้านตามแนวคิดของนักจิตวิทยาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่จะแบ่งได้ 3 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือรู้สึกทางปัญญา (Cognitive Empathy) เป็นการเข้าใจความคิดและอารมณ์ของผู้อื่นอย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถมองโลกจากมุมมองของผู้อื่นได้ โดยไม่จำเป็นต้องรู้สึกเช่นเดียวกัน ความร่วมมือรู้สึกทางอารมณ์ (Affiliative Empathy) เป็นการมีอารมณ์หรือความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น เหมือนกับที่เราได้ประสบเหตุการณ์นั้นด้วยตัวเอง และความร่วมมือรู้สึกเชิงปรารถนาดี (Compassionate Empathy) ซึ่งเป็นการรวมกันของทั้งสองประเภทข้างต้นและนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม (Riess, 2017)

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือรู้สึกนั้นเป็นทักษะการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้และมีหลากหลายรูปแบบ (Riess, 2022; Turner et al., 2019) และการพัฒนาความร่วมมือรู้สึกส่วนหนึ่งได้นำเอาความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่น (Theory of Mind; ToM) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา เนื่องจากมีข้อค้นพบว่าความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาระดับความร่วมมือรู้สึก (Gallant et al., 2020; Glas, 2018; Powell et al., 2017; Reimers & Oakley, 2017) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือรู้สึก เพราะเป็นความสามารถในการเข้าใจและคาดการณ์พฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการโต้ตอบและเรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (Bowman et al., 2019; Imai, 2020; Laillier et al., 2019; Singer & Tusche, 2014)

Carr et al. (2003) กล่าวว่า การที่ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจและคาดการณ์พฤติกรรมของผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความร่วมมือที่ขึ้นเป็นเพราะความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นทำงานร่วมกับเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้อื่น โดยเซลล์กระจกเงามีบทบาทช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจเจตนาและพฤติกรรมของผู้อื่นได้ดีขึ้น โดยการกระตุ้นให้เกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมทั้งในสมองและภายนอก ทั้งยังช่วยเพิ่มระดับความเห็นอกเห็นใจโดยการทำให้บุคคลสามารถรับรู้และแบ่งปันอารมณ์ของผู้อื่นได้ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะเซลล์กระจกเงามีการทำงานสัมพันธ์กับระบบลิมบิก (Limbic System) ในสมองที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ของมนุษย์ซึ่งทำงานเชื่อมโยงกับเปลือกสมองส่วนอินซูลา (Insula Cortex) ที่มีหน้าที่ในการประมวลผลและการประเมินการแสดงออกทางอารมณ์โดยเฉพาะอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์

แม้ว่าความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นจะมีความสัมพันธ์ในการใช้เครือข่ายสมองที่ซ้อนทับกันบางส่วนกับความร่วมมือที่ทางอารมณ์บ้างในบางบริบท (Gallant et al., 2020) โดยการทำงานของเครือข่ายสมองของความร่วมมือที่ทางอารมณ์จะใช้อะมิกดาลา (Amygdala) และอินซูลาด้านหน้า (Anterior Insula) สำหรับการประมวลผลอารมณ์ ในขณะที่ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นมีการใช้เครือข่ายสมองส่วนคอร์เทกซ์กลีบหน้าผากส่วนกลาง (Medial Prefrontal Cortex; mPFC) รอยต่อขมับข้างขม่อม (Temporoparietal Junction; TPJ) ร่องกลีบขมับส่วนบน (Superior Temporal Sulcus; STS) และขั้วกลีบขมับ (Temporal Poles) สำหรับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจความคิด ความเชื่อ และอารมณ์ของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีการทำงานซ้อนทับร่วมกับเครือข่ายสมองของความร่วมมือที่ทางปัญญามากกว่า (Gallant et al., 2020; Schurz et al., 2014) นอกจากนี้ การศึกษาพัฒนาการในวัยรุ่นพบว่า ความร่วมมือที่ทางปัญญามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทักษะความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นและความสามารถในการรับรู้มุมมองผู้อื่น (Affective Perspective Taking) ซึ่งสนับสนุนว่าทั้งสองกระบวนการนี้พัฒนาควบคู่กันและเสริมกันในการเข้าใจผู้อื่น (Gómez-Tabares & Narváez, 2019)

การศึกษาที่เน้นใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นเพื่อทดสอบความร่วมมือที่ทางปัญญานั้นนิยมใช้แนวคิดการแสดงออกทางสีหน้า (Emotional Facial Expressions) ของ Ouwerson et al. (2018) ซึ่งเสนอเกี่ยวกับใบหน้าที่มีการแสดงออกของอารมณ์พื้นฐาน 6 ชนิดเมื่อเปรียบเทียบกับใบหน้าที่ไม่แสดงอารมณ์ใด ๆ (Neutral) นับเป็นการสื่อสารทางอวจนภาษา (Nonverbal Communication) ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางสายพันธุ์เท่านั้น งานวิจัยทางจิตวิทยาและประสาทวิทยาศาสตร์พบว่า ความร่วมมือที่ทางปัญญามีความสัมพันธ์กับการรับรู้การแสดงออกทางสีหน้า (Facial Expression Recognition) โดยทักษะความร่วมมือที่ทางปัญญาสามารถทำนายความแม่นยำในการจำแนกอารมณ์จากใบหน้าของผู้อื่นได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ต้องใช้อารมณ์เชิงสังคมหรืออารมณ์ที่ซับซ้อน (Gallant et al., 2020; Kanske et al., 2015) นอกจากนี้ การศึกษาด้วยเทคนิคการถ่ายภาพสมอง (fMRI) และการทดสอบพฤติกรรมยังระบุว่าการทำงานของสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นและความร่วมมือที่ทางปัญญา

มีบทบาทสำคัญต่อการประมวลผลและตีความอารมณ์จากใบหน้า (Schurz et al., 2014) ดังนั้น ความร่วมรู้สึกทางปัญญาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้และเข้าใจการแสดงออกทางสีหน้าของผู้อื่นได้อย่างถูกต้องแม่นยำและมีประสิทธิภาพ

แม้จะมีการโต้เถียงกันอย่างมากถึงความเป็นสากลในการแสดงอารมณ์ทางใบหน้าของมนุษย์ แต่งานของ Ekman (2005, as cited in Ong et al., 2018) ยืนยันว่า การแสดงออกของอารมณ์พื้นฐาน 6 ชนิด ได้แก่ โกรธ (Anger) กลัว (Fear) ขยะแขยง (Disgust) ดีใจ (Happiness) เศร้า (Sadness) และประหลาดใจ (Surprise) นั้น มีการตีความการแสดงออกทางสีหน้าจากกลุ่มตัวอย่างที่มาจากหลากหลายเชื้อชาติอย่างไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan et al. (2017), Chen et al. (2021) และ Tsikandilakis et al. (2019) ที่พบความคล้ายคลึงในอารมณ์ระดับสูงในอารมณ์พื้นฐานและสามารถรับรู้อารมณ์เหล่านี้ข้ามวัฒนธรรมได้

The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces (AKDEF) เป็นชุดภาพใบหน้าคนซึ่งมีการแสดงอารมณ์พื้นฐาน (Emotional Facial Expressions) ที่ได้รับการสร้างขึ้นโดยการเฉลี่ย (Averaging) ภาพใบหน้าจากฐานข้อมูล The Karolinska Directed Emotional Faces (KDEF) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือสูงและใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการวิจัยด้านจิตวิทยาและประสาทวิทยา เนื่องจากเป็นภาพที่ได้รับการออกแบบให้แสดงอารมณ์พื้นฐานอย่างชัดเจนตามทฤษฎีของ Ekman (1972) ทั้งมีการลดอิทธิพลของลักษณะเฉพาะบุคคล (individual differences) และควบคุมปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ลักษณะเฉพาะบุคคล (โดยการเฉลี่ยภาพหลายคน), มุมมองของใบหน้า (5 มุม) และสภาพแวดล้อมในการถ่ายภาพ ทำให้ภาพมีความเป็นมาตรฐานและลดอิทธิพลของปัจจัยรบกวนที่อาจส่งผลกระทบต่อรับรู้ (Lundqvist & Litton, 1998) อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายของอารมณ์ในภาพ AKDEF จำกัดอยู่เฉพาะอารมณ์พื้นฐานเท่านั้น ไม่ครอบคลุมอารมณ์ที่ซับซ้อนหรืออารมณ์ที่แสดงในบริบททางสังคมที่เฉพาะเจาะจง (Ong et al., 2018) สำหรับการนำชุดภาพ AKDEF ในงานวิจัยกับชาวเอเชีย พบได้ในงานของ Yan et al. (2017) และ Chen et al. (2021) โดยงานวิจัยข้างต้นได้ระบุว่า การแสดงออกทางสีหน้าของอารมณ์พื้นฐานมีความคล้ายคลึงกันในระดับสูงข้ามวัฒนธรรม (Universality) แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียดของการแสดงออกและการตีความอารมณ์จากใบหน้า (Own-culture Advantage) แต่ก็เป็นเพียงแค่ความแตกต่างเล็กน้อยที่สามารถยอมรับได้และไม่กระทบกับการวิจัยด้านอารมณ์พื้นฐาน

โดยปกติ การพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวัดผลหลังจากเสร็จสิ้นการพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะนั้น ๆ ในการพัฒนาทักษะความร่วมรู้สึกก็เช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แบบวัดประเภทการรายงานตนเอง (Self-report) แต่การใช้แบบวัดประเภทการรายงานตนเองก็มีจุดบกพร่องทั้งในแง่ของความเป็นปัจจุบันและในแง่เชิงปฏิบัติของข้อมูลที่ได้รับ ทั้งอาจมีความไม่แน่นอนเนื่องจากปัจจัยด้านจิตใจหรือสังคมที่อาจส่งผลในแต่ละบุคคล ดังนั้น ในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในปัจจุบันจึงเริ่มนิยมใช้กิจกรรมทดสอบ (Task) ที่สามารถให้ข้อมูลที่ปัจจุบันและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลซึ่งสามารถสะท้อนถึงสถานการณ์จริงได้ดีกว่า นอกจากนี้ การใช้กิจกรรมทดสอบสามารถช่วยให้บุคคลเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองได้ชัดเจน และยังสามารถวัดความสามารถหรือพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทดสอบเวลาปฏิกริยาซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือที่มีความแม่นยำสูง (Karos et al., 2018; Neumann et al., 2015)

ทั้งยังสามารถนำกิจกรรมทดสอบมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคลื่นไฟฟ้าสมอง (Electroencephalography) ได้ (Timmers et al., 2018)

ในต่างประเทศมีงานวิจัยหลายชิ้นที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาการรับรู้ทางอารมณ์โดยใช้ AKDEF ในการศึกษา เช่น งานของ Calvo & Lundqvist (2008) ที่ทดสอบให้ผู้เข้าร่วมระบุอารมณ์จากภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ โดยควบคุมระยะเวลาการแสดงผล ส่วนงานของ Garrido et al. (2017) ได้ศึกษาการระบุอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ ความคุ้นเคย และความน่าดึงดูดของภาพใบหน้า นอกจากนี้ Surcinelli et al. (2022) ศึกษาทดสอบการรับรู้อารมณ์จากภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งแบบด้านหน้าและด้านข้าง ขณะที่ Krumhuber et al. (2018) ใช้ภาพที่ถูกแปลงเป็นวิดีโอแบบเคลื่อนไหวเพื่อทดสอบการรับรู้อารมณ์จากใบหน้า รวมถึงงานวิจัยอย่าง Yan et al. (2017) และ Chen et al. (2021) ที่พบว่าชุดภาพใบหน้าเฉลี่ยที่แสดงออกถึงอารมณ์พื้นฐานมีความคล้ายคลึงกันในระดับสูงข้ามวัฒนธรรม (Universality)

สำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ใช้ AKDEF เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน แต่ก็ได้มีการนำภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ มาใช้เป็นกิจกรรมทดสอบในวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย โดยงานของ Charernboon & Patjanasootorn (2017) ได้พัฒนาชุดทดสอบ Thai Version of the Faces Test เพื่อวัดความสามารถในการรับรู้อารมณ์จากใบหน้าทั้งในกลุ่มประชากรทั่วไปและผู้ป่วยจิตเวช อย่างไรก็ตาม เครื่องมือนี้ยังมีข้อด้อยในเรื่องความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยจิตเวชบางประเภท รวมทั้งอาจขาดการปรับใช้กับกลุ่มอายุและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ในสังคมไทย ขณะที่ ศราวุธ ราชมณี และคณะ (2561) ออกแบบกิจกรรมทดสอบความสอดคล้องระหว่างคำศัพท์เร้าอารมณ์กับภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์เพียง 3 ประเภท เพื่อประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นไทย แต่มีข้อด้อยในด้านความหลากหลายของอารมณ์ที่แสดงออกจากใบหน้าและกลุ่มตัวอย่างที่จำกัดเฉพาะวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้า ส่วน ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์ (2562) ใช้ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์ 6 ประเภทเป็นกิจกรรมเพื่อประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ในเด็ก แต่มีข้อด้อยในเรื่องที่ส่วนใหญ่ใช้ภาพใบหน้าที่การ์ตูน และขาดการควบคุมปัจจัยรบกวนจากสภาพแวดล้อมในการทดสอบ ทั้งนี้ งานทั้งหมดข้างต้นก็ยังมีข้อด้อยเรื่องภาพการแสดงอารมณ์ที่ใช้ในงานวิจัยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวนไม่มาก และไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่แต่ประการใด

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลภาพใบหน้าแสดงอารมณ์มาตรฐานระดับนานาชาติอย่าง AKDEF จะพบว่าฐานข้อมูล AKDEF มีข้อได้เปรียบในเรื่องความหลากหลายของอารมณ์ที่แสดงออก ความเหมาะสมของภาพ และการควบคุมปัจจัยรบกวนอย่างเป็นระบบ ทำให้ผลลัพธ์จากการทดสอบมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมได้ดีกว่า การที่งานวิจัยในประเทศไทยยังไม่มีฐานข้อมูล AKDEF มาใช้อาจทำให้ขาดโอกาสในการเปรียบเทียบหรือยกระดับมาตรฐานของการประเมินอารมณ์จากใบหน้าให้เทียบเท่ากับงานวิจัยระดับนานาชาติซึ่งใช้ภาพใบหน้าของมนุษย์จริงที่หลากหลายและได้รับการรับรองมาตรฐานสูง

เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศจะเห็นได้ว่า แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์เพื่อประเมินหรือส่งเสริมทักษะความร่วมมือในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย แต่ในประเทศไทยยังไม่มีงานใดที่นำฐานข้อมูลภาพใบหน้าแสดงอารมณ์มาตรฐานระดับนานาชาติอย่าง AKDEF มาใช้โดยตรง ทั้งที่ฐานข้อมูลนี้มีข้อได้เปรียบในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความหลากหลายของอารมณ์ และการควบคุมปัจจัยรบกวนอย่างเป็นระบบ เมื่อเทียบกับเครื่องมือที่พัฒนาใช้เองในประเทศซึ่งมักมีข้อจำกัดด้านมาตรฐานและการตรวจสอบความถูกต้องในวงกว้าง ช่องว่างองค์ความรู้ที่สำคัญจึงอยู่ที่การขาดเครื่องมือทดสอบที่ได้มาตรฐานและสามารถเปรียบเทียบผลข้ามวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือที่ใช้แนวคิดการแสดงออกทางสีหน้า (Emotional Facial Expressions) จากฐานข้อมูล AKDEF ในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อให้ได้กิจกรรมทดสอบความร่วมมือที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทั้งในด้านพฤติกรรม รวมถึงการศึกษาด้านคลื่นไฟฟ้าสมองในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือที่ใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่น (Theory of Mind) สำหรับวัยรุ่น

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ของสถาบันการศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของทฤษฎีขีดจำกัดกลาง (Central Limit Theorem) ซึ่งระบุว่า หากสุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพียงพอจากประชากรใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะมีการกระจายตัวแบบใด การกระจายตัวของค่าเฉลี่ยของตัวอย่างจะเข้าใกล้การกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับค่าเฉลี่ยของประชากร และความแปรปรวนเท่ากับความแปรปรวนของประชากรหารด้วยขนาดตัวอย่าง ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้ขนาดตัวอย่างตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป (Tamhane & Dunlop, 2000) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเปิดรับสมัครอาสาสมัครเข้าร่วมในงานวิจัย และได้อาสาสมัครมาทั้งสิ้น จำนวน 35 คน จากนั้นจึงดำเนินการคัดกรองอาสาสมัครโดยใช้เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusions Criteria) ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี ไม่มีโรคประจำตัวหรือประวัติการรักษาเกี่ยวกับระบบประสาทและสมองภาวะรุนแรง
- 2) มีภาวะการมองเห็นปกติ หรือแก้ไขให้เป็นปกติด้วยการสวมแว่นสายตา
- 3) เป็นผู้ถนัดมือขวา

- 4) ไม่เป็นผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า โดยประเมินจากแบบประเมินภาวะซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q) ซึ่งจะต้องมีระดับคะแนนไม่เกิน 7 คะแนน
- 5) ไม่เป็นผู้ที่มีภาวะเครียด โดยประเมินจากแบบประเมินความเครียด (ST-5) ซึ่งจะต้องมีระดับคะแนนไม่เกิน 4 คะแนน
- 6) ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้สีกมาก่อน
จากเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusions Criteria) ข้างต้น มีอาสาสมัครที่ผ่านเกณฑ์เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน เป็น เพศชาย 16 คน และเพศหญิง 14 คน อายุเฉลี่ย 17.7 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอแบ่งรายละเอียดออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

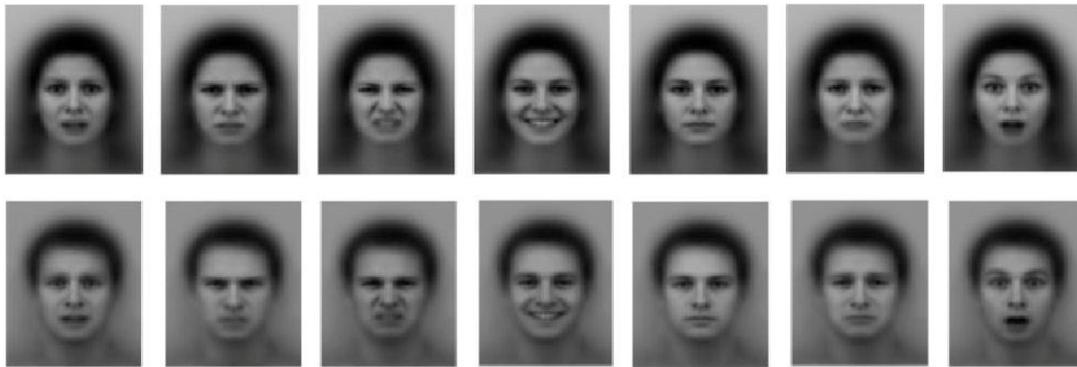
ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมทดสอบความรู้สีก มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบกิจกรรมทดสอบจากงานของ Shuna et al. (2019) ร่วมกับงานของ van der Donck et al. (2019) โดยใช้ภาพสิ่งเร้าการแสดงออกทางสีหน้าจากฐานข้อมูล The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) ของ Lundqvist & Litton (1998) รวมจำนวนภาพใบหน้าในกิจกรรมทดสอบทั้งสิ้น 56 ภาพ ในขณะที่กิจกรรมทดสอบนี้กลุ่มทดลองจะต้องมีการระบุประเภทของอารมณ์จากภาพใบหน้าที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ใบหน้าที่มีอารมณ์ทางบวก ใบหน้าที่เป็นกลาง และใบหน้าที่มีอารมณ์ทางลบ โดยมีรายละเอียดย่อยของการพัฒนากิจกรรมทดสอบ ดังนี้

1. การเลือกภาพที่ใช้ในกิจกรรมทดสอบความรู้สีก ผู้วิจัยดำเนินการนำเข้าภาพใบหน้าจากฐานข้อมูล The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) ที่ประกอบด้วยใบหน้าที่มีการแสดงออกของอารมณ์พื้นฐาน 6 ชนิด ได้แก่ โกรธ กลัว ขยะแขยง ดีใจ เศร้า และประหลาดใจ รวมทั้งใบหน้าที่เป็นกลาง (Neural) ทั้งหมด 70 รูป ประกอบไปด้วยรูปการแสดงออกทางสีหน้าของเพศหญิงและเพศชาย ใน 5 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านข้างทางซ้าย มุมมองด้านข้างทางขวา มุมมองด้านเอียง 45 องศาทางซ้าย มุมมองด้านเอียง 45 องศาทางขวา และมุมมองด้านหน้าตรง

โดยภาพที่อยู่ในฐานข้อมูล The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) นี้ เป็นภาพใบหน้าในฐานข้อมูล The Karolinska Directed Emotional Faces Database (KDEF) ที่ผ่านการประมวลผลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อลดการเกิดอคติในการรับรู้ให้น้อยลง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะมุมมองใบหน้าที่ด้านหน้าตรงตามแนวคิดของ Ensenberg et al. (2016)

ภาพในฐานข้อมูล The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces Database (AKDEF) มีขนาด 562 x 762 พิกเซล (Pixel) ความละเอียด 76 dpi จำนวนภาพที่ใช้ในกิจกรรมทดสอบดำเนินการตามการศึกษาของ van der Donck et al. (2019) โดยใช้ภาพใบหน้าจำนวน 4 ชุด รวมภาพใบหน้าที่ใช้ในกิจกรรมทดสอบทั้งสิ้น 56 ภาพ ลักษณะของภาพใบหน้าที่ใช้ในกิจกรรมทดสอบ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลักษณะภาพใบหน้าจากฐานข้อมูล AKDEF ที่ใช้ในกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Lundqvist & Litton, 1998)

2. การกำหนดคะแนนความถูกต้อง (Response Accuracy) หากกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกต้องตามการแสดงออกทางสีหน้าจะได้ 1 คะแนน หากตอบผิดจะได้ 0 คะแนน โดยคะแนนความถูกต้องนั้นจะแบ่งตามแนวคิดในการวิจัยของ Shuna et al. (2019) ดังนี้

- 2.1 ใบหน้าที่แสดงอารมณ์เป็นกลาง ได้แก่ ใบหน้าที่ไม่แสดงอารมณ์ใด ๆ
- 2.2 ใบหน้าที่แสดงอารมณ์ทางบวก ได้แก่ ดีใจ
- 2.3 ใบหน้าที่แสดงอารมณ์ทางลบ ได้แก่ โกรธ กลัว ขยะแขยง และ เศร้า

ส่วนใบหน้าที่แสดงอารมณ์ประหลาดใจนั้นจะไม่มีค่าคะแนน เนื่องจากเป็นใบหน้าที่สามารถแสดงออกได้ทั้งในช่วงที่บุคคลมีอารมณ์ทางบวกหรือมีอารมณ์ทางลบ จึงไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทของอารมณ์ในประเภทใดประเภทหนึ่งได้ โดยอารมณ์ประหลาดใจนั้นจะใช้เพื่อพิจารณาเวลาการตอบสนอง (Response Time) ของกลุ่มตัวอย่างในการตีความอารมณ์ทางใบหน้า (Gaspar & Esteves, 2022)

ตอนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้โปรแกรม SuperLab 4.5 มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาส่วนหน้าจอต้อนรับประกอบไปด้วย 3 หน้าจอหลัก ได้แก่ หน้าจอยินดีต้อนรับ, หน้าจอคำชี้แจงในการทดสอบ และหน้าจออธิบายลักษณะการทดสอบ ทั้งนี้ ในส่วนหน้าจอต้อนรับจะไม่กำหนดเวลาในการปรากฏหน้าจอ แต่หน้าจอจะเปลี่ยนเมื่อผู้รับการทดสอบกดปุ่มใด ๆ

2. การพัฒนาส่วนทดลองของกิจกรรมทดสอบ เป็นส่วนที่ให้ผู้รับการทดสอบทดลองทำก่อนการทดสอบจริง โดยใช้สิ่งเร้าในการทดสอบจำนวน 5 ภาพ เพื่อให้ผู้รับการทดสอบเข้าใจวิธีการทดสอบ แต่กำหนดให้โปรแกรมไม่บันทึกคะแนนของข้อมูลการทดสอบในส่วนนี้

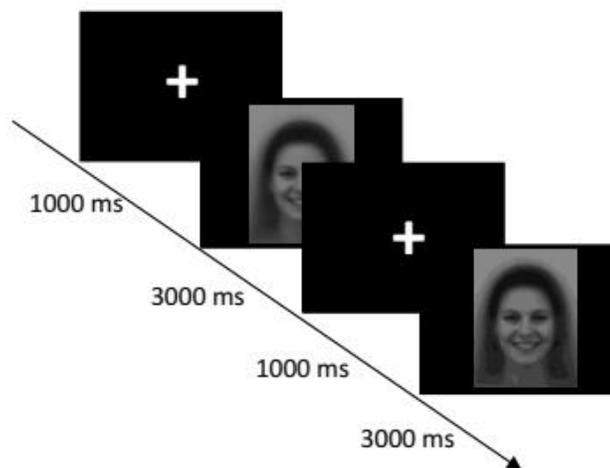
3. การพัฒนาส่วนกิจกรรมทดสอบ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 สร้างเครื่องหมายบวก (+) สีขาวบนพื้นหลังสีดำสำหรับดึงดูดความสนใจตรงกลางหน้าจอ โดยกำหนดให้ปรากฏบนหน้าจอานาน 1,000 มิลลิวินาที (ms)

3.2 สร้างหน้าจอแสดงภาพใบหน้าขณะทำกิจกรรมทดสอบ ซึ่งใช้ภาพใบหน้าในฐานะข้อมูล AKDEF ครั้งละ 1 ภาพ กำหนดให้ภาพใบหน้าปรากฏตำแหน่งตรงกลางบนหน้าจอานาน 3,000 มิลลิวินาที (ms) หรือจนกว่าผู้ถูกทดสอบจะกดคำตอบ

3.3 กำหนดให้ปรากฏหน้าจอแสดงรูปเครื่องหมายบวกเพื่อดึงความสนใจนาน 1000 มิลลิวินาที (ms) และสลับวนเช่นนี้จนครบ 56 ภาพใบหน้า

3.4 สร้างส่วนสิ้นสุดกิจกรรมทดสอบเพื่อให้ผู้ถูกทดสอบทราบว่ากิจกรรมทดสอบได้สิ้นสุดลงแล้ว จากขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก สามารถเขียนเกณฑ์วิธี (Protocol) ของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Empathy Task) ได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เกณฑ์วิธี (Protocol) ของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ปรับมาจาก ศราวุธ ราชมณี และคณะ (2561) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรฐานค่า (Rating Scales) 4 ระดับ โดยมีรายการประเมินครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความชัดเจนของกิจกรรมทดสอบ ด้านความถูกต้องของกิจกรรมทดสอบ และด้านลักษณะทั่วไปของกิจกรรมทดสอบ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 30 คน ณ ห้องปฏิบัติการศูนย์ความเป็นเลิศทางวิทยาการปัญญา (Centre of Excellence in Cognitive Science: CECoS) วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์คุณภาพของกิจกรรมทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้การคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (I-CVI) และดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ในการทดลองใช้กิจกรรมความร่วมมือรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยได้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำวิจัยอย่างละเอียด มีการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะผลสรุปของการวิจัยในภาพรวมและใช้ประโยชน์จากการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น อีกทั้งผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยการวิจัยครั้งนี้จะยึดการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของการศึกษาวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ IRB4-041/2567

ผลการวิจัย

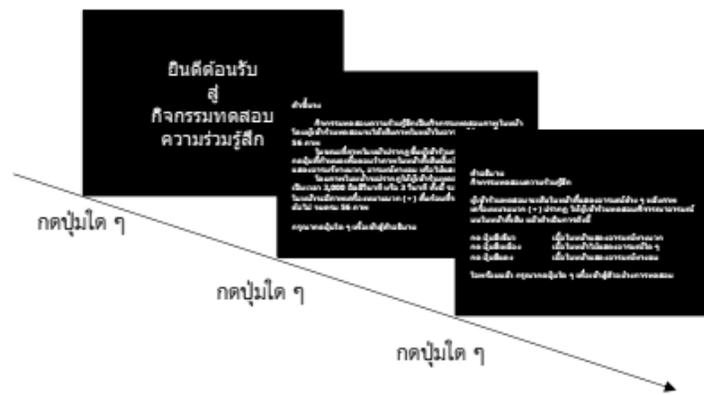
ในส่วนของผลการวิจัย ผู้วิจัยขอแบ่งรายงานผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก

1. ผลการกำหนดรูปแบบกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Empathy Task)

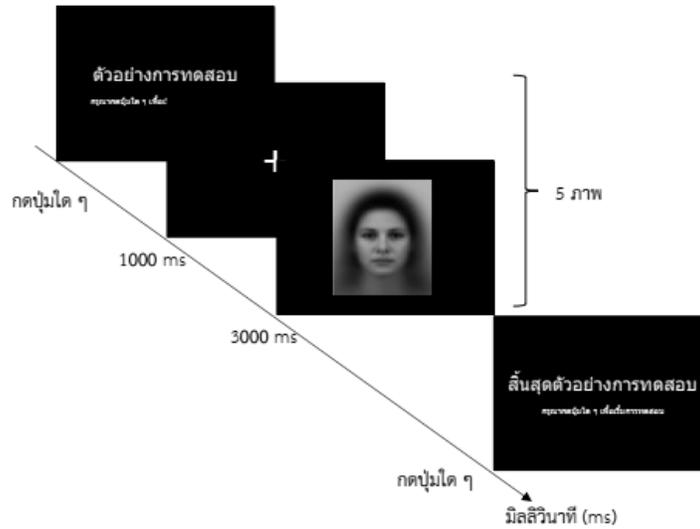
ผู้วิจัยขอเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหน้าจอต้อนรับ 2) ส่วนหน้าจอตัวอย่างกิจกรรมทดสอบ และ 3) ส่วนหน้าจอกิจกรรมทดสอบ

1) ส่วนหน้าจอต้อนรับ ในผังการทำงานของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก ส่วนนี้จะเป็นส่วนแรก ของกิจกรรมทดสอบ ผู้เข้าร่วมทดสอบจะพบกับหน้าจอที่มีข้อความยินดีต้อนรับเป็นหน้าจอแรก เมื่อกลุ่มตัวอย่าง กดปุ่มใด ๆ บนแป้นพิมพ์ (Keyboard) หน้าจอคอมพิวเตอร์จะเปลี่ยนเป็นหน้าจอคำชี้แจงซึ่งจะเป็นรายละเอียด เกี่ยวกับกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก จากนั้นจะเข้าสู่หน้าจอคำอธิบายการทดสอบว่าผู้เข้าร่วมทดสอบจะต้อง ดำเนินการอย่างไรกับกิจกรรมทดสอบ ผลการสร้างส่วนหน้าจอยินดีต้อนรับเขียนเป็นผังการทำงานได้ ดังภาพที่ 3

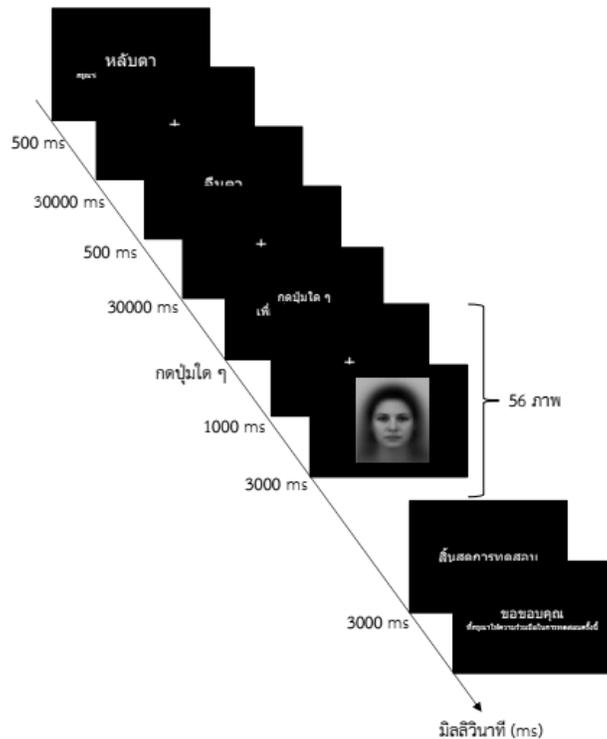
ภาพที่ 3 แผนผังกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกส่วนหน้าจอยินดีต้อนรับ

2) ส่วนหน้าจอตัวอย่างกิจกรรมทดสอบ ในส่วนนี้ผู้เข้าร่วมทดสอบจะได้ทดลองทำกิจกรรมทดสอบก่อนที่จะได้ทดสอบจากกิจกรรมทดสอบจริงโดยไม่มีการเก็บคะแนน เมื่อผู้เข้าร่วมทดสอบกดปุ่มใด ๆ บนแป้นพิมพ์เพื่อรับการทดสอบตัวอย่างกิจกรรมทดสอบแล้ว หน้าจอจะปรากฏภาพเครื่องหมายบวก (+) สีขาว บนพื้นหลังสีดำเป็นเวลา 1,000 มิลลิวินาที จากนั้นจะปรากฏสิ่งเร้าภาพใบหน้าบนพื้นหลังสีดำเป็นเวลา 3,000 มิลลิวินาที ในระหว่างเวลา 3,000 มิลลิวินาที ผู้เข้าร่วมทดสอบจะต้องกดปุ่มบนแป้นคอมพิวเตอร์เพื่อประเมินประเภทของอารมณ์ เมื่อผู้เข้าร่วมทดสอบกดปุ่มที่กำหนดเพื่อประเมินประเภทของอารมณ์เสร็จสิ้นแล้ว หน้าจอจะปรากฏเครื่องหมายบวก (+) เพื่อดำเนินการเสนอสิ่งเร้าภาพต่อไป แต่หากผู้เข้าร่วมทดสอบไม่ดำเนินการภายในเวลา 3,000 มิลลิวินาที โปรแกรมจะเสนอสิ่งเร้าภาพใหม่ขึ้นมาแทนจนครบ 5 ภาพ เป็นการสิ้นสุดตัวอย่างการทดสอบ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนผังกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกส่วนหน้าจอตตัวอย่างการทดสอบ

3) ส่วนหน้าจอกิจกรรมทดสอบ หลังจากกตปุมใด ๆ ในส่วนสิ้นสุดตัวอย่างการทดสอบแล้ว โปรแกรมจะนำเข้าสู่ส่วนกิจกรรมทดสอบ โดยจะปรากฏข้อความให้ผู้เข้าร่วมทดสอบหลับตานาน 30,000 มิลลิวินาที เมื่อครบเวลาจะได้ยินเสียงเตือนเพื่อให้ลืมตานาน 30,000 มิลลิวินาที จากนั้นโปรแกรมจะให้ผู้เข้าร่วมทดสอบกตปุมใด ๆ บนแป้นพิมพ์เพื่อเข้าสู่กิจกรรมทดสอบจริงซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับตัวอย่างกิจกรรมทดสอบ หากผู้เข้าร่วมทดสอบตอบถูกต้องจะได้ 1 คะแนน หากตอบไม่ถูกต้องหรือไม่สามารถตอบได้ตามกำหนดเวลาจะได้ 0 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 48 คะแนน เมื่อผู้ถูกทดสอบดำเนินการทำกิจกรรมทดสอบจนครบ 56 สิ่งเร้า หน้าจอโปรแกรมกิจกรรมทดสอบจะเข้าสู่ส่วนระยะสิ้นสุดการทดสอบโดยจะเป็นหน้าจอขอบคุณที่มีข้อความสีขาวบนพื้นหลังสีดำ เป็นอันเสร็จสิ้นกิจกรรมทดสอบ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนผังกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกส่วนหน้าจอกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก

2. ผลการแสดงผลที่ได้จากกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก

กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Empathy Task) ในงานวิจัยครั้งนี้ พัฒนาขึ้นจากโปรแกรม SuperLab 4.5 ใช้เวลาในส่วนทดสอบนาน 244,000 มิลลิวินาที หรือ 3 นาที 44 วินาที ค่าผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ ค่าคะแนนความถูกต้องของการตอบสนอง (Response Accuracy) และค่าเวลาในการตอบสนอง (Response Time) โดยตัวโปรแกรมจะแสดงผลที่กำหนดเป็นเอกสารนามสกุล .txt ดังภาพที่ 6

Participant Group Name	Participant Name	Block Name	Trial Name	Event Response	Participant Key	Participant Released	Pressed Or Response (any response)	Correct Code	Error Time	Reaction (Trial Va
Main Group	HF01A	TaskA	intsation	หลับตา			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	intsation	ฟังคำ			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	intsation	คำอธิบาย			(any response)	NR	0	
				Pressed (any response)	C	70555				
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 1	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 1	pic (1, p21.JPG)		-	Pressed 0	E	2692	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 2	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 2	pic (2, p14.JPG)		-	Pressed 0	E	1807	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 3	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 3	pic (3, p30.JPG)		-	Pressed -	C	2366	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 4	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 4	pic (4, p53.JPG)		+	Pressed +	C	1710	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 5	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 5	pic (5, p48.JPG)		-	Pressed -	C	1913	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 6	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 6	pic (6, p27.JPG)		-	Pressed -	C	1779	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 7	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 7	pic (7, p02.JPG)		-	Pressed -	C	1786	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 8	Fixation			(any response)	NR	0	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 8	pic (8, p10.JPG)		-	Pressed -	C	1730	
Main Group	HF01A	TaskA	Match, 9	Fixation			(any response)	NR	0	

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการแสดงผลของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกจากโปรแกรม SuperLab 4.5

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกผ่านแบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ มีรายการประเมินครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความชัดเจนของกิจกรรมทดสอบ ด้านความถูกต้องของกิจกรรมทดสอบ และด้านลักษณะทั่วไปของกิจกรรมทดสอบ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาทั้ง 5 ท่านได้ประเมินความเหมาะสมของการพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกทุกข้ออยู่ในระดับ 4 (มีความเหมาะสมมาก) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (I-CVI) เท่ากับ 1.00 และสามารถคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) ได้เท่ากับ 1.00 ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก ในงานวิจัยนี้จึงมีความตรงเชิงเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี มีความเหมาะสมในการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. ผลการวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) โดยกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .85 ($\alpha = .85$)

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Empathy Task) โดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่น (Theory of Mind) สำหรับวัยรุ่น พบว่า กิจกรรมทดสอบมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (I-CVI) และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 ทั้งยังปรากฏค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .85 ($\alpha = .85$) ซึ่งเป็นค่าที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือวัดและทดสอบทางจิตวิทยาและการศึกษา (Dumas et al., 2020) สะท้อนให้เห็นว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถวัดการรับรู้ทางอารมณ์ผ่านใบหน้าจากฐานข้อมูล AKDEF ที่มีความเป็นมาตรฐานสูงและได้รับการยอมรับในวงการจิตวิทยาในวงกว้างได้อย่างมีคุณภาพ

ประสิทธิภาพของกิจกรรมทดสอบดังกล่าวยังได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดและหลักการของ Shuna et al. (2019) ที่มุ่งเน้นการประเมินทักษะทางสังคมผ่านการรับรู้การแสดงออกทางอารมณ์ รวมถึงแนวคิดของ van der Donck et al. (2019) ที่เน้นการประเมินความรู้สึกในหลากหลายมุมมอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาการทดสอบความร่วมมือรู้สึกในปัจจุบันที่คำนึงถึงความหลากหลายของอารมณ์พื้นฐานและการกระตุ้นการรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ.

นอกจากนี้ การประเมินความร่วมมือรู้สึกผ่านการรับรู้ทางอารมณ์จากใบหน้าถือเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับและใช้แพร่หลายในการศึกษาทักษะทางสังคมและความร่วมมือในเด็กและวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นที่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมที่ซับซ้อน (Overgaauw et al., 2017) การใช้ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์จากฐานข้อมูลมาตรฐานอย่าง AKDEF ช่วยให้การประเมินมีความถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น และยังสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดใหม่ ๆ ในด้านการประเมินและพัฒนาความร่วมมือรู้สึกซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความร่วมมือรู้สึกในวัยรุ่น (Farman, 2023; Gaspar & Esteves, 2022)

ทั้งนี้ การพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกในรูปแบบนี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการรับรู้ทางอารมณ์ของวัยรุ่น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการวิจัยและประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษาและทางคลินิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dumas et al., 2020)

สรุป

ผลการพัฒนากิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกโดยใช้ความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่นซึ่งใช้ภาพสิ่งเร้าที่เป็นใบหน้าแสดงอารมณ์ต่าง ๆ จากฐานข้อมูล AKDEF มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในการทดสอบความร่วมมือรู้สึก ทั้งยังมีคุณภาพของกิจกรรมทดสอบในระดับดีและเหมาะสมกับการนำไปใช้กับกลุ่มวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก (Empathy Task) ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 ทั้งยังมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เท่ากับ .85 ซึ่งเป็นค่าที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยทางจิตวิทยาและการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าเครื่องมือนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประเมินการรับรู้ทางอารมณ์ผ่านใบหน้าจากฐานข้อมูลมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นักวิจัย นักวิชาการ นักจิตวิทยา และบุคลากรทางคลินิก สามารถนำกิจกรรมทดสอบนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือวัดความร่วมมือรู้สึกในบริบทอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น ในกลุ่มประชากรที่มีลักษณะเฉพาะหรือในบริบททางคลินิก เพื่อเพิ่มความมั่นใจในความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือในวงกว้าง

2. กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อประเมินการรับรู้และความเข้าใจทางอารมณ์ของวัยรุ่น โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 15-19 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมที่ซับซ้อน การนำเครื่องมือที่มีคุณภาพและความเที่ยงสูงนี้ไปใช้ในสถานศึกษาจะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถประเมินและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเสริมทักษะทางสังคมในชั้นเรียน ทั้งนี้ยังช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. เนื่องจากกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกที่พัฒนาขึ้นมีการทดสอบคุณภาพและความเที่ยงในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15–19 ปี จึงควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น กลุ่มวัยเด็ก กลุ่มผู้ใหญ่ หรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะทางบุคลิกภาพหรือพัฒนาการที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มที่มีบุคลิกภาพผิดปกติหรือมีภาวะทางจิตเวช ซึ่งอาจมีรูปแบบการรับรู้อารมณ์และความคิดของผู้อื่นที่แตกต่างไป การศึกษากับกลุ่มประชากรที่หลากหลายยิ่งขึ้นจะช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือและความเหมาะสมของเครื่องมือในบริบทที่กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึกที่มีคุณภาพและความเที่ยงสูงนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการศึกษาด้านประสาทวิทยา เช่น การตรวจสอบคลื่นไฟฟ้าสมอง (EEG) เพื่อศึกษากลไกทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าใจความคิดของผู้อื่น (Theory of Mind) และความร่วมมือรู้สึก การวิจัยในลักษณะนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองขณะที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมทดสอบความร่วมมือรู้สึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์และพฤติกรรมของผู้อื่นในกลุ่มวัยรุ่น ตลอดจนอาจนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพงษ์ รักชาภิกรณ์. (2562). การจำแนกอารมณ์จากใบหน้าแบบ Real-Time ด้วยการเรียนรู้เชิงลึก. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 38(5), 559–567.
- ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์. (2562). การพัฒนาเครื่องมือประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์สำหรับวัยเด็กตอนต้น. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 14(1), 1-12.
- ศราวุธ ราชมณี, สุชาดา กรเพชรปानी, และ พีร วงศ์อุปราช. (2561). การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเมินภาวะซึมเศร้าแบบพหุกิจกรรมกับการวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง สำหรับวัยรุ่นไทย. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 1(1), 122-137.
- Arbel, E. K., Shamay-Tsoory, S. G., & Hertz, U. (2021). Adaptive empathy: empathic response selection as a dynamic, feedback-based learning process. *Frontiers in Psychiatry*, 12(4), 1-11.
- Bowman, L. C., Dodell-Feder, D., Saxe, R., & Sabbagh, M. A. (2019). Continuity in the neural system supporting children's theory of mind development: longitudinal links between task-independent EEG and task-dependent fMRI. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 40(4), 104-113.
- Calvo, M. G., & Lundqvist, D. (2008). Facial expressions of emotion: Identification under different display-duration conditions. *Behavior Research Methods*, 40(1), 109–115.

- Carr, L., Iacoboni, M., Dubeau, M., & Lenzi, G. L. (2003). Neural mechanisms of empathy in humans: a relay from neural systems for imitation to limbic areas. *National Academic Sciences*, 100(5), 497-502.
- Charernboon, T., & Patjanasoonporn, N. (2017). Thai version of the Faces test: A validity and reliability study. *Asian Journal of Psychiatry*, 28, 96-100.
- Chen, C., Garrod, O. G. B., Ince, R. A. A., Schyns, P. G., & Jack, R. E. (2021). Facial Expressions Reveal Cross-Cultural Variance in Emotion Signaling. *Journal of Vision*, 21(9), 2500.
- Dumas, D., McNeish, D., & Greene, J. A. (2020). Dynamic measurement: A theoretical– psychometric paradigm for modern educational psychology. *Educational Psychologist*, 55(2), 88–105.
- Ensenberg, N. S., Perry, A., & Aviezer, H. (2016). Are you looking at me? Mu suppression modulation by facial expression direction. *Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience*, 17(2), 174-184.
- Farman, H. (2023). *Facial Emotion Recognition in Smart Education Systems: A Review*. 2023 IEEE International Smart Cities Conference (ISC2).
- Gallant, C. M. M., Lavis, L., & Mahy, C. E. V. (2020). Relations among affective theory of mind and empathy measures in early childhood. *British Journal of Developmental Psychology*, 38(4), 542–558.
- Garrido, M. V., Prada, M., & Rodrigues, D. L. (2017). Valence, Emotional Intensity, Familiarity and Attractiveness Ratings of Angry, Neutral, and Happy Faces. *Frontiers in Psychology*, 8, 2181.
- Gaspar, A., & Esteves, F. (2022). Empathy development from adolescence to adulthood and its consistency across targets. *Frontiers in Psychology*, 13(8), 1-7.
- Glas, G. (2018). Conceptual issues in neuroscientific research on empathy. *International Journal of Law and Psychiatry*, 53(9), 195-199.
- Gómez-Tabares, A. S., & Narváez, M. (2019). Links Among Cognitive Empathy, Theory of Mind, and Affective Perspective Taking by Young Children. *Journal of Genetic Psychology*, 180(6), 274-286.
- Imai, A. (2020). Meta-analysis data concerning popularity theory of mind and interaction in experiments. *Data in Brief*, 21(1), 1-4.
- Karos, K., Meulders, A., Goubert, L., & Vlaeyen, J. W. S. (2018). The influence of social threat on pain, aggression, and empathy in women. *Pain*, 19(3), 291-300.

- Kanske, P., Böckler, A., & Singer, T. (2015). Models, Mechanisms and Moderators Dissociating Empathy and Theory of Mind. In *Current Topics in Behavioral Neurosciences* (Vol. 30, pp. 193–206). Springer.
- Király, O., Potenza, M. N., Stein, D. J., King, D. L., Hodgins, D. C., Saunders, J. B., & Demetrovics, Z. (2019). Mental Health and Addictive Behaviors in Young People: A Systematic Review of Clinical and Neurobiological Findings. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(3), 537-553.
- Krumhuber, E. G., Skora, L., Küster, D., & Fou, L. (2018). KDEF-dyn Database Validation. *Frontiers in Psychology*, 9, 2532.
- Laillier, R., Viard, A., Caillaud, M., Duclos, H., Bejanin, A., de La Sayette, V., Eustache, F., Desgranges, B., & Laisney, M. (2019). Neurocognitive determinants of theory of mind across the adult lifespan. *Brain and Cognition*, 136(6), 283-293.
- Lundqvist, D., & Litton, J. (1998). *The Averaged Karolinska Directed Emotional Faces – AKDEF*. Karolinska Instituted.
- Miller, S., & Eisenberg, N. (2021). Measures of empathy in children and adolescents: A systematic review of questionnaires. *PMC*, 8546775.
- Neumann, D. L., Chan, R. C., Boyle, G. J., Wang, Y., & Westbury, H. R. (2015). *Measure of Personality and Social Psychological Constructs*. Elsevier Publishing.
- Ong, D. C., Zaki, J., & Goodman, N. D. (2018). Computational models of emotion inference in theory of mind: a review and roadmap. *Cognitive Science*, 11(2), 338-357
- Ouverson, K. M., Stonewall, J., Gilbert, S. B., & Dorneich, M. (2018). Toward strategic training on reading the mind in the eyes. *Human Factors and Ergonomics Society*, 62(1), 1562-1566.
- Overgaauw, S., Rieffe, C., Broekhof, E., Crone, E. A., & Güroğlu, B. (2017). Assessing empathy across childhood and adolescence: Validation of the Empathy Questionnaire for Children and Adolescents (EmQue-CA). *Frontiers in Psychology*, 8, 870.
- Pijpers, F. W. (2017). Loneliness in Adolescence: A Systematic Review. *Journal of Adolescent Health*, 61(3), 281-288.
- Powell, J. L., Grossi, D., Corcoran, R., Gobet, F., & Garcia-Finana, M. (2017). The neural correlates of theory of mind and their role during empathy and the game of chess: a functional magnetic resonance imaging study. *Neuroscience*, 355(11), 149-160.

- Reimers, M., & Oakley, B. (2017). Empathy, theory of mind, cognition, morality and altruism. *On Human Nature*, 5(1), 355-363.
- Riess, H. (2017). The Science of Empathy. *Journal of Patient Experience*, 4(2), 74–77.
- Riess, H. (2022). Empathy can be taught and learned with evidence-based education. *Emergency Medicine Journal*, 39(6), 418-429.
- Schurz, M., Radua, J., Aichhorn, M., Richlan, F., & Perner, J. (2014). Fractionating theory of mind: A meta-analysis of functional brain imaging studies. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 42, 9-34.
- Shuna, P., Yang, D., Weisha, W., Jieyi, H., & Weiyang, D. (2019). The affective facial recognition task: the influence of cognitive styles and exposure times. *Journal Visual Communication Image Review*, 65(3), 1108-1116.
- Singer, T., & Tusche, A. (2014). Understanding others: brain mechanisms of theory of mind and empathy. In P.W. Glimcher, C.F. Cameror, & R.A. Poldrack (Eds.), *Neuroeconomic: Decision Making and the Brain*. Academic Press.
- Surcinelli, P., Andrei, F., Montebrocchi, O., & Grandi, S. (2022). Emotion Recognition of Facial Expressions Presented in Profile. *Psychological Reports*, 125(5), 2616–2636.
- Tamhane, A. H., & Dunlop, D. D. (2000). *Statistics and data analysis: From elementary to intermediate*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Timmers, I., Park, A. L., Fischer, M. D., Kronman, C. A., Heathcote, L. C., Hernandez, J. M., & Simons, L. E. (2018). Is empathy for pain unique in its neural correlates? A meta-analysis of neuroimaging studies of empathy. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 12(6), 169-180.
- Tsikandilakis, M., Kausel, L., Boncompte, G., Yu, Z., Oxner, M., Lanfranco, R., Bali, P., Urale, P., Peirce, J., López, V., Tong, E. M. W., William, H., Carmel, D., Derrfuss, J., & Chapman, P. (2019). “There Is No Face Like Home”: Ratings for Cultural Familiarity to Own and Other Facial Dialects of Emotion With and Without Conscious Awareness in a British Sample. *Perception*, 48(10), 932–953.
- Turner, I. N., Foster, J. D., & Webster, G. D. (2019). The dark triad’s inverse relations with cognitive and emotional empathy: high-powered tests with multiple measures. *Personality and Individual Differences*, 139(3), 1-6.

- van der Donck, S., Dzhelyova, M., Vettori, S., Thielen, H., Steyaert, J., Rossion, B., & Boets, B. (2019). Fast periodic visual stimulation EEG reveals reduced neural sensitivity to fearful faces. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 49(3), 4658-4673.
- van der Graaff, J., Branje, S., de Wied, M., Hawk, S., & van Lier, P. (2014). Perspective taking and empathic concern in adolescence: Gender differences in developmental changes. *Developmental Psychology*, 50(3), 881–888.
- Yan, X., Young, A. W., & Andrews, T. J. (2017). Cross-Cultural Similarities and Differences in the Perception and Recognition of Facial Expressions. In *The Science of Facial Expression* (pp. 3–19). Oxford University Press.

เยาวชนต้นรู้ : พลุกพล่านการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี¹

พรทิพย์ เกศตระกูล²

นรินทร์ชิตา ศิลประชาวังศ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน 2) พัฒนากิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน และ 3) ประเมินผลการใช้กิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพทางใจเพื่อสร้างพลังการตระหนักรู้ตนเองของเยาวชนอย่างยั่งยืน โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2568 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบ้านห้วยตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสนทนากลุ่ม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 2) แบบวัดการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.91 มีความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.83-0.93 3) กิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน และ 4) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติพื้นฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนมีปัญหาด้านความเชื่อมั่นตนเอง การรับรู้คุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว และการมีเป้าหมายในชีวิต ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน 2) กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 9 กิจกรรมใช้เวลาดำเนินการ 1 วัน โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมเยาวชนที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) และการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) เพื่อส่งเสริมศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง การรับรู้คุณค่าของตนเอง การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น การมีสติอยู่กับปัจจุบัน การมีจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อสังคม 3) ผลการประเมินพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น เยาวชนมีคะแนนการรับรู้คุณค่าตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง การรับรู้คุณค่าในตนเอง และการมีจริยธรรมและคุณธรรม นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายชีวิต การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในชุมชน และความตระหนักถึงศักยภาพของตนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนในบริบทสถานศึกษา ชุมชน และสถาบันพัฒนาเยาวชน เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตที่เหมาะสม และเป็นต้นแบบสำหรับการสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืนของเยาวชน ทั้งในมิติของการพัฒนาตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่าตนเอง, เยาวชน, การเติบโตอย่างยั่งยืน, การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

Received: April 18, 2025, Revised: June 3, 2025, Accepted: June 4, 2025

¹ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

³ นักวิชาการอิสระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Awakened Youth: Igniting the Power of Self-Esteem for Sustainable Growth

Phramaha Nuntawit Kaewbooddee⁴

Porntip Gadetragoon⁵

Narinchita Silprachawong⁶

Abstract

This research aimed to 1) study the problems and needs in developing self-esteem among youth, 2) develop a model for enhancing youth self-esteem and 3) evaluate the effectiveness of the developed self-esteem enhancement model. This research is part of the project titled "Development of Psychological Capacity Model for Sustainable Youth Self-Awareness," funded by the Science, Research and Innovation Fund for the fiscal year 2025. The study employed a participatory action research methodology, collecting data from a sample of 32 secondary school students from Ban Huay Tong School, Chiang Mai Province. Research instruments included Focus group discussion guide with Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80-1.00, self-esteem assessment forms with Cronbach's alpha coefficient of 0.91 and reliability coefficients for each dimension ranging from 0.83-0.93, Youth Self-Esteem Enhancement Activities and behavioral observation records. Data was analyzed using content analysis, basic statistics, and t-test.

The findings revealed that: 1) Youth faced problems regarding self-confidence, self-esteem, relationships with peers and family, and life goals, which hindered their sustainable personal development. 2) The developed program consisted of 9 integrated activities conducted over one day, utilizing a youth activity process that emphasized experiential learning and active learning to promote five capacity areas: self-awareness, self-esteem, positive relationships with others, mindfulness, and ethical and moral mindset for society. 3) The evaluation results showed that after participating in the developed program activities, youth had significantly higher self-esteem scores than before participation at the .01 level of significance, particularly in the areas of self-awareness, self-esteem, and ethics and morality. Furthermore, qualitative changes were observed in their ability to set life goals, appreciation of community participation, and awareness of their potential to create positive change. The research findings can be applied to develop youth self-esteem in educational, community, and youth development institutional contexts. They provide guidelines for designing appropriate life skills enhancement activities and serve as a model for creating an ecosystem that supports sustainable youth development in dimensions of personal development, coexistence with others, and responsible participation in social development.

Keywords: Self-esteem, Youth, Sustainable Development, Experiential Learning

Received: April 18, 2025, **Revised:** June 3, 2025, **Accepted:** June 4, 2025

⁴ Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13170

⁵ Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya 13170

⁶ Independent Scholar, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

โลกปัจจุบันมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์และโลกเสมือนจริงได้ง่าย ๆ ทำให้เยาวชนถูกบิดเบือนความรู้สึกและรูปแบบการคิดของตนเอง ตามกระแสของสื่อและโซเชียลมีเดีย การโพสต์ภาพที่สวยงามและชีวิตที่ดูดีงามบนโซเชียลมีเดีย เพื่อสร้างควมมีตัวตน ทำให้เยาวชนเกิดการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น และรู้สึกไม่พอใจในตนเอง เมื่อไม่สามารถเป็นเหมือนกับคนอื่นได้ นอกจากนี้ การติดตามชีวิตของคนอื่นบนโซเชียลมีเดีย ยังส่งผลให้เยาวชนรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญน้อยกว่า หรือมีคุณค่าต่ำ (The101.world, 2025) ความพยายามที่จะใช้ชีวิตในแบบที่สังคมให้ค่า กลายเป็นการให้คุณค่ากับวัตถุและประเมินคุณค่าของตนเองจากความคิดเห็นของผู้อื่น มากกว่าการทำความเข้าใจคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง ชีวิตดำเนินไปด้วยการแสวงหาสิ่งนอกกายตามกระแสโลกวัตถุนิยม แต่ไม่เคยกลับเข้ามาดูแลเติมเต็มภายในใจของตนเอง การให้คุณค่ากับสิ่งภายนอกมากเกินไปจนตัดใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ มองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ทำให้จิตใจมีแต่ความแว้งกว้าง ว่างเปล่า หดหู่เศร้าหมอง เห็นได้จากพฤติกรรมการทำร้ายตัวเองและพยายามฆ่าตัวตายของเด็กวัยรุ่นที่มีแนวโน้มสูงขึ้น จากปัจจัยกระตุ้นทั้งเรื่องของการมีปัญหาวิตชีวิตหรือเหตุการณ์วิกฤติ รวมถึงการสื่อสารในครอบครัวหรือการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะทางวาจาหรือการทำร้ายร่างกายในครอบครัว (Hfocus, 2024) สภาพสังคมที่ต้องการความสำเร็จและการแข่งขันที่เข้มข้น ส่งผลให้เยาวชนมีความกังวลเกี่ยวกับการทำผิดพลาดและความล้มเหลว พวกเขาอาจรู้สึกกดดันที่จะต้องเป็นดีที่สุดในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งอาจทำให้พวกเขาพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของตนเอง ขาดความเข้าใจในตนเอง อย่างแท้จริง ไม่รู้ว่าต้องการอะไร ความสามารถของตนเองเป็นอย่างไร ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองไม่ดีเพียงพอหรือไม่มีคุณค่า ทำให้เยาวชนมองข้ามความสำคัญของความพอใจและความสุขในการเติบโตและพัฒนาตนเองในแบบที่เหมาะสมกับตน

การรับรู้คุณค่าตนเอง หมายถึง การรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีค่าจากการมองเห็นตนเองตามความเป็นจริง การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้อัตมโนทัศน์ หากคนเรารับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีจุดเด่นและเป็น การรับรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ก็จะส่งผลให้การรับรู้ตนเองเป็นไปในทางด้านบวก มีความรู้สึกที่ดีกับตนเอง มีความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม (Empower Living, 2023) การตระหนักรู้ในตนเอง เป็นความสามารถในการปรับตัว และเป็นพฤติกรรมที่ช่วยให้ บุคคลสามารถจัดการกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวได้ สถานการณ์ที่แตกต่างกัน แก้ปัญหาสถานการณ์ที่ยากลำบากได้อย่างมีประสิทธิภาพ (World Health Organization. Division of Mental, 1994) การตระหนักรู้ในตนเองที่ดีจะช่วยให้เรามองเห็นคุณค่าในตัวเองตามความเป็นจริง เมื่อเรารู้จักตนเองดี เข้าใจจุดแข็งและยอมรับจุดอ่อน จะช่วยพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเองจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเองอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy Theory) ของ Albert Bandura เน้นย้ำถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ในการกำหนดแรงจูงใจ พฤติกรรม และความสำเร็จของบุคคล ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และการรับรู้คุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจและดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bandura, A.,1977)

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ผ่านการแปลงประสบการณ์เชิงรูปธรรม โดยมีรากฐานสำคัญจากแนวคิดของ Dewey (1938) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย และได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดย Kolb (1984) ซึ่งได้นำเสนอวงจรการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม การสังเกตอย่างไตร่ตรอง การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และการทดลองปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น (Kolb & Kolb, 2017) กระบวนการนี้ไม่เพียงส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหา แต่ยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (Moon, 2004) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายรูปแบบในการศึกษา เช่น การเรียนรู้จากการทำงาน การเรียนรู้จากการบริการสังคม การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง (Wurdinger & Carlson, 2010) โดยมีหลักการสำคัญว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เกิดจากการแปลงประสบการณ์ผ่านการสะท้อนคิดและการนำไปปฏิบัติในบริบทใหม่ (Lewis & Williams, 1994)

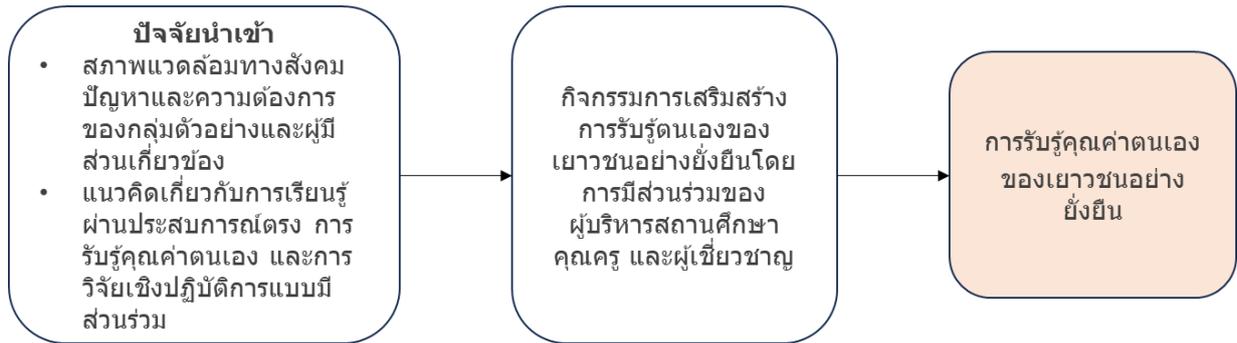
โรงเรียนบ้านห้วยตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานศึกษาขยายโอกาสที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม โดยนักเรียนทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์และมีพื้นฐานจากกลุ่มชาติพันธุ์ คณะผู้บริหารและคุณครูได้ตระหนักถึงความท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางจิตใจของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาความไม่มั่นใจในตนเอง การรับรู้คุณค่าในตนเองต่ำ ภาวะความเครียด และภาวะซึมเศร้า ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ทางโรงเรียนจึงมีความประสงค์ให้คณะนักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าในตนเอง การมีสติอยู่กับปัจจุบัน การมีจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อสังคม อันจะนำไปสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาสภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยตอง เพื่อนำมาออกแบบและพัฒนาแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของนักเรียนในรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและวัยที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเยาวชน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ (experiential learning) มากกว่าการบรรยายหรือการสอนทฤษฎี ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และซึมซับทักษะต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนให้เกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อให้พวกเขาสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน
3. เพื่อประเมินผลการใช้กิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การสำรวจปัญหา (Diagnosing): การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทและสภาพปัญหาของโรงเรียน การเก็บข้อมูลผ่านการประชุมร่วมกันระหว่าง คณะวิจัย คุณครูและผู้บริหารโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาเยาวชน
2. การวางแผน (Planning): การออกแบบวิธีการวิจัยและเก็บข้อมูลร่วมกัน ร่วมกันออกแบบโปรแกรมกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของคุณครูและผู้บริหารโรงเรียน ทั้งการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการวางแผนดำเนินการ
3. การปฏิบัติการ (Acting): จัดกิจกรรมอบรมโครงการ “เยาวชนตื่นรู้ : ปลุกพลังใจเพื่อการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน” โดยการมีส่วนร่วมของคุณครูและผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และสังเกตการณ์
4. การสะท้อนผล (Reflecting): การประเมินผลและการปรับปรุง โดยการมีส่วนร่วมของคุณครูและผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมต้นโรงเรียนบ้านห้วยตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 64 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ดังนี้ (1) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-4 (2) มีช่วงอายุระหว่าง 13-16 ปี และ (3) แสดงคุณลักษณะที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ศึกษา ซึ่งได้รับการประเมินและคัดเลือกโดยครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษา กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกได้มีจำนวนทั้งสิ้น 32 คน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกรายได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กระบวนการ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย และได้ให้ความยินยอมโดยสมัครใจ

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับบริบทและปัญหาที่ศึกษา ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการโรงเรียน) จำนวน 1 ท่าน 2. ครูประจำชั้นที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ท่าน 3. ครูแนะแนวที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาพัฒนาการและการให้คำปรึกษาเยาวชน จำนวน 1 ท่าน 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาเยาวชนในบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลาย จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสนทนากลุ่ม สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา คุณครู และผู้เชี่ยวชาญ โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเองของนักเรียน และข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2. แบบวัดการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเองโดยการบูรณาการจากแบบวัดของ กุณฑลสิพร ศรีจันทร์ และคณะ (2561) และ พรทิพย์ เกศตระกูล (2565) ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ วัด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง การรับรู้คุณค่าของตนเอง การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น การมีสติอยู่กับปัจจุบัน และการมีจริยธรรมและคุณธรรม มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบวัดนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91 และมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.83-0.93

3. กิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน โดยการพัฒนาาร่วมกันกับครูและผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดทฤษฎี Self-esteem ของ Nathaniel Branden บูรณาการร่วมกับหลักธรรม พละ 5 ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ “รู้จักฉัน รู้จักเธอ” “สำรวจโลกภายใน” “สิ่งเล็ก ๆ ที่เรียกว่าวินัย” “สร้างสรรค์ตัวฉัน” “จดหมายถึงตัวเองในอนาคต” “ร่างกายของฉัน body scan” “ทุกปัญหาไม่มีทางเลือก” “สุนทรียสนทนา” “ขอบคุณ”

4. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม สำหรับบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม โดยคณะครู ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการ โดยการสนทนากลุ่มผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครู และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูล สภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเอง

ระยะที่ 2 การวางแผนพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน

ระยะที่ 3 การปฏิบัติการ จัดกิจกรรมอบรมโครงการ “เยาวชนตื่นรู้ : ปลุกพลังการรับรู้คุณค่าตนเอง สู่การเติบโตอย่างยั่งยืน” ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบวัดการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยระหว่างการจัดกิจกรรม มีการบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และให้ผู้เรียนบันทึกการสะท้อนคิดหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ระยะที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงโดยการประชุมร่วมกันกับผู้บริหารและครูเกี่ยวกับผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน ความพึงพอใจของผู้เรียน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม และการบันทึกการสะท้อนคิด วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ ทัศนคติ และสรุปประเด็นสำคัญ
- ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบวัดการรับรู้คุณค่าตนเอง วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขใบรับรอง ว.๘๕๔/๒๕๖๗

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน

จากการสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาของเยาวชน การวิเคราะห์สภาพปัญหาของเยาวชนกลุ่มเป้าหมายพบประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพทางใจและการรับรู้คุณค่าในตนเอง พบว่า

1.1 การรับรู้คุณค่าตนเองต่ำอันเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีการรับรู้คุณค่าตนเองในระดับต่ำ ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากปัจจัยทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีข้อจำกัดในการใช้ภาษาไทย ทำให้หลายคนพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความมั่นใจในการแสดงออกในบริบททางสังคมและการเรียน และการมองเห็นคุณค่าและศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง

1.2 ความเปราะบางในการจัดการอารมณ์และปัญหาด้านความสัมพันธ์ เมื่อต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหรือความคิดเห็นที่แตกต่าง พวกเขาไม่รู้สึกริวิตกกังวล เกิดเป็นความเครียด นำไปสู่กลไกการจัดการปัญหาที่ไม่เหมาะสม เช่น การเก็บปัญหาไว้คนเดียวโดยไม่ขอความช่วยเหลือ หรือการหลีกเลี่ยงจากปัญหาด้วยการหันไปพึ่งพาโลกออนไลน์มากเกินไป ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงประสิทธิภาพในการเรียนที่ลดลง เยาวชนมักไม่สามารถระบุความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้อย่างชัดเจน พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนมีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนในครอบครัว

1.3 ขาดเป้าหมายในชีวิตและความเพียรพยายาม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือการขาดเป้าหมายในชีวิต ไม่รู้ว่าตัวเองอยากเรียนต่อด้านไหน มองไม่เห็นภาพในอนาคตซึ่งส่งผลให้เยาวชนขาดความอดทนและความเพียรพยายาม เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคหรืองานที่มีความท้าทาย พวกเขาเริ่มล้มเลิกการทำงานหรือการเรียนรู้อย่างกลางคัน และรู้สึกว่าเป็นเรื่องยาก ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นของเยาวชนในการที่จะไปถึงจุดหมาย

โดยสรุป ปัญหาหลักของเยาวชนในด้านการพัฒนาศักยภาพทางใจประกอบด้วย (1) ความเชื่อมั่นในตนเอง (2) การรับรู้คุณค่าในตนเอง (3) ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว (4) การมีเป้าหมายในชีวิต

2. ความต้องการในการพัฒนา จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู พบว่ามีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางใจและการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนในประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 การพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความต้องการอย่างชัดเจนในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง สามารถมองเห็นจุดแข็ง จุดที่ต้องพัฒนา ความต้องการ และเป้าหมายของตนเองได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังต้องการให้เยาวชนพัฒนาความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) และการเสริมสร้างศรัทธาในคุณค่าแห่งตน

2.2 การพัฒนาทักษะความเพียรและความอดทน เนื่องจากพบว่าเยาวชนมักล้มเลิกความตั้งใจเมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือความยากลำบาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่น ความอดทน และความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและความท้าทายไปได้ด้วยความพยายาม ซึ่งความเพียรนี้ต้องผสานกับการมีความหวังว่าความพยายามจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีในอนาคต

2.3 การเสริมสร้างสติและการจัดการอารมณ์ ที่ช่วยให้เยาวชนมีสติ รู้เท่าทันอารมณ์ และสามารถควบคุมจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับความเครียด ความผิดหวัง หรือความขัดแย้ง การพัฒนาทักษะนี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยสติปัญญา มากกว่าการตอบสนองด้วยอารมณ์ชั่วขณะ

2.4 การพัฒนาการมีเป้าหมายที่ชัดเจน ในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและทิศทางในการดำเนินชีวิต รวมถึงช่วยให้เยาวชนสามารถวางแผนและติดตามความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและความภาคภูมิใจในตนเอง

2.5 การพัฒนาด้านจริยธรรมและคุณธรรม คณะครู อาจารย์ มีความประสงค์จะส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักการทางจริยธรรม ที่ช่วยให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม

3. รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและวัย เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ และสอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเยาวชน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ (experiential learning) มากกว่าการบรรยายหรือการสอนทฤษฎี ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และซึมซับทักษะต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน พบว่าเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมีความเปราะบางในหลายมิติ ทั้งการรับรู้คุณค่าตนเอง การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ และความเพียรพยายาม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้คุณค่าตนเอง ความเพียร การมีสติอยู่กับปัจจุบัน การมีเป้าหมายที่ชัดเจน และการยึดมั่นในหลักจริยธรรมและคุณธรรม ผลการศึกษานี้จะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพทางใจเพื่อพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนอย่างยั่งยืนในลำดับต่อไป

2. ผลการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและคุณครูและผู้เชี่ยวชาญ ได้พัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน ได้เป็น โครงการอบรม “เยาวชนตื่นรู้ : ปลุกพลังใจเพื่อการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน” ในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ที่มีทั้งการสร้างแนวคิดเชิงบวก ฝึกการวางแผนและการทดลองลงมือปฏิบัติ ทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ 1. รู้จักฉัน รู้จักเธอ 2. สำรวจโลกภายใน 3. สิ่งเล็ก ๆ ที่เรียกว่าวินัย 4. สร้างสรรค์ตัวฉัน 5. จดหมายถึงตัวเองในอนาคต 6. ร่างกายของฉัน body scan 7. ทุกปัญหามีทางเลือก 8. สนทริยสนทนา 9. ขอขอบคุณ กิจกรรมใช้เวลาอบรม 1 วัน กับกลุ่มทดลองจำนวน 32 คน โดยมีการทำแบบวัดก่อนและหลังร่วมโครงการอบรม มีข้อคำถาม 25 ข้อ เพื่อวัดองค์ประกอบ 5 ด้าน และการติดตามผล 1 เดือนหลังทำกิจกรรม โดยการทำแบบวัดซ้ำประกอบกับการสังเกตจากคณะครู

3. ผลการประเมินการใช้กิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมต้น เป็นเพศชาย ร้อยละ 53 เพศหญิง ร้อยละ 47 อายุ 13 ปี ร้อยละ 22 อายุ 14 ปี ร้อยละ 28 อายุ 15 ปี ร้อยละ 47 และอายุ 16 ปี ร้อยละ 3

3.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผลการจัดกิจกรรมการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้คุณค่าตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ให้คะแนนแบบ Likert Scale ระดับ 5 คือมากที่สุด และระดับ 1 คือน้อยที่สุด มีผลดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เยาวชนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมของการรับรู้คุณค่าตนเองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอยู่ที่ 3.893 และหลังเข้าร่วมโปรแกรมเพิ่มขึ้นเป็น 4.301 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม 0.67 และ 0.61 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตนเองของกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลในแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านการรับรู้และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง: แม้จะมีค่าเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมสูงที่สุด (4.050) และมีการพัฒนาขึ้นเป็น 4.350 มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ด้านการรับรู้คุณค่าของตนเอง: มีการพัฒนาที่โดดเด่นที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.919 เป็น 4.381 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น: มีพัฒนาการที่ดีขึ้นจาก 3.913 เป็น 4.306 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ด้านการมีสติอยู่กับปัจจุบัน: มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.675 เป็น 4.188 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. ด้านการมีจริยธรรมและคุณธรรม: พบว่ามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจาก 3.906 เป็น 4.281 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรับรู้คุณค่าตนเอง การมีสติอยู่กับปัจจุบัน และการมีจริยธรรมและคุณธรรม ผลการวิจัยสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบพลังการรับรู้ตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนของเยาวชนก่อน-หลังการเข้าร่วมกิจกรรม และ 1 เดือนหลังกิจกรรม

พลังการรับรู้ตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน	Mean				S.D				t	P Value
	Pre	Post	1M	ระดับ	Pre	Post	1M	ระดับ		
1. ด้านการรับรู้และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง	4.050	4.350	4.360	มากที่สุด	.59	.64	.62	1.09	-2.165	.038
2. ด้านการรับรู้คุณค่าของตนเอง	3.919	4.381	4.381	มากที่สุด	.69	.57	.58	.82	-2.961	.006
3. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.913	4.306	4.411	มากที่สุด	.70	.59	.56	.84	-2.671	.012
4. ด้านการมีสติอยู่กับปัจจุบัน	3.675	4.188	4.182	มากที่สุด	.67	.65	.65	.97	-3.352	.002
5. ด้านการมีจริยธรรมและคุณธรรม	3.906	4.281	4.293	มากที่สุด	.71	.62	.64	.86	-2.749	.002
รวม	3.893	4.301	4.304	มากที่สุด	.67	.61	.60	.91	-2.780	.014

3.3 การประเมินผลและการปรับปรุง

3.3.1 การประชุมร่วมกันกับผู้บริหารและครูเกี่ยวกับผลการใช้กิจกรรมอบรมโครงการ “เยาวชนตื่นรู้: ปลุกพลังการรับรู้คุณค่าตนเองสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ผลการประเมินผลกิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน จากการประชุมร่วมกันกับผู้บริหารและครู ให้ความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม สร้างความสนุกสนานและทำให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น

3.3.2 ความพึงพอใจของผู้เรียน ในการเข้าอบรม 9 กิจกรรม พบว่ามีความพึงพอใจกับกิจกรรมที่จัดให้ ผลการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก จากคณะครูในระยะการติดตามผล 1 เดือนหลังทำกิจกรรม พบว่านักเรียนมีความสุขและรักตัวเองมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับผลการทำแบบวัดช่วงระยะติดตามผล

3.3.3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนาคู่มือฝึกสติที่สามารถให้เด็ก ๆ นำไปทำต่อเนื่องด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างยั่งยืน รวมถึงการเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่แสดงการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในองค์ประกอบของการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนหลังเข้าร่วมโปรแกรม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมได้รับการออกแบบบนพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนาทองประเสริฐ (2560) ที่พบว่า การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายช่วยให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทของเยาวชนแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ Zimmerman (2000) ที่เสนอว่า การเสริมพลังอำนาจที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการเข้าใจบริบทและความต้องการของผู้เรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (experiential learning) ตามแนวคิดของ Kolb (1984) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทั้งการสื่อสารเชิงบวก การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การสะท้อนคิด การสร้างความเข้าใจเชิงนามธรรม และนำไปประยุกต์ใช้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ

2. การทำกิจกรรม “รู้จักฉัน รู้จักเธอ” ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างได้ เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล สะท้อนคิดให้เห็นคุณค่าของตนเองและของผู้อื่น และคุณค่าของแต่ละคนที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ช่วยในการพัฒนาด้านการรับรู้คุณค่าของตนเอง และการเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ Rosenberg (1979) ที่เสนอว่า การรับรู้คุณค่าในตนเองสามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์ การได้รับการยอมรับ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เช่นเดียวกับ Bandura (1997) ที่พบว่า การเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จ การได้เห็นต้นแบบ การได้รับการกระตุ้นทางวาจา และการลดความวิตกกังวลทางร่างกายและอารมณ์ เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง และงานวิจัยของ เบนญูภา ตันเจริญ (2567) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลเชิงลบต่อความเครียดในการเรียนของนิสิต กับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิต โดยใช้โปรแกรมที่เหมาะสมช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตให้เพิ่มขึ้น

3. การพัฒนาด้านการมีสติอยู่กับปัจจุบัน จากบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ กิจกรรมการฝึกสติแบบเคลื่อนไหว จึงถูกออกแบบในรูปแบบการทำกิจกรรมและการแข่งขันเพื่อรับรางวัลร่วมกัน จากการสังเกตพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสุขและมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี นอกจากนี้จะเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน ยังทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากการฝึกสติ ที่ช่วยให้เกิดการรับรู้ตามความเป็นจริง ไม่ด้อยค่าตนเอง เด็ก ๆ มีความสนใจและจะนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kabat-Zinn (2003) ที่เสนอว่า การฝึกสติ (mindfulness) มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ ช่วยให้สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตนเองได้อย่างชัดเจน

ลดการตอบสนองที่เกิดจากความเคียดหรืออารมณ์ชั่ววูบ และเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีสติมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วไลลักษณ์ พุ่มพวง และคณะ (2564) พบว่า การฝึกสติช่วยเพิ่มสุขภาวะทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญ และการมีสติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตใจ ช่วยลดปัญหาทางอารมณ์ ลดความเครียด และเพิ่มการรับรู้คุณค่าในตนเองของเยาวชนได้อย่างชัดเจน

4. การบูรณาการแนวคิดด้านจริยธรรมและคุณธรรม เข้าไปในกิจกรรม “ทุกปัญหามีทางเลือก” และ “สุนทรียสนทนา” ด้วยการทำ work shop กรณีศึกษา และการสะท้อนคิด ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ และสามารถทำได้ไม่ว่าปัญหาจะใหญ่แค่ไหน เด็ก ๆ มองเห็นหนทางที่ถูกต้อง ที่ไม่จำเป็นต้องทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg (1984) ที่เสนอว่า การพัฒนาจริยธรรมเกิดขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องใช้การตัดสินใจเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Damon (2008) ที่พบว่า การพัฒนาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนและการเห็นคุณค่าในตนเอง

5. กิจกรรม “สุนทรียสนทนา” และ “body scan” ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างได้ฝึกการสื่อสารเชิงบวกทั้งกับตนเองและเพื่อน ๆ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นและการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง ยังช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออกมากขึ้น สังเกตได้เลยว่า เด็ก ๆ เปลี่ยนไปจากช่วงเริ่มต้นกิจกรรมในช่วงเช้า มีความกล้าที่จะชื่นชมตนเองและเพื่อน ๆ รับรู้ถึงคุณค่าที่ตนเองมี และคุณค่าที่แตกต่างของแต่ละคน สอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงระหว่างบุคคล (Interpersonal Connection) ของ Bowlby (1988) ที่เสนอว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานในการสร้างความผูกพันกับผู้อื่น และความสัมพันธ์ที่มั่นคงเป็นพื้นฐานสำคัญของสุขภาวะทางจิตและการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนการพัฒนาในด้านการรับรู้ตนเองสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1959) เกี่ยวกับการยอมรับตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข (unconditional positive regard) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเติบโตทางจิตใจและการพัฒนาตนเอง

6. กิจกรรม “จดหมายถึงตัวฉันในอนาคต” เป็นการฝึกการสร้างความเพียรและความมุ่งมั่นในตัวเด็กและเยาวชน ผ่านการให้กลุ่มตัวอย่างได้ฝึกตั้งเป้าหมายในชีวิตอย่างมีระบบ และเรียนรู้กระบวนการพัฒนาความเพียรผ่านการวางแผนรับมือกับอุปสรรค โดยการให้กลุ่มตัวอย่างได้ฝึกตั้งเป้าหมายในชีวิต และวางแผนในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น การฝึกสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนร่วมกับเพื่อน ๆ ทำให้กลุ่มตัวอย่าง กล้าที่จะตั้งเป้าหมายให้ตนเอง มีการให้กำลังใจกัน และมีการให้คำแนะนำจากเพื่อน ๆ ทำให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในชุมชน และตระหนักถึงศักยภาพของตนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับตนเองและผู้อื่น กิจกรรมสุดท้ายคือ “ส่งพลังบวกและขอบคุณ” เป็นกิจกรรมที่สร้างความประทับใจให้กับทุกคนในการช่วยเหลือกันและกัน และมอบความรู้สึกดี ๆ ให้กับเพื่อน เด็ก ๆ กล่าวว่า รู้สึกรักตัวเองมากขึ้น และรักครอบครัวและโรงเรียนมากขึ้นด้วย

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

แม้ว่าผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรมในการพัฒนาศักยภาพทางใจของเยาวชน แต่ยังมีข้อควรพิจารณาบางประการ เช่น การเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลเพื่อประเมินความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หรือการขยายการศึกษาไปสู่กลุ่มเยาวชนที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อทดสอบความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การวิจัยในอนาคตอาจศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโปรแกรม เช่น ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการ หรือปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตนเอง

สรุป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กิจกรรมเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในการเสริมสร้างพลังการรับรู้คุณค่าตนเองของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรับรู้คุณค่าของตนเอง การมีสติอยู่กับปัจจุบัน และการมีจริยธรรมและคุณธรรม การพัฒนาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรับรู้คุณค่าตนเองจะช่วยให้เยาวชนเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง ที่ไม่จำเป็นต้องไปเปรียบเทียบกับคนอื่น เลือกดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต การรับรู้คุณค่าของตนเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ทองประเสริฐ. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 6(1), 143-154.
<https://journal.bkkthon.ac.th/upload/doc/spit/15/files/6-1-14.pdf>
- กฤษณสิทธิ์ ศรีจันทร์, พัชรินทร์ เสรี, ชาญวิทย์ พรนภดล และ สุวรรณีย์ พุทธิศรี. (2561). การพัฒนาแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 252-262.
<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jre/article/view/10398>
- เบญญาภา ตันเจริญ และคณะ. (2567). การเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีการเผชิญความเครียดที่ส่งผลต่อความเครียดในการเรียนของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. *วารสารจิตวิทยา*, 22(2), 32-46. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol/article/view/6218/4379>
- พรทิพย์ เกศตระกูล, สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และ กมลาศ ภูวนาธิพงษ์. (2022). พุทธจิตวิทยาเพื่อพลังใจวัยรุ่น. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 7(2), 79-88. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/view/262703>

- วรภา ฤกษ์งามศิริ. (2025, กุมภาพันธ์ 19). 'The Anxious Generation' ถ้าโลกออนไลน์ทำร้ายเด็ก กฎหมายห้ามเด็กเล่นโซเชียลจำเป็นไหม?. The101. <https://www.the101.world/the-anxious-generation-social-media/>
- วไลลักษณ์ พุ่มพวง, สาธกา พิมพ์รุณ, สุภารัตน์ เพียรชอบ, สุภาภักดิ์ เกตราสุวรรณ, & ฐิณีรัตน์ ถาวร. (2564). ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพใจโดยใช้สติต่อสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 35(1), 35-50. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JPNMH/article/download/247013/170514>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- _____. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman and Company.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Damon, W. (2008). *The path to purpose: How young people find their calling in life*. Free Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Empower Living. (2023, January 31). การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem). <https://empowerliving.doctor.or.th/case/981>
- Hfocus. (2024). กรมจิตฯ พบวัยรุ่นเสี่ยงทำร้ายตนเองเพิ่มขึ้น! เครียด หาทาทางออกไม่ได้ เร่งหาทางช่วยเหลือ. <https://www.hfocus.org/content/2024/05/30466>
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144–156. <https://doi.org/10.1093/clipsy.bpg016>
- Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: The nature and validity of moral stages*. Harper & Row.
- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2017). Experiential learning theory as a guide for experiential educators in higher education. *ELTHE: A Journal for Engaged Educators*, 1(1), 7–44. <https://nsuworks.nova.edu/elthe/vol1/iss1/7/>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Lewis, L. H., & Williams, C. J. (1994). Experiential learning: Past and present. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1994(62), 5-16. <https://doi.org/10.1002/ace.36719946203>
- Moon, J. A. (2004). *A handbook of reflective and experiential learning: Theory and practice*. RoutledgeFalmer.

- Rogers, C. R. (1959). A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships: As developed in the client-centered framework. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A study of a science* (Vol. 3, pp. 184-256). McGraw Hill.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. Basic Books.
- World Health Organization. (1994). *Life skills education for children and adolescents in schools: Introduction to life skills for psychosocial competence* (2nd rev. ed.). <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63552>
- Wurdinger, S. D., & Carlson, J. A. (2010). *Teaching for experiential learning: Five approaches that work*. Rowman & Littlefield Education.
- Zimmerman, M. A. (2000). Empowerment theory: Psychological, organizational, and community levels of analysis. In J. Rappaport & E. Seidman (Eds.), *Handbook of community psychology* (pp. 43–63). Kluwer Academic Publishers. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4193-6_2

การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

ดาวรุ่ง แสนสุวรรณดี^{1*}

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชนจำนวน 134 คนที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวัดทฤษฎีจิตวิทยามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .66 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .515 - .823 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .928 และ 2) แบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมายมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .66 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .242 - .865 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .961 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีจิตวิทยามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .759 และ ตัวแปรพยากรณ์ทฤษฎีจิตวิทยา ด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ด้านความหย่อนตัว และด้านความหวัง ส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนทฤษฎีจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดีส่งผลทางลบต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทฤษฎีจิตวิทยาดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดได้ร้อยละ 80.80 ($R^2 = .808, p < .001$)

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานที่มีความหมาย, ทฤษฎีจิตวิทยา, นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

Received: June 6, 2025, Revised: June 23, 2025, Accepted: June 25, 2025

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

*Corresponding Author: ptdao.sa@gmail.com

² ศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

The Study of Psychological Capital Affecting Meaningful Work Performance of Physical Therapist in Private Hospitals

Daorung Sansuwandee^{1*}

Pongpan Kirdpitak²

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study the psychological capital affecting meaningful work performance of physical therapists in private hospitals. The study sample consisted of 134 physical therapists working in private hospitals. Those were purposively selected from the population in Bangkok. The research instruments included 1) the psychological capital scale with IOC ranged between .66-1.00, item discrimination power ranged from .515-.823, and reliability coefficient (Alpha) of .928, and 2) the meaningful work performance scale with IOC ranged between .66-1.00, item discrimination power ranged from .242-.865, and reliability efficient (Alpha) of .961. Mean, standard deviation, Pearson product moment correlation, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis were used to analyze the data and to test them for statistical significance.

These results were as follows: Statistically significant positive relationships were found between the physical therapists' psychological capital and their meaningful work performance at the .01 level with correlation coefficient of 0.759. The physical therapists' psychological capital dimensions: self-efficacy, resilience, and hope dimensions significantly positive predicted their meaningful work performance at .01, .01 and .05 levels, respectively. In this regard, the optimism dimension of the psychological capital significantly negative predicted their meaningful work performance at .05 level. However, those stated psychological capital dimensions: self-efficacy, resilience, hope, and optimism significantly predicted meaningful work performance of the physical therapists with 80.80% ($R^2 = .808$, $p < .001$) of the variability in physical therapists' meaningful work performance predictable from the stated psychological capital dimensions.

Keyword: Meaningful Work Performance, Psychological Capital, Physical Therapist in Private Hospitals

Received: June 6, 2025, **Revised:** June 23, 2025, **Accepted:** June 24, 2025

¹ Graduated student in Psychology for Developing Human Potentials, Kasem Bundit University

*Corresponding Author: ptdao.sa@gmail.com

² Professor, Ph.D. Psychology for Developing Human Potentials, Kasem Bundit University

บทนำ

นักกายภาพบำบัดหรือผู้ประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัด มีบทบาทหน้าที่ในการประเมิน วินิจฉัย วางแผนการรักษา ฟันฟู และป้องกันความผิดปกติทางร่างกายที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ร่วมกับทีมแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ในการดูแลผู้ป่วยอย่างองค์รวม เพื่อให้การรักษามีประสิทธิภาพสูงสุด (อุดมพร บ้องเกียรติชัย, 2560; น้อมจิตต์ นวลเนตร์, 2552; ณัฐกร อิมใจจิตต์, 2566) โดยลักษณะงานของนักกายภาพบำบัดตามข้อกำหนดของสภากายภาพบำบัดแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 1) การประเมินและวินิจฉัยทางกายภาพบำบัด 2) การออกแบบและวางแผนการรักษาตามผลที่ได้จากการประเมิน 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย 4) การป้องกันอาการบาดเจ็บและเสื่อมสมรรถภาพโดย 5) การให้คำปรึกษาและการให้ความรู้แก่ผู้ป่วย ครอบครัวของผู้ป่วยและบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสุขภาพทางกาย 6) การทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพเพื่อให้การรักษาผู้ป่วยเป็นไปอย่างองค์รวมและครอบคลุม และ 7) การได้มีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณและมาตรฐานที่กำหนดโดยสภากายภาพบำบัดแห่งประเทศไทย รวมถึงการปฏิบัติงาน โดยอิงตามหลักฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้และการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (สภากายภาพบำบัด, 2567) การให้การรักษารักษาฟื้นฟูผู้ป่วยทางด้านกายภาพบำบัดที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากนักกายภาพบำบัดต้องมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการให้การรักษาด้านวิชาชีพแล้ว นักกายภาพบำบัดจะต้องเห็นคุณค่าในงานที่ทำ มีความหวังต่อผลการดูแลรักษาผู้ป่วย มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะรักษาฟื้นฟูผู้ป่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์การรักษาซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะงานและบทบาทการทำงานของนักกายภาพบำบัด อาจกล่าวได้ว่า นักกายภาพบำบัดต้องมีพื้นฐานของการรับรู้คุณค่าและเป้าหมายในการทำงาน มีแรงจูงใจในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ มีความผูกพันในการทำงาน และปฏิบัติงานนั้น ๆ อย่างมีความหมาย จึงจะสามารถให้การดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ (Alpine Physical Therapy and Fitness, 2024)

การปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Meaningful Work) เป็นลักษณะพื้นฐานของจิตวิญญาณในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกถึงคุณค่าของการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (Milliman, Czaplewski, & Ferguson, 2003) ที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) การได้มีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม (Social contribution) พันธสัญญาความผูกพันในงาน (Work engagement) และความผูกพันต่อองค์กร (Organizational commitment) (Geldenhuis, Kaba, & Venter, 2014) สำหรับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดนั้น จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมพบว่า การปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด เป็นการที่นักกายภาพบำบัดมีโอกาสในการนำความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการให้การรักษารักษาฟื้นฟูผู้ป่วยร่วมกับสหวิชาชีพ การมีแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้ป่วยเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการให้การรักษารักษาฟื้นฟูผู้ป่วย โดยมีองค์ประกอบดัง 6 ด้านนี้ 1) การมีภาคภูมิใจในการทำงาน (สภากายภาพบำบัด, 2567) 2) ด้านการมีอิสระในการปฏิบัติงาน (อรอนงค์ ต้อยแสน และ พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์, 2560) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (รัชณี หลงสวาสดี, 2563) 4) ด้านบรรยากาศในการทำงาน (กิตติยา วงษ์ภักดี, เมทินี รัชฎารักษ์ และบุบผา ฐานุตตมานนท์, 2562) 5) ด้านการมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (กฤตภาคิน มิ่งโสภา และ ฌกมล จันทร์สม, 2564) และ 6) ด้านประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน (อนงนิศย์ บัวแก้ว, 2567)

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายพบว่า ปัจจัยที่สามารถเสริมสร้างจิตใจของแต่บุคคลให้มีความเข้มแข็ง มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีความสามารถ มีศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายในงานมุ่งมั่นในการพัฒนางานและมีปฏิบัติงานอย่างมีความหมาย ปัจจัยเหล่านี้ ประกอบด้วย ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านความหวัง ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความเชื่อในความสามารถของตนเองและด้านความยืดหยุ่นตัว ซึ่งปัจจัยทางจิตวิทยาทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Luthans, Youssef, & Avolio, (2007) ที่ระบุว่า ทูทางจิตวิทยา (Psychological Capital) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ความหวัง (Hope) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) และความยืดหยุ่นตัว (Resilience) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในชีวิตของพนักงาน (Luthans, Youssef, & Avolio, 2007; วีระศักดิ์ สงวนพรรค และคณะ, 2553) และนอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่ยืนยันว่าทูทางจิตวิทยาส่งผลบวกต่อทัศนคติและพฤติกรรมการทำงาน เช่น การเพิ่มแรงจูงใจลดอัตราการลาออก และส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร (Avey et al., 2010) โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่พบว่าทูทางจิตวิทยาช่วยเพิ่ม เจตคติในการปฏิบัติงานและพฤติกรรมการทำงาน การมีส่วนร่วมและสร้างความหมายในการทำงาน (Sutrisno & Parahyanti, 2018) ดังนั้น การส่งเสริมทูทางจิตวิทยาในองค์กรจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive psychology) นั้น Seligman(2000) กล่าวว่า ปัจจัยที่สามารถเสริมสร้างจิตใจของแต่บุคคลให้มีความเข้มแข็ง มีความสุขในการปฏิบัติงาน มีความสามารถ มีศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายในงานมุ่งมั่นในการพัฒนางานและมีปฏิบัติงานอย่างมีความหมาย ปัจจัยเหล่านี้ ประกอบด้วย ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านความหวัง ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความเชื่อในความสามารถของตนเองและด้านความยืดหยุ่นตัว ซึ่งปัจจัยทางจิตวิทยา 4 ด้าน ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Luthans, Youssef, & Avolio, (2007) ที่ระบุว่า ทูทางจิตวิทยา (Psychological Capital) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ความหวัง (Hope) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) และความยืดหยุ่นตัว (Resilience) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในชีวิตของพนักงาน (Luthans, Youssef, & Avolio, 2007; วีระศักดิ์ สงวนพรรค และคณะ, 2553) นอกจากนี้ พฤติกรรมการทำงานเชิงบวก การมีความหวังช่วยให้บุคคลมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในชีวิต (Luthans, Luthans, & Luthans, 2004) ความมุ่งมั่นต่อองค์กร สภาวะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ช่วยให้ การปฏิบัติงานมีความหมายมากขึ้น (Avey et al., 2011) ส่วนการมองโลกในแง่ดีช่วยให้บุคคลเผชิญปัญหาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Shaheen et al., 2014) ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการจัดการงานที่ซับซ้อน Luthans, Youssef, & Avolio, (2007) และ ความยืดหยุ่นตัวช่วยให้บุคคลฟื้นตัวจากความล้มเหลวหรือสถานการณ์กดดันได้ดี (Kunzler et al., 2020)

ผู้วิจัยในฐานะนักกายภาพบำบัด ที่ให้การดูแลรักษาฟื้นฟูผู้ป่วยในโรงพยาบาลเอกชนตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา พบว่าในการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดตามสภาพจริงนั้น การให้การรักษารักษาฟื้นฟูผู้ป่วยมักให้ผลลัพธ์แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหลายประการ อาทิ พยาธิสภาพการเกิดโรคที่เกิดจากผู้ป่วยเอง สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม และหรือผู้ป่วยและญาติไม่ให้ความร่วมมือในการให้การรักษ เป็นต้น โดยปัจจัยที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ นักกายภาพบำบัดต้องหาวิธีการในการจัดการ ควบคุม แก้ไข เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับประโยชน์สูงสุดในการรักษาและมีผลลัพธ์การรักษาที่ดี ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดทุกคน โดยนอกจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะทางด้านวิชาชีพแล้ว ยังจำเป็นต้องมีพื้นฐานของการรับรู้คุณค่าและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ปฏิบัติ มีความผูกพันในงาน และปฏิบัติงานอย่างมีความหมาย แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาพบว่านักกายภาพบำบัดจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้

ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลในด้านการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุข มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานและเห็นคุณค่าของงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกับความสนใจและทักษะของผู้ปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งมั่นในการพัฒนา และนำศักยภาพ ความรู้และทักษะมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลลัพธ์ของงานบรรลุตามเป้าหมายทั้งในระดับบุคคล ทีมงานและองค์กร เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งในงานที่รับผิดชอบและในชีวิตด้านอื่น ๆ รวมทั้งสร้างประโยชน์ช่วยเหลือส่วนรวมต่อไป และศึกษาว่า มีปัจจัยหรือตัวแปรอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ และส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด เพื่อนำผลการศึกษาไปขยายผลสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด รวมทั้งนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและพัฒนางานที่เกี่ยวข้องกับนักกายภาพบำบัดต่อไป

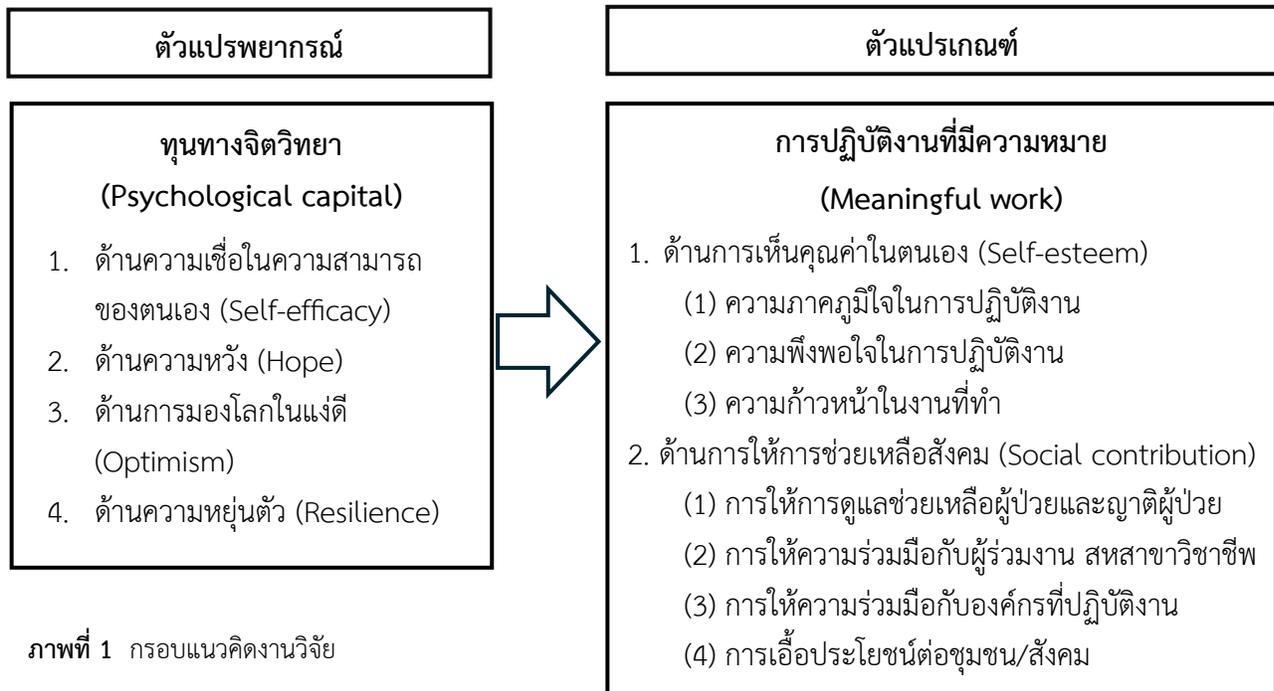
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยา ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทางจิตวิทยา กับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน
4. เพื่อศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

สมมติฐานการวิจัย

1. ทูทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักรกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน
2. ทูทางจิตวิทยาส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักรกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักรกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีขนาด 150 เตียงขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 485 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ G*Power 3.1.9.4 กำหนดให้ ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ระดับปานกลาง เท่ากับ 0.15 ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทที่ 1 (α) เท่ากับ .05 ค่าอำนาจการทดสอบ ($1 - \beta$) เท่ากับ .90 และจำนวนตัวแปรพยากรณ์ เท่ากับ 4 ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) นักรกายภาพบำบัดโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีขนาด 150 เตียงขึ้นไป 2) อายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป 3) มีอายุงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปและ 4) ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 134 คน จำแนกตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ได้ดังนี้ โรงพยาบาล A จำนวน 83 คน โรงพยาบาล B จำนวน 19 คน โรงพยาบาล C จำนวน 14 คน โรงพยาบาล D จำนวน 11 คน และโรงพยาบาล E จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล แบบวัดทุนทางจิตวิทยาของนักกายภาพในโรงพยาบาลเอกชน แบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และอายุงาน

2. แบบวัดทุนทางจิตวิทยาของนักกายภาพในโรงพยาบาลเอกชน ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามจากการสัมภาษณ์หัวหน้างานที่ดูแลนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 5 ท่านและนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 10 ท่าน ได้แบบวัดทุนทางจิตวิทยาสำหรับนักกายภาพบำบัดโรงพยาบาลเอกชน มี 4 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ด้านทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อในความสามารถของตนเอง ด้านทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง ด้านทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี และด้านทุนทางจิตวิทยาด้านความหยุนตัว ซึ่งเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์วัดค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ระดับทุนทางจิตวิทยามากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 67.21-80.00 ระดับทุนทางจิตวิทยามาก มีค่าเฉลี่ย 54.41-67.20 ระดับทุนทางจิตวิทยาน้อย มีค่าเฉลี่ย 41.61-54.40 ระดับทุนทางจิตวิทยาน้อย มีค่าเฉลี่ย 28.81-41.60 และ ระดับทุนทางจิตวิทยาน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 16.00-28.80 ตามลำดับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .66 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .515 - .823 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .928

3. แบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ผู้วิจัยสร้างข้อคำถาม จากการสัมภาษณ์หัวหน้างานที่ดูแลนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 5 ท่านและนักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 10 ท่าน ได้ แบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์วัดค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ วัดค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานที่มีความหมาย มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 117.61-140.00 ระดับการปฏิบัติงานที่มีความหมายมาก มีค่าเฉลี่ย 95.21-117.60 ระดับการปฏิบัติงานที่มีความหมายปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 72.81-95.20 ระดับการปฏิบัติงานที่มีความหมายน้อย มีค่าเฉลี่ย 50.41-72.80 และ ระดับการปฏิบัติงานที่มีความหมายน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 28.00-50.40 ตามลำดับ ข้อคำถามทั้งฉบับจำนวน 28 ข้อ จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

3.1 ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) จำนวน 12 ข้อ โดยมีสาระสำคัญดังนี้
1) ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 3) ความก้าวหน้าในงานที่ทำ

3.2 ด้านการให้การช่วยเหลือสังคม (Social contribution) จำนวน 16 ข้อ ได้แก่ 1) การให้การดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย 2) การให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมงาน สหสาขาวิชาชีพ 3) การให้ความร่วมมือกับองค์กรที่ปฏิบัติงาน และ 4) การเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม

แบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .66 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .242 - .865 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .961

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยนำแบบวัดทุนทางจิตวิทยาของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนและแบบวัดการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ที่ได้จัดเตรียมไว้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 134 ฉบับ และดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มีนาคม ถึง เมษายน 2568 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางจิตวิทยาของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนและการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยาและตัวแปรเกณฑ์การปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1
4. วิเคราะห์ทุนทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยมีเลขที่รับรองโครงการ T006/68X

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน พบว่า นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน ร้อยละ 70.90 เป็นเพศชาย จำนวน 39 คน ร้อยละ 29.10 มีอายุอยู่ระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 43 คน ร้อยละ 32.09 รองลงมา คืออายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 35 คน ร้อยละ 26.12 และอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 25 คน ร้อยละ 18.66 ตามลำดับ และ เมื่อวิเคราะห์ตามอายุงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุงาน 1-5 ปี จำนวน 63 คน ร้อยละ 47.01 รองลงมาคือ อายุงาน 6-10 ปี จำนวน 29 คน ร้อยละ 21.64 และอายุงาน 11-15 ปี จำนวน 27 คน ร้อยละ 20.15 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางจิตวิทยาและการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด ในโรงพยาบาลเอกชน

ผู้วิจัยได้นำคะแนนดิบของทุนทางจิตวิทยา ที่ประกอบด้วย ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy; X1) ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope; X2) ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism; X3) และทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience; X4) และการปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Y) ที่ประกอบด้วย ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y1) และด้านการให้การช่วยเหลือสังคม (Y2) มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลของทุนทางจิตวิทยาของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน (n=134)

ทุนทางจิตวิทยา	Min	Max	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy; X1)	13	20	16.74	1.86	มาก
ทุนทางจิตวิทยาด้านทุนจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope; X2)	13	20	16.66	1.85	มาก
ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism; X3)	13	20	16.35	2.13	มาก
ทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience; X4)	13	20	16.86	1.82	มากที่สุด
ทุนทางจิตวิทยาโดยรวม (X)	49	80	67.33	6.58	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 พบว่า นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนมีทุนทางจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 67.33$, S.D. = 6.58) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักกายภาพบำบัดมีทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 16.86$, S.D. = 1.82) และทุนทางจิตวิทยาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ($\bar{X} = 16.74$, S.D. = 1.86) ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง ($\bar{X} = 16.66$, S.D. = 1.85) และทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี ($\bar{X} = 16.35$, S.D. = 2.13) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลของการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน (n=134)

การปฏิบัติงานที่มีความหมาย	Min	Max	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y1)	34	60	50.90	4.96	มากที่สุด
ด้านการให้การช่วยเหลือสังคม (Y2)	50	80	66.30	7.203	มาก
การปฏิบัติงานที่มีความหมายโดยรวม (Y)	103	139	117.37	10.30	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 2 พบว่า นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนมีการปฏิบัติงานที่มีความหมายโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 117.37$, S.D.=10.30) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักกายภาพบำบัดมีการปฏิบัติงานที่มีความหมายด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 50.90$, S.D.=4.96) และ ด้านการให้การช่วยเหลือสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 66.30$, S.D.=7.20)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยาและ

ตัวแปรเกณฑ์การปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาโดยรวม (X) ที่ประกอบด้วย ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy; X1) ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope; X2) ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism; X3) และทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience; X4) กับการปฏิบัติงานที่มีความหมายโดยรวม (Y) ที่ประกอบด้วย ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y1) และด้านการให้การช่วยเหลือสังคม (Y2) ของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยากับตัวแปรเกณฑ์การปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน (n=134)

ตัวแปรพยากรณ์	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X	ตัวแปรเกณฑ์		
						Y ₁	Y ₂	Y
ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) (X1)	1.000	.931**	.891**	.916**	.766**	.691**	.765**	.881**
ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope) (X2)		1.000	.895**	.912**	.741**	.690**	.739**	.862**
ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism) (X3)			1.000	.892**	.703**	.652**	.643**	.785**
ทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience) (X4)				1.000	.773**	.715**	.718**	.864**
ทุนทางจิตวิทยาโดยรวม (X)					1.000	.582**	.670**	.759**
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y1)						1.000	.503**	.807**
ด้านการให้การช่วยเหลือสังคม (Y2)							1.000	.862**
การปฏิบัติงานที่มีความหมายโดยรวม (Y)								1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ “ทุนทางจิตวิทยา” มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรเกณฑ์ “การปฏิบัติงานที่มีความหมาย” อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .759 โดยตัวแปรพยากรณ์ “ทุนทางจิตวิทยา” ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับตัวแปรเกณฑ์ “การปฏิบัติงานที่มีความหมาย” คือ ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy; X1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .881 รองลงมาคือ ทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience; X4) ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope; X2) ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism; X3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .864, .862 และ .785 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยากับตัวแปรเกณฑ์การปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ของตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope) ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism) และทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience) กับการปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Y) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ทุนทางจิตวิทยากับตัวแปรเกณฑ์การปฏิบัติงานที่มีความหมาย

ตัวแปร	β	b	SE _b	t	Sig
ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) (X1)	2.783	0.504	0.668	4.166**	.000
ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope) (X2)	1.425	0.256	0.668	2.134*	0.035
ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism) (X3)	-1.054	-0.218	0.470	-2.241*	0.027
ทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience) (X4)	2.063	0.364	0.625	3.301**	0.001

ค่าคงที่ (Constant) = 29.502

R= .899, R²=.808, R²_{adj}=.802, SE_{est}= 4.581, F= 178.896

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy: X1) ทุนทางจิตวิทยาด้านความยืดหยุ่นตัว (Resilience: X4) และ ทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง (Hope: X2) ส่งผลทางบวกต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี (Optimism: X3) ส่งผลทางลบต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทุนทางจิตวิทยาดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด ได้ร้อยละ 80.80 และได้้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ (β , b) มาเขียนสมการ ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์การปฏิบัติงานที่มีความหมาย สามารถแสดงในรูปคะแนนดิบ เป็นดังนี้

$$y = 29.502 + 0.504X1 + 0.364X4 + 0.256X2 - 0.218X3$$

สมการพยากรณ์การปฏิบัติงานที่มีความหมาย ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = 2.783X1 + 2.063X4 + 1.425X2 - 1.054X3$$

การปฏิบัติงานที่มีความหมาย = 2.783 ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง + 2.063 ความยืดหยุ่นตัว + 1.425 ความหวัง - 1.054 การมองโลกในแง่ดี

การอภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามสมมติ ได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ทูทางจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ทูทางจิตวิทยาโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนในระดับสูงและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ด้านความหย่นตัว ด้านความหวัง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ส่วนด้านการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน

ผลจากการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ทูทางจิตวิทยา เป็นทรัพยากรเชิงบวกทางจิตใจ ซึ่งสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่มีคุณค่าและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อบุคลากรและองค์กร บุคคลที่มีทูทางจิตวิทยาสูงจะมีแนวโน้มที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขในงานที่ทำและมีความหมายในชีวิตมากขึ้น การพัฒนาทูทางจิตวิทยาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มศักยภาพของบุคคลในองค์กร ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จทั้งในระดับส่วนบุคคลและองค์กร (Luthans, Youssef, & Avolio, 2007)

เมื่อพิจารณารายด้าน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทูทางจิตวิทยาความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ด้านความหย่นตัว ด้านความหวัง และด้านการมองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานที่มีความหมาย โดยทูทางจิตวิทยาด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการปฏิบัติงานที่มีความหมาย คือ ทูทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง รองลงมาคือทูทางจิตวิทยาด้านความหย่นตัว ทูทางจิตวิทยาด้านความหวัง และทูทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่า นักกายภาพบำบัดโรงพยาบาลเอกชนที่มีคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง จะมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานที่ทำทลายความสามารถของตนให้ประสบความสำเร็จและเชื่อว่างานใด ๆ ก็ตามไม่ยากเกินความสามารถของตน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความเพียรในการจัดการปัญหาสามารถรับมือหรือจัดการกับงานที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

ทูทางจิตวิทยาด้านความหย่นตัว จะทำให้นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ที่ต้องปฏิบัติงานในการให้การดูแลผู้ป่วยและญาติภายใต้ลักษณะของงานที่มีความซับซ้อน ทั้งด้านอาการทางคลินิกและความต้องการของผู้ป่วยและญาติ ทำให้บรรยากาศในการทำงานมีภาวะกดดันสูง สามารถปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น ความเจ็บป่วยเรื้อรังของผู้ป่วย ความสูญเสีย หรือภาวะความเครียดจากการทำงาน หรือเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานหรือมีความวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน ถูกผู้ป่วย Complain และสูญเสียกำลังใจ นักกายภาพยังสามารถให้การดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยตามแผนที่วางไว้ได้ และสามารถให้การรักษารับผู้ป่วยรายต่อไปได้ นอกจากนี้ยังสามารถปรับความคิด อารมณ์และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ในการเผชิญปัญหา อุปสรรค หรือความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน สามารถต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ

นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนที่มีทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง จะมีความตั้งใจในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ มีความเพียรพยายามที่จะไปถึงเป้าหมาย โดยมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติ ในการให้การรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยทางกายภาพบำบัด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการรักษาที่ดี

ทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดี แสดงให้เห็นว่านักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน มีความคิดเชิงบวกหรือมุมมองทางบวกต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจริง ไม่ยึดติดกับ สิ่งที่ผ่านมา ชื่นชมหรือเห็นคุณค่างานในปัจจุบัน แสวงหาโอกาสเพื่ออนาคต มีมุมมองหรือวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับ ความเป็นจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและ ถือเป็นแรงเสริมสำคัญในการปฏิบัติงานที่มีความหมาย จะมองเห็นและรับรู้คุณค่าและเป้าหมายในงานที่รับผิดชอบนั้นมีคุณค่า มีความหมาย มีความสำคัญต่อตนเองและ ผู้อื่น มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความเพียรพยายามที่จะไปถึงเป้าหมาย สามารถทำให้ บรรลุตามตั้งเป้าหมาย เกิดความภาคภูมิใจในงาน ตระหนักรู้ว่างานที่ทำนั้น มีคุณค่า มีความหมาย มีความสำคัญ ต่อตนเองและผู้อื่น และช่วยเพิ่มคุณค่าในตนเองรวมทั้งตระหนักรู้ว่างานที่ทำนั้นมีส่วนช่วยเหลือสังคม (Luthans, Youssef, & Avolio, 2007; Nwanzu & Babalola, 2019) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ Aprilia et al., (2025) ที่พบว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานที่มีความหมายและ นำไปสู่การมีสุขภาวะทางสุขภาพที่ดีและสอดคล้องกับการวิจัยของ Tan, Kim & Foong, Peik, (2021) ที่พบว่า ทุนทางจิตวิทยาเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันกับงานช่วยให้เกิด การปฏิบัติงานที่มีความหมายและช่วยลดภาวะหมดไฟในการทำงาน

สมมติฐานข้อที่ 2 ทุนทางจิตวิทยาส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัด ในโรงพยาบาลเอกชน ทุนทางจิตวิทยาโดยรวมสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงาน ที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนได้ สูงถึงร้อยละ 80.80 แสดงว่าทุนทางจิตวิทยาเป็น ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน และ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ด้านความหย่อนตัว และด้านความหวัง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่า ทุนทางจิตวิทยาด้านความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองช่วยให้พนักงานรับมือกับความท้าทายในการทำงาน ได้ดีขึ้นและอาจนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Avey, Luthans & Jensen, 2009) นอกจากนี้ยังพบว่า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับ Work Performance ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญของการ ปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Ingusci et al., 2019) สำหรับตัวแปรด้านความหย่อนตัว จากการสอดคล้องกับงานวิจัย ที่ผ่านมาพบว่าคนที่บุคคลมีความหย่อนตัวในการทำงานจะสามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงช่วยลดภาวะหมดไฟในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการแก้ปัญหาและการปรับตัวต่อการทำงาน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ล้วนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีความหมาย (Wingerden & Poell, 2019; Luthans et al., 2010) ส่วนทุนทางจิตวิทยาด้านความหวัง จากการศึกษาพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาโดยพบว่า การมีความหวังช่วยส่งเสริมให้บุคคลรับรู้ถึงการปฏิบัติงาน

ที่มีความหมายซึ่งช่วยลดภาวะหมดไฟในการทำงานและช่วงส่งเสริมให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Passmore et al., 2020) สำหรับทุนทางจิตวิทยาด้านการมองโลกในแง่ดีจากผลการศึกษาพบว่าส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชนในเชิงลบ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจของผู้วิจัย แสดงให้เห็นว่า แม้การมองโลกในแง่ดี โดยทั่วไปจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงบวก แต่ในกรณีนี้อาจสะท้อนว่า การมองโลกในแง่ดีมากเกินไป (Over-optimism) โดยเฉพาะในบริบทของวิชาชีพนักกายภาพบำบัด ลักษณะของงานที่รับผิดชอบจำเป็นต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์จากการตรวจประเมินและข้อมูลความเจ็บป่วยของผู้ป่วย เพื่อนำมาวางแผนในการรักษาและพยากรณ์การดำเนินของโรคตามมาตรฐานการให้การรักษาทายกายภาพบำบัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยและลดภาวะความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้ป่วยให้น้อยที่สุด การมองโลกในแง่ดีมากเกินไปอาจทำให้ละเลยการประเมินความเสี่ยง และคิดวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดการรักษาไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งทำให้นักกายภาพบำบัดรู้สึกผิด หากบ่อยครั้งเข้าจะทำให้บั่นทอนความภาคภูมิใจในงานที่ทำ ดังนั้นนักกายภาพบำบัดที่มีการมองโลกในแง่ดีมากเกินไป อาจนำไปสู่การมองข้ามความจริงหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งลดความลึกซึ้งในการตีความคุณค่าของงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Schneider (2001) ที่ระบุว่า การมองโลกในแง่ดี (Optimism) ที่ไม่มีการประเมินสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการตัดสินใจและความตระหนักในความท้าทายของงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฮีร์พันท์ เสียงสนั่น (2560) ที่ศึกษาการมองโลกในแง่ดี ความพึงพอใจในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความสุขในการทำงานของนักกิจกรรมบำบัดในประเทศไทย โดยมีการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพเป็นตัวแปรสื่อ ในนักกิจกรรมบำบัดในประเทศไทย จำนวน 300 คน พบว่าการมองโลกในแง่ดีทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในการทำงานของนักกิจกรรมบำบัด โดยถ้านักกิจกรรมบำบัดมีรูปแบบการมองโลกในแง่ดีในระดับสูงจะมีความสุขในการทำงานในระดับต่ำ ในการป้องกันมุมมองโลกในแง่ดีที่สูงเกินไปนักกายภาพบำบัดจะต้องปฏิบัติงานในการรักษาผู้ป่วย การตรวจประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลความเจ็บป่วยของผู้ป่วยตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานวิชาชีพกายภาพบำบัดที่กำหนดไว้ อย่างเคร่งครัด ทุกครั้ง

สรุป

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ทุนทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ดังนั้นการเสริมสร้างให้นักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน รับรู้การปฏิบัติงานที่มีความหมาย มีความสุขในงานที่ทำ เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานและเห็นคุณค่าของงานที่ปฏิบัติ รับรู้การปฏิบัติงานว่ามีความสอดคล้องกับความสนใจและทักษะของผู้ปฏิบัติงาน ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งมั่นในการพัฒนา และทุ่มเทแรงกายแรงใจนำศักยภาพความรู้และทักษะมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลลัพธ์ของงานบรรลุตามเป้าหมายทั้งในระดับบุคคล ทีมงานและองค์กร เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งในงานที่รับผิดชอบและในชีวิตด้านอื่น ๆ รวมทั้งสร้างประโยชน์ช่วยเหลือส่วนรวม องค์กรจำเป็นต้องเล็งเห็นความสำคัญของทุนทางจิตวิทยา ของนักกายภาพบำบัด และกำหนดนโยบายที่ช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้นักกายภาพบำบัดได้มีการพัฒนาทุนทางจิตวิทยาและการปฏิบัติงานที่มีความหมาย อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์กรควรกำหนดแนวทางและแผนงาน ให้การสนับสนุน กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยา ให้กับนักกายภาพบำบัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการรับรู้การปฏิบัติงานที่มีความหมาย เพื่อให้ นักกายภาพบำบัดเกิดความภาคภูมิใจในงานที่รับผิดชอบ ตระหนักถึงคุณค่า มีความหมาย มีความสำคัญต่อตนเองและผู้อื่นและช่วยเพิ่มคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) รวมทั้งตระหนักถึงงานที่ทำนั้นมีส่วนช่วยเหลือสังคม (Social contribution) ซึ่งจะเป็แรงจูงใจให้นักกายภาพบำบัดเกิดเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาตัวแปร ด้านอื่น ๆ เช่น ลักษณะของงาน ตำแหน่งงาน ในองค์กร เพื่อให้สามารถอธิบายปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ได้ละเอียดยิ่งขึ้น

2.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การมองโลกในแง่ดี ส่งผลทางลบกับการปฏิบัติงานที่มีความหมายของนักกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีความแตกต่างจากหลายงานวิจัยเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดีที่ผ่านมา ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาการมองโลกในแง่ดีให้มีความละเอียดเพิ่มมากขึ้นหรือศึกษาในมุมมองอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือวิธีการอื่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตภาคิน มิ่งโสภา และณกมล จันทร์สม. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 23(2), 209-222.
- กิตติยา วงษ์ภักดี, เมทินี รัชฎารักษ์ และบุษผา ฐานุตตมานนท์. (2562). บรรยากาศการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และข้าราชการกรมศุลกากร. *วารสารเพื่อการวิจัยเชิงสังคมเครือข่ายประชาชน*, 1(3), 23-73.
- ณัฐกร อิมใจจิตต์, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2566). ศักยภาพการทำงานของนักกายภาพบำบัดยุคใหม่. *วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 13(1), 21-31.
- ธีรพันธ์ เสียงสนั่น, ศรีเรือน แก้วกังวาล, & อาจารย์ที่ปรึกษา. (2017). การมองโลกในแง่ดีความพึงพอใจในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความสุขในการทำงานของนักกิจกรรมบำบัดในประเทศไทยโดยมีการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพเป็นตัวแปรสื่อ(No. 145316). มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- รัชณี หลงสวาสดี. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพในโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า. *วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล*, 5(3), 2-44.
- สภากายภาพบำบัด. (2567). พระราชบัญญัติวิชาชีพกายภาพบำบัด 2547. เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2567 จาก <http://164.115.42.51/PTCouncil/rule.php>.

- อนนิตย์ บัวแก้ว. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุข ภายใต้ตัวชี้วัดด้านส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดกระบี่. *วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพปฐมภูมิและสาธารณสุข*, 2(2), 1-14.
- อรอนงค์ ต้อยแสน และ พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความมีอิสระในงาน การรับรู้ความสามารถ ในตนเองต่อความผูกพันต่องานของนักสื่อสารมวลชน: บทบาทการเป็นตัวแปรปรับของความกดดันในงาน. *วารสารการสื่อสารและสื่อบูรณาการ*, 6(1), 130-172.
- Alpine Physical Therapy and Fitness. (2024). Exploring The Role of a Physical Therapist: Empowering Full Recovery for Patients, Blog & New, Retrieved September 29, 2024. from Exploring The Role of a Physical Therapist: Empowering Full Recovery for Patients (alpineptfit.com)
- Aprilia, E. D., Adam, M., Zulkarnain, Z., & Mawarpury, M. (2025). The role of psychological capital and meaningful work in enhancing well-being. *SA Journal of Human Resource Management*, 23. <https://doi.org/10.4102/sajhrm.v23i0.2984>.
- Avey, J. B., Luthans, F., & Jensen, S. M. (2009). Psychological capital: A positive resource for combating employee stress and turnover. *Human Resource Management Review*, 19(1), 86–93. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2008.01.002>.
- Avey, J. B., Luthans, F., Smith, R. M., & Palmer, N. F. (2010b). Impact of positive psychological capital on employee well-being over time. *Journal of Occupational Health Psychology*, 15(1), 17–28. <https://doi.org/10.1037/a0016998>.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 127–152. <https://doi.org/10.1002/hrdq.20070>.
- Geldenhuis, M., Łaba, K., & Venter, C. M. (2014). Meaningful work, work engagement and organisational commitment. *SA Journal of Industrial Psychology*, 40(1). <https://doi.org/10.4102/sajip.v40i1.1098>.
- Ingusci, Emanuela & Callea, Antonino & Cortese, C.G. & Zito, Margherita & Borgogni, Laura & Cenciotti, Roberto & Signore, Fulvio & Ciavolino, Enrico & Demerouti, Evangelia. (2019). Self-efficacy and Work Performance: The Role of Job Crafting in Middle-age Workers. *International Journal of Business and Society*. 20. 533-551.
- Kunzler, A. M., Helmreich, I., König, J., Chmitorz, A., Wessa, M., Binder, H., & Lieb, K. (2020). Psychological interventions to foster resilience in healthcare students. *Cochrane Library*, 2020(7). <https://doi.org/10.1002/14651858.cd013684>

- Luthans, F., Luthans, K. W., & Luthans, B. C. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital. *Business Horizons*, 47(1), 45–50.
<https://doi.org/10.1016/j.bushor.2003.11.007>
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). Psychological capital: Investing and developing positive organizational behavior. In *SAGE Publications Ltd eBooks* (pp. 9–24).
<https://doi.org/10.4135/9781446212752.n2>
- Luthans, Fred & Avey, James & Avolio, Bruce & Peterson, Suzanne. (2010). The Development and Resulting Performance Impact of Positive Psychological Capital. *Human Resource Development Quarterly*. 21. 41 - 67. 10.1002/hrdq.20034.
- Milliman, J., Czaplewski, A. J., & Ferguson, J. (2003). Workplace spirituality and employee work attitudes. *Journal of Organizational Change Management*, 16(4), 426–447.
<https://doi.org/10.1108/09534810310484172>
- Nwanzu, C. L., & Babalola, S. S. (2019). Psychological capital, task autonomy and innovative work behaviour among public organisation employees. *International Journal of Work Organisation and Emotion*, 10(4), 322-338. <https://doi.org/10.1504/IJWOE.2019.106892>
- Passmore, S., Hemming, E., McIntosh, H. C., & Hellman, C. M. (2020). The Relationship Between Hope, Meaning in Work, Secondary Traumatic Stress, and Burnout Among Child Abuse Pediatric Clinicians. *The Permanente journal*, 24, 19.087.
<https://doi.org/10.7812/TPP/19.087>
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5–14. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- Shaheen, N., Andleeb, S., Ahmad, S., & Bano, A. (2014). Effect of optimism on psychological stress in breast cancer women. *J Soc Sci*, 8, 84-90.
- Schneider, S. (2001). In search of realistic optimism: Meaning, knowledge, and warm fuzziness. *The American psychologist*, 56, 250-263. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.250>
- Sutrisno, M. B., & Parahyanti, E. (2018, July). The impact of psychological capital and work meaningfulness on work engagement in generation Y. In *Universitas Indonesia International Psychology Symposium for Undergraduate Research (UIPSUR 2017)* (pp. 53-58). Atlantis Press.
- Tan, K., & Foong, P. (2021). The impact of work engagement and meaningful work to alleviate job burnout among social workers in New Zealand. *Management Decision, ahead-of-print*. <https://doi.org/10.1108/MD-05-2021-0689>.
- Wingerden, J., & Poell, R. (2019). Meaningful work and resilience among teachers: The mediating role of work engagement and job crafting. *PloS One*, 14, e0222518.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0222518>.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อภิษฎา ศรีศรีเรือง¹
จากรุวรรณ เม่งก่อง²
จักรวาล ไชยพัฒน์³
ณญาณ นลินชวัลย์⁴
นพลักษณ์ หนักแน่น¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาจุดมุ่งหมายและความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรของกลุ่มเป้าหมายในอนาคต 2) ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการใช้บัณฑิตในหลักสูตรของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และ 3) ศึกษาแนวทางการเปิดหลักสูตรจากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 100 คน โดยใช้ 1) แบบสอบถามศึกษาความต้องการศึกษาต่อของกลุ่มผู้เรียนในอนาคต มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .88 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลแบบผานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรของกลุ่มเป้าหมายในอนาคต ส่วนใหญ่ให้ความสนใจหลักสูตรฯ ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 72.73 และต้องการรูปแบบการเรียนแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 58.8 โดยเนื้อหาที่ต้องการศึกษามากที่สุดคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 62.7 และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 52.9 2) ความคิดเห็นและความต้องการใช้บัณฑิตในหลักสูตรของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ร้อยละ 75 สนับสนุนการเปิดหลักสูตร และร้อยละ 90 เห็นว่าหลักสูตรนี้มีความสำคัญต่อองค์กรในยุคดิจิทัล โดยเสนอให้มีเนื้อหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 65 และจิตวิทยาแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 65 และ 3) แนวทางการเปิดหลักสูตรฯ จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ พบว่าหลักสูตรนี้มีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากช่วยพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจเทคโนโลยีและพฤติกรรมมนุษย์ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยระบุว่าหลักสูตรควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง ควรมีคณาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ และต้องปรับปรุงเนื้อหาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและองค์การ

คำสำคัญ: การศึกษาความเป็นไปได้, การเปิดหลักสูตร, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, องค์การดิจิทัล

Received: March 9, 2025, Revised: June 25, 2025, Accepted: June 25, 2025

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Corresponding Author: apisada.sri@rmutr.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

⁴ อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Feasibility Study on Bachelor of Science Program in Industrial Psychology and Digital Organization Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

Apisada Srikrueadong¹

Jaruwan Mengkuang²

Jakrawan Chaipat³

Naryarn Narinkwan⁴

Noppalux Naknan¹

Abstract

This study is survey research aimed to 1) study the objectives and future educational needs of the target group for pursuing the program, 2) examine the opinions and needs for program graduates among graduate users, and 3) investigate approaches for program development based on expert opinions in industrial and organizational psychology. The study employed 1). future educational needs questionnaires with Cronbach's alpha coefficients .88 through online questionnaires and 2) in-depth interviews, utilizing mixed-method data analysis. The sample size of this study is 100 Upper secondary school students in Prachuap Khiri Khan Province.

Research findings revealed that 1) Regarding future educational needs of the target group for the program, the majority showed high interest in the program at 72.73 percent, with a preference for blended learning format at 58.8 percent. The most desired content area was human resource development at 62.7 percent, followed by digital technology application at 52.9 percent. 2) Concerning opinions and needs for program graduates among graduate users, 75 percent supported the program establishment, and 90 percent considered this program important for organizations in the digital era. They suggested incorporating content on technology-enhanced human resource management at 65 percent and occupational psychology at 65 percent. And 3) Regarding program development approaches based on expert opinions in industrial and organizational psychology, the program was found to be significant for the industrial sector as it helps develop personnel with understanding of both technology and human behavior, enhances competitive capabilities, and promotes organizational adaptability to change. Research recommendations indicated that the program should emphasize practical learning applications, include faculty expertise from both domestic and international backgrounds, and continuously update content to keep pace with technological and organizational changes.

Keywords: Feasibility study, Opening program, Industrial psychology, Digital organization

Received: March 9, 2025, **Revised:** June 25, 2025, **Accepted:** June 25, 2025

¹ Assistant Professor Ph.D. General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

Corresponding Author: apisada.sri@rmutr.ac.th

² Assistant Professor, General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

³ Lecturer General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

⁴ Lecturer, Ph.D. General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และโครงสร้างของแรงงาน ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ได้เน้นถึงความจำเป็นในการปรับตัวของระบบการศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเน้นการผลิตกำลังคนที่มีทักษะสอดคล้องกับตลาดแรงงาน การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและทักษะทางสังคม (Soft Skills) ที่เป็นที่ต้องการในภาคการผลิตและบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

หนึ่งในสาขาวิชาที่ตอบสนองต่อแนวโน้มดังกล่าว คือ สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล ซึ่งเป็นศาสตร์ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมมนุษย์กับการบริหารจัดการองค์การในยุคดิจิทัล การพัฒนาหลักสูตรในสาขานี้จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่งเพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่องค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดการทรัพยากรบุคคลภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป ความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivators) ที่ประกอบด้วยความสำเร็จในงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ การได้รับการยอมรับ และความรับผิดชอบ และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ที่ประกอบด้วยเงินเดือน สวัสดิการ สภาพแวดล้อมการทำงาน และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Frederick Herzberg, 1959) การออกแบบหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัลช่วยให้เข้าใจความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลที่องค์กรต่าง ๆ ต้องการบุคลากรที่สามารถวิเคราะห์และจัดการปัจจัยแรงจูงใจของพนักงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การทำงานจากที่บ้าน การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และการสร้างความผูกพันของพนักงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

การเข้าใจแรงจูงใจของบุคคล ที่มีความสามารถเฉพาะด้าน (Competency) เพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าคะแนนเขาวนปัญญา โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่สามารถสังเกตได้ วัดผลได้ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในการออกแบบหลักสูตรจะช่วยให้สามารถกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Program Learning Outcomes) ที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ (David C. McClelland, 1973) โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะหลัก (Core Competencies) ที่จำเป็นสำหรับนักจิตวิทยาอุตสาหกรรมในยุคดิจิทัล เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประเมินจิตวิทยา การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อเข้าใจพฤติกรรมพนักงาน และการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

นอกจากการเข้าใจแรงจูงใจและการพัฒนาสมรรถนะแล้ว องค์การในการทำงานจะต้องพัฒนาระบบสังคม (Social System) ที่ประกอบด้วยบุคคล วัฒนธรรมองค์กร บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ในการทำงาน และระบบเทคนิค (Technical System) ที่ประกอบด้วยเทคโนโลยี เครื่องมือ กระบวนการทำงาน และโครงสร้างพื้นฐาน (Eric Trist และ Ken Bamforth, 1951) โดยทั้งสองระบบต้องทำงานร่วมกันอย่างสมดุลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทฤษฎีนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล เนื่องจากช่วยให้เข้าใจความซับซ้อนของการจัดการองค์การในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน

ปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่บูรณาการทั้งสองศาสตร์นี้อย่างชัดเจนในรูปแบบที่ทันสมัยและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม การศึกษาของ Amornrattanasin และคณะ (2022) ระบุว่าองค์กรในประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีทั้งความรู้ด้านจิตวิทยาและทักษะการใช้เทคโนโลยี การผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะทั้งสองด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดช่องว่างระหว่างการศึกษาและการทำงาน นอกจากนี้ การศึกษาโดย Theparat และคณะ (2023) ยังชี้ว่าการลงทุนในหลักสูตรที่บูรณาการเทคโนโลยีและศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์จะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

ในระดับโลกการศึกษาของ OECD (2023) เน้นว่าทักษะเชิงพฤติกรรม (behavioral skills) และทักษะดิจิทัล (digital skills) เป็นทักษะสำคัญที่ตลาดแรงงานต้องการในอีก 5-10 ปีข้างหน้า การผลิตบัณฑิตที่มีทักษะเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อความสามารถของประเทศในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะ SDG เป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล จะทำให้สามารถเตรียมบัณฑิตให้เข้าใจและสามารถจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานจากการทำงานในสำนักงานเป็นการทำงานแบบไฮบริด การใช้ระบบการจัดการทรัพยากรบุคคลแบบดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเสมือนจริง หลักสูตรจึงต้องสอนให้นักศึกษาเข้าใจวิธีการวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมและจิตใจของคนในองค์กร การออกแบบกระบวนการการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่คำนึงถึงทั้งมิติทางเทคโนโลยีและมิติทางมนุษย์ และการพัฒนาทักษะในการเป็นที่ปรึกษาเพื่อช่วยองค์กรต่าง ๆ ในการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล

ดังนั้น การเปิดหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัลจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำลังคนที่สามารถเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและยกระดับขีดความสามารถขององค์กร หลักสูตรที่พัฒนาตามพื้นฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะองค์กรที่ต้องการบุคลากรที่มีทักษะการจัดการทรัพยากรบุคคลในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศในการสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล

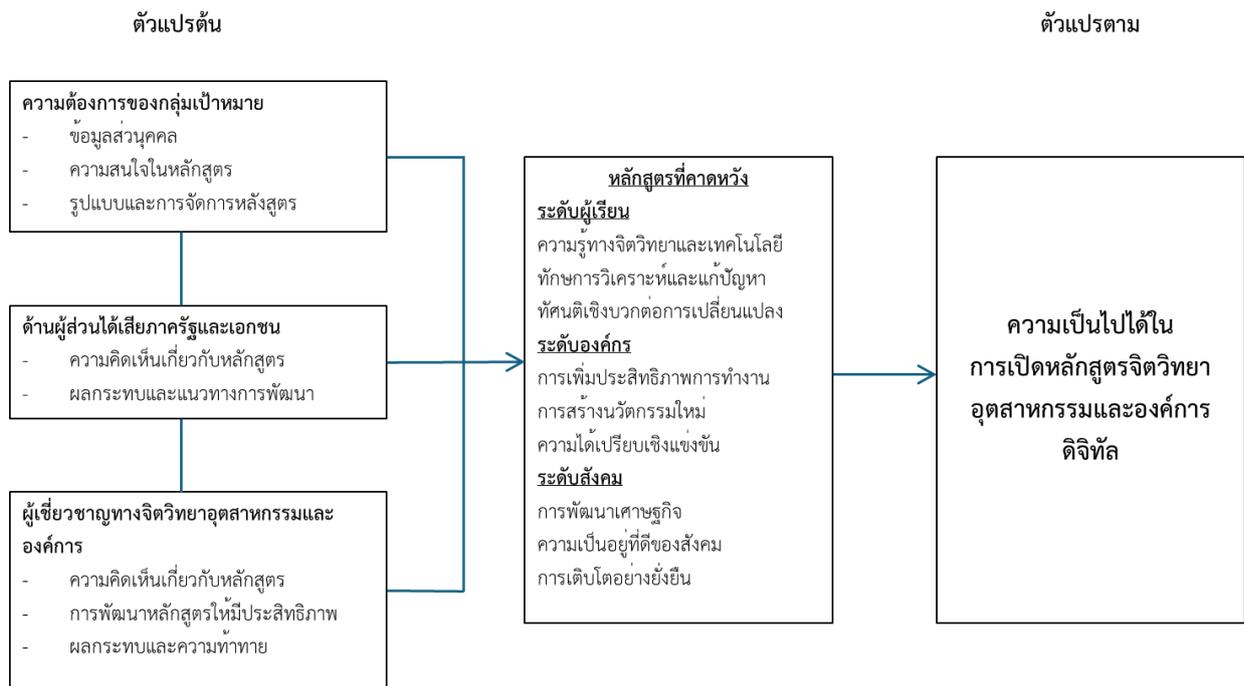
ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จึงเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล โดยมุ่งหวังให้หลักสูตรนี้เป็นกลไกสำคัญในการผลิตกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของประเทศ สนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยตามนโยบายเชิงรุกด้านการศึกษาของชาติ และตอบสนองต่อสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและยั่งยืน การที่หลักสูตรมีพื้นฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่งและสามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้จริงจะช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรและการได้รับการยอมรับจากทั้งสถาบันการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายและความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรของกลุ่มผู้เรียนในอนาคต
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการใช้บัณฑิตในหลักสูตรของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเปิดหลักสูตรจากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบหลากหลาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามปลายปิด แบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7,653 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 100 คน ด้วยวิธีการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ตามการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie Morgan (1970)

3. กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน ที่ทำงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อศึกษาความต้องการใช้บัณฑิตและลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการ
4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาแนวคิดหลักการ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเปิดหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบ

- 1.1 แบบสอบถามปลายปิด เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อของกลุ่มผู้เรียนในอนาคต ด้วยข้อคำถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบ และปรับปรุงตามแนะนำให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha's Cronbach) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.88
- 1.2 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อศึกษาความต้องการใช้บัณฑิตและลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการ โดยกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต โดยเลือกใช้แบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ตอบได้อย่างเต็มที่ โดยข้อคำถามจะเป็นประเด็นที่ต้องการจะศึกษาและมีความครอบคลุมเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.00

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเปิดหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

- 2.1 ประสบการณ์และมุมมองต่อสาขาวิชา เช่น บทบาทและความสำคัญของนักจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กรในปัจจุบัน ความท้าทายและปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน
- 2.2 ความต้องการด้านหลักสูตร เช่น ความเหมาะสมของหลักสูตรปัจจุบันกับตลาดแรงงาน เนื้อหา และทักษะที่ขาดหายไปหลักสูตรปัจจุบัน การเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ
- 2.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เช่น วิธีการสอนที่เหมาะสมกับสาขาวิชา การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
- 2.4 คุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา เช่น ความรู้ความสามารถที่จำเป็น ทักษะหลักสำหรับการทำงาน การเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน
- 2.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เช่น ปัจจัยความสำเร็จของหลักสูตรการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายปิด

เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาต่อของกลุ่มเป้าหมายในอนาคต จำนวน 100 คน ในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2567 จากนั้นผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามด้วยการกำหนดกรอบประเด็น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต เพื่อศึกษาความต้องการใช้บัณฑิตและลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการโดยกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 ท่าน ในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2567 จากนั้นผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามด้วยการกำหนดกรอบประเด็น

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ใช้แบบสัมภาษณ์ แนวคิด หลักการ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการเปิดหลักสูตรฯ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการด้วยการติดต่อกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ โดยมีรูปแบบการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก การบันทึกภาพและเสียงจากการสัมภาษณ์ ผ่านโปรแกรมออนไลน์ (Zoom) และต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อน เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2567 เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยถอดเทป การสัมภาษณ์ข้อมูล โดยไม่เปลี่ยนแปลงข้อมูลและไม่ตีความข้อมูลอย่างครบถ้วน จากนั้นผู้วิจัยทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization) ด้วยการอ่านบทสัมภาษณ์/บันทึกหลาย ๆ รอบจากนั้นมองหาประเด็นพร้อมจัดบันทึกประเด็นแนวคิดต่าง ๆ รวมทั้งมองหาประเด็นใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถามปลายปิด ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายปิดของกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ความสนใจในหลักสูตร รูปแบบการเรียนที่ต้องการ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการแปลความและเปรียบเทียบ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (สุภัทรา จงศิริ และณัฐวดี พุทธิรักษา, 2565) วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ขั้นตอนดังนี้

2.1. อ่านข้อมูลอย่างละเอียดหลายรอบ (Familiarization)

2.2. แยกประเด็นเนื้อหา (Coding)

2.3. จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามกรอบประเด็น (Thematic Framework)

2.4. การหาลักษณะร่วมที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

2.5. ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบคำบรรยายเชิงวิเคราะห์ คำตอบหรือข้อความที่สะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเนื้อหาของโครงการวิจัย สิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการไม่เข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถยุติการเข้าร่วมวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยจะไม่มีผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว ชื่อและข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการศึกษาการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สรุปลงตาม วัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายและความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรของกลุ่มเป้าหมายในอนาคต

ผลจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและ อยู่ในช่วงอายุ 17-25 ปี ซึ่งสะท้อนถึงกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีศักยภาพในการเข้าศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและ องค์การดิจิทัลอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 72.73 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีความต้องการตลาดที่ชัดเจนสำหรับหลักสูตรนี้

ในด้านรูปแบบการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบการเรียนแบบ ผสมผสาน (Blended Learning) ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนออนไลน์และออฟไลน์ คิดเป็นร้อยละ 58.8 ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ที่เน้นความยืดหยุ่นและการเข้าถึงได้หลากหลาย ช่องทาง ขณะที่ช่วงเวลาที่สะดวกในการเรียนนั้น กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เลือกวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ซึ่งจะต้องนำมาพิจารณาในการจัดตารางเรียนและการวางแผนการใช้ทรัพยากรการเรียนการสอน

สำหรับเนื้อหาและสาขาวิชาที่ต้องการเรียนรู้ ผลการสำรวจแสดงให้เห็นถึงความต้องการเนื้อหา เฉพาะที่ชัดเจน โดยอันดับแรกคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 62.7 ซึ่งสะท้อนความต้องการ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการและพัฒนาบุคลากรในองค์กร รองลงมาคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คิดเป็น ร้อยละ 52.9 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการทำงานยุคใหม่ ในแง่ของการรับรู้ ประโยชน์และโอกาสในอนาคต ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70.6 มีความเชื่อมั่นว่าหลักสูตรจะช่วยพัฒนา ทักษะการทำงานในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่สูงต่อประโยชน์ของหลักสูตร นอกจากนี้ ผู้ตอบ แบบสอบถามถึงร้อยละ 82.4 เห็นว่าความรู้ด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มโอกาสในการทำงาน ในอนาคต ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ถึงความสำคัญของการผสมผสานระหว่างความรู้ด้านจิตวิทยากับเทคโนโลยี

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีความต้องการและความสนใจต่อหลักสูตรจิตวิทยา วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งมีความเชื่อมั่นในประโยชน์และโอกาส ที่หลักสูตรจะนำมาสู่การพัฒนาอาชีพในอนาคต ผลการวิจัยนี้สนับสนุนความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตร ดังกล่าวอย่างเป็นทางการ

2. ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการใช้บัณฑิตในหลักสูตรของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต

จากการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการใช้บัณฑิตของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 20 ท่าน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสนใจและการรับรู้ถึงความสำคัญของหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเปิดหลักสูตรนี้ คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับและความต้องการบัณฑิตในสาขานี้จากภาคอุตสาหกรรมและองค์กรต่าง ๆ สิ่งที่น่าสนใจคือผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่าหลักสูตรนี้มีความสำคัญต่อองค์กรในปัจจุบันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงานต่อความรู้และทักษะที่หลักสูตรนี้จะผลิต นอกจากนี้ ผู้ใช้บัณฑิตยังมีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีทั้งความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์ปฏิบัติที่สมดุล

สำหรับเนื้อหาวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และจิตวิทยาแรงงานและการพัฒนาองค์การในยุคดิจิทัล ในสัดส่วนสูงสุดเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาคือพฤติกรรมองค์การในยุคดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 60 ขณะที่จิตวิทยาในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ และการใช้ AI และ Big Data ในการบริหารองค์กร มีความสำคัญในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 55 ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของรายวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตร และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและการจัดสรรเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มวิชาได้อย่างเหมาะสม

จากข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตสามารถจำแนกได้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในหลายมิติ ได้แก่ มิติบุคลากรและการสอน ซึ่งต้องการให้มีอาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจจิตวิทยาทั้งแนวคิดตะวันตกและตะวันออก และสามารถพัฒนาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มิติการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต้องการให้มีระบบการเรียนการสอนและรายวิชาที่พร้อมในการพัฒนาทักษะดิจิทัล มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้พร้อมการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ มิติความยืดหยุ่นของหลักสูตร ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าร่วมการเรียนได้ และมิติการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกปัจจุบัน

ผู้ใช้บัณฑิตได้ระบุคุณลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ความรู้พื้นฐานที่ประกอบด้วยความรู้ทางสังคมศาสตร์ จิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาองค์กร จิตวิทยาอุตสาหกรรม ความรู้ด้านบุคคล และความรู้ทั่วไปที่จำเป็นต่อการทำงาน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดรายวิชาแกนและรายวิชาเฉพาะของหลักสูตร ขณะที่ความรู้หรือทักษะที่เน้นเป็นพิเศษ ประกอบด้วยความรู้ด้านสถิติ ทักษะการเจรจาต่อรอง ทักษะการเข้าสังคม การสื่อสาร และทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในสถานที่ทำงาน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการออกแบบรายวิชาปฏิบัติการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นการพัฒนาทักษะเหล่านี้

จากผลการวิจัย สามารถนำไปใช้ในการพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรได้หลายด้าน ได้แก่ การกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและการจัดสัดส่วนรายวิชาตามลำดับความสำคัญที่ผู้ใช้บัณฑิตระบุ การกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้ครอบคลุมทั้งความรู้พื้นฐานและทักษะหลักที่ต้องการ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ การกำหนดคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญของอาจารย์ประจำหลักสูตร และการวางระบบการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและเทคโนโลยี ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรและให้แนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

3. เพื่อศึกษาแนวทางการเปิดหลักสูตร จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

ผลจากการศึกษาข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จำนวน 9 ท่าน สรุปข้อคิดเห็นที่เป็นสาระสำคัญดังนี้

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่าหลักสูตร จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล มีความจำเป็นและมีศักยภาพสูงในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านการสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการรักษามิติทางมนุษย์ในองค์กร การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในยุคใหม่ และการเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี

1) การรับมือกับการแทนที่ของเทคโนโลยี “ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความเจริญอย่างมาก หากไม่มีการพัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้นอย่างทันท่วงที จะมีปัญหาอย่างยิ่งกับมนุษย์ เพราะเทคโนโลยีจะเข้ามาจัดการแทนในหลายระบบ” หลักสูตรนี้มีความจำเป็นเร่งด่วนเนื่องจากเทคโนโลยีกำลังเข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์อย่างรวดเร็ว แต่ยังคงมีส่วนที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ “แรงงานที่เคยใช้แรงงานคนและสัตว์แทบจะหายไปอย่างแน่นอน เมื่อเทคโนโลยีเข้ามาอาชีพหลายอย่างจะถูกแทนที่ด้วยเอไอ แต่จะอย่างไรก็ตามเทคโนโลยีไม่มีจิตวิญญาณ ไม่สามารถแทนที่มนุษย์ในทุกเรื่องได้”

2) เนื้อหาและหัวข้อสำคัญที่ควรมีในหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญเสนอโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน: “ควรแบ่งหัวข้อออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ศึกษาจิตวิทยาด้านพฤติกรรมมนุษย์ ในฐานะคนทำงาน ระดับผู้บังคับบัญชา ลูกค้า องค์กร และการใช้เทคโนโลยีเสริมการเปลี่ยนแปลง ส่วนที่ 2 ศึกษาความต้องการหลักของมนุษย์ทุกสถานะ การใช้เทคโนโลยี รวมถึงองค์กร และส่วนที่ 3 การนำความรู้การศึกษาพฤติกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการแก้ปัญหาทุกสถานะ และองค์กรต่อการทำงาน” หัวข้อเฉพาะที่สำคัญผู้เชี่ยวชาญเสนอหัวข้อที่ตรงกับความต้องการของยุคดิจิทัล: เช่น “จิตวิทยาการสื่อสารยุคดิจิทัล (Communication psychology in the digital age) สภาวะผู้นำในองค์กร (leadership) กรอบชุดแนวคิดสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล (Mindset of excellence in Digital Age) การสื่อสารชั้นสูงบนโลกเสมือน (nlp communication model)”

3) ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อพฤติกรรมและการรับมือผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีมากเกินไป: “ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานและองค์กรอย่างมาก สังคมเป็นสังคมก้มหน้า มองไม่กว้างคิดก็ไม่ไกล คิดแต่ประโยชน์ส่วนตัว เพราะไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเหมือนเดิม ความเห็นอกเห็นใจกันก็น้อยตามไปด้วย เป็นองค์กรไร้กระดาษ การทำงานแบบ Paperless ทำงานเร็ว ประหยัดเวลา no space no time ทำงานแค่เฉพาะตน จะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนสู่คน เพราะมุ่งเน้นแต่ผลลัพธ์ มากขึ้น และในทางกลับกัน คนในองค์กร จะซึมเศร้าง่าย ทำงานแบบคนไร้จิตใจ เพราะสื่อสารแต่หน้าจอ” แนวทางการรับมือ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางแก้ไขที่เน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่กับเทคโนโลยี: “การรับมือต้องสอนเรื่องความเข้มแข็งทางใจควบคู่ไปด้วย” “หลักสูตรนี้จำเป็นจะต้องทำให้คนทำงานขึ้นเดี่ยวหลายคน จะได้พบและมีโอกาสสนทนาปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับสิ่งที่ทำแม้จะมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาแทน แต่จะต้องให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ”

4) ความเห็นต่อศักยภาพในการพัฒนาบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นด้วยกับความสำคัญและประโยชน์ของหลักสูตร: “เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และทุกอย่างที่เกิดขึ้นมีส่วนในการนำมาพัฒนาอุตสาหกรรมและองค์กรทั้งสิ้น ต้องมีหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและสามารถเสริมสร้างช่วยพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กร เพราะในยุคที่ ‘ข้อมูล’ คือ ‘ทองคำ’ และ ‘เทคโนโลยี’ คือ ‘เครื่องมือ’ หลักสูตรนี้เปรียบเสมือน ‘เข็มทิศ’ ที่ช่วยชี้ทางให้บุคลากร HR และผู้บริหารองค์กร เข้าใจทั้ง ‘ศาสตร์’ และ ‘ศิลป์’ ของการบริหารคนในยุคดิจิทัล”

3.2 การพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

1) แนวทางการจัดการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญเน้นความสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเสนอสัดส่วนการเรียนที่เน้นประสบการณ์จริง: การผสมผสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ “ควรแบ่งเป็น 70 ในการให้ความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้กับภาคอุตสาหกรรมหรือได้รับการฝึกงานก่อนจะจบ คิดเป็นร้อยละ 70 ของเวลาที่เรียนทั้งหมด และอาจารย์จะต้องประสานกับภาคอุตสาหกรรมนั้น 20 สำหรับการให้ความรู้ในชั้นเรียน และ 10 สำหรับงานค้นคว้าและนำเสนอผลงานของนักศึกษา” “การเรียนรู้ที่แท้จริง ไม่ได้ได้อยู่แค่ในตำรา แต่อยู่ที่การ ‘ลงมือทำ’ หลักสูตรนี้จึงควรผสมผสานการเรียนรู้ ‘ภาคทฤษฎี’ ที่แม่นยำ กับ ‘ภาคปฏิบัติ’ ที่เข้มข้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ ‘สัมผัส’ ประสบการณ์จริง และ ‘ลับคม’ ทักษะของตนเอง” การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะการเตรียมความพร้อมอย่างครอบคลุม: “ผู้สอนต้องมีทั้งวิชาดี มีความรู้อย่างลึกซึ้งและต้องมีจรรยาบรรณคือความประพฤติดีด้วย สถานศึกษาต้องมีอุปกรณ์การเรียนและห้องสมุดพร้อมทั้งห้องปฏิบัติการอย่างสมบูรณ์ มีการนำผู้เรียนไปศึกษาดูงาน หรือฝึกงานยังประเทศที่มีความชำนาญด้านเทคโนโลยี การเรียนรู้ที่ดี ต้องรู้จักพื้นฐาน รู้สภาวะภายใน สู่ภายนอก ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มีให้ครบ”

2) ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าต้องมีความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ความจำเป็นของการเชื่อมโยงกับโลกของงานจริง “ควรต้องความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างแน่นนอน เพราะระบบและเทคโนโลยีที่ผลิออกมาสู่โลก ล้วนเป็นองค์ความรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรงทั้งสิ้น เมื่อมีเครือข่ายมาก และผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาโดยตรงมากเท่าไรก็จะเป็นเรื่องที่ดี” “ ‘วิชาความรู้’ เปรียบเสมือน ‘เมล็ดพันธุ์’ ที่ต้องได้รับการ ‘เพาะบ่ม’ ใน ‘ผืนดิน’ จริง หลักสูตรนี้

จึงควรประสานความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ ‘สัมผัส’ ประสบการณ์จริง ได้ ‘เรียนรู้’ จาก ‘ผู้เชี่ยวชาญ’ และได้ ‘เติบโต’ ในสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย” รูปแบบความร่วมมือที่หลากหลายผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการร่วมมือที่ครอบคลุม: “ทั้งด้านความร่วมมือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญในองค์กรอุตสาหกรรมทั้งรูปแบบสัมมนาของหลักสูตรและการมีส่วนร่วมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาความรู้ นักศึกษา การจัดกิจกรรมภาคปฏิบัติการ มาร่วมในการให้ความรู้แก่นักศึกษา รวมถึงการฝึกปฏิบัติงานจริงของนักศึกษา” “ทางหลักสูตรจำเป็นต้องสร้างคลินิกจิตวิทยาในร่วมมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นสถานที่สำหรับบำบัดปัญหาของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อประกอบการการพัฒนาหลักสูตร”

3) ทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญเน้นความสำคัญของการทำงานร่วมกับ AI และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทักษะการปรับตัวและการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี “หลักสูตรนี้ต้องให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านความรู้รอบด้าน โดยเฉพาะที่เป็นพิเศษคือระบบการทำงานด้านเอไอ ที่คนหนึ่งคนสามารถมีเทคนิคใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นผู้ช่วย คนทำงานคนเดียว ใช้เทคโนโลยีมาช่วยงาน เหมือนมีคนที่เป็นเพื่อนร่วมงานช่วยกันทำงานทั้งองค์กร” ในยุคที่ทุกอย่างเชื่อมโยงกันด้วยปลายนิ้ว ทักษะที่ผู้เรียนต้องมีไม่ใช่แค่ความรู้ทางเทคนิค แต่เป็นทักษะการปรับตัว ที่จะช่วยให้พวกเขาก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่จะช่วยให้พวกเขาสร้างสรรค์ผลงานที่ยิ่งใหญ่ เกินกว่าที่คนคนเดียวจะทำได้

ผู้เชี่ยวชาญเสนอทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับยุคดิจิทัล ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การสื่อสารใช้ social media, การใช้ประโยชน์จาก big data, การทำงานแบบ on-line ทำงานได้ทุกที่ทุกเวลาที่มี Wi-Fi ทักษะการให้คำปรึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพ “ทักษะการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาบุคลิกภาพ ทั้งพฤติกรรม ภาย วาจา ใจ ที่เหมาะสมพร้อมสำหรับการเป็นผู้ให้คำปรึกษาทั้งการฝึกตนเองก่อนออกไปทำงานในองค์กร รวมถึงต้องมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี พร้อมทั้งมีคลังข้อมูล แบบทดสอบทางจิตวิทยาที่พร้อมสำหรับการให้คำปรึกษาในองค์กรข้างนอกต่อไป”

3.3 ผลกระทบและความท้าทาย

3.3.1. ความท้าทายด้านทรัพยากรมนุษย์และความเชี่ยวชาญ การพัฒนาหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 มีความซับซ้อนที่ต้องการการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคอย่างรอบด้าน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สามารถระบุประเด็นความท้าทายหลักและแนวทางการแก้ไขได้ดังนี้

1) การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญสหวิทยาการ ประเด็นสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นคือ “จะมีผู้เชี่ยวชาญครบทุกด้านหรือไม่ เพราะความเจริญด้านเทคโนโลยี มีอย่างมากมาย ขนาดการแก้ไขปัญหาด้านคอลเซนเตอร์ยังแก้ไม่ได้เลย ณ วันนี้” ความท้าทายนี้สะท้อนถึงความซับซ้อนของการผสมผสานความรู้ทางจิตวิทยากับเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาอย่างรวดเร็วการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นอุปสรรคสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า “บุคลากร คณาจารย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล และความตั้งใจเต็มที่ต่อการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว” เป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของหลักสูตร

แนวทางแก้ไข ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางแก้ไขที่เน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยระบุว่า “ต้องหาเครือข่ายที่สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ได้ ทั้งคณาจารย์และอุปกรณ์การเรียนรู้” การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาคาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ การเรียนรู้จากแบบอย่างที่ประสบความสำเร็จเป็นกลยุทธ์สำคัญ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ “ไปขอครูของสถาบันที่เปิดและประสบความสำเร็จเช่น มหาวิทยาลัยมหิดล คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม” เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตร

2) ความท้าทายด้านโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

ข้อจำกัดทางงบประมาณและเทคโนโลยี การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยเป็นปัญหาสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญตั้งคำถามว่า “จะมีเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เพียงพอไหม” และชี้ให้เห็นถึงปัญหา “งบประมาณ” ที่เป็นอุปสรรคในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นแนวทางแก้ไข การใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว โดยระบุว่า “เวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านเทคโนโลยีในหลายระดับ สามารถเข้าไปเรียนรู้และมีแบบทดสอบทั้งฟรีและเสียค่าเรียนได้ฟรีของสำนักงาน กพ. สามารถเข้าไปเรียนได้เลยค่ะ เป็น online” การใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีอยู่แล้วจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

3) ความท้าทายด้านตลาดและผู้รับบริการ

ความไม่แน่นอนของความต้องการตลาด การประเมินความต้องการของตลาดแรงงานเป็นประเด็นสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญตั้งคำถามว่า “กลุ่มเป้าหมายผู้ที่สนใจเรียนมีมากน้อยเพียงใด เมื่อมีปัญหา ก็แก้ไข ให้เข้าถึงกลุ่ม บุคลากร ที่จะสอบ มีความพร้อมหรือไม่” ความไม่แน่นอนนี้อาจส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้สมัครและความยั่งยืนของหลักสูตร

แนวทางแก้ไข การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการบริหารความเสี่ยง ผู้เชี่ยวชาญเน้นความสำคัญของการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยระบุว่า “แนวทางการแก้ไขต้องวางแผนการดำเนินการบริหารหลักสูตรอย่างเต็มประสิทธิภาพ จัดโครงการดำเนินการและประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินการบริหารหลักสูตร” การมีแผนบริหารความเสี่ยงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อ “บริหารความเสี่ยงกรณีรับนักศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จะมีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร”

4) ความท้าทายด้านการยอมรับและการต้านทาน

ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้เชี่ยวชาญมองว่า “ทุก ‘การเปลี่ยนแปลง’ ย่อมมาพร้อม ‘ความท้าทาย’ การเปิดหลักสูตรใหม่ก็เช่นกัน อาจต้องเผชิญกับ ‘แรงต้าน’ จากผู้ที่ไม่คุ้นชิน หรือ ‘ข้อจำกัด’ ด้านทรัพยากร” ความต้านทานนี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อมีการแนะนำนวัตกรรมใหม่

แนวทางแก้ไข การใช้วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงบูรณาการ การเอาชนะความท้าทายต้องอาศัย “วิสัยทัศน์” ที่กว้างไกล ‘ความมุ่งมั่น’ ที่แรงกล้า และ ‘กลยุทธ์’ ที่ชาญฉลาด” ซึ่งจะช่วยให้ “สามารถก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านี้ไปได้” การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับจึงเป็นสิ่งสำคัญ

5) ความท้าทายด้านความร่วมมือระหว่างภาคส่วน

การประสานงานกับภาคอุตสาหกรรม การสร้างความร่วมมือที่แท้จริงกับภาคเอกชนเป็นความท้าทายสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นว่า “การเปิดหลักสูตรนี้อาจเผชิญกับความท้าทายหรืออุปสรรคทางด้านผู้ประกอบการกับหลักสูตร ควรมีแนวทางแก้ไขให้ทั้งหลักสูตรและผู้ประกอบการหาแนวทางในการเปิดดำเนินการต่อไป”

แนวทางแก้ไข การสร้างความร่วมมือแบบ Win-Win การพัฒนาแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมเป็นกุญแจสำคัญ ซึ่งต้องมีการออกแบบรูปแบบความร่วมมือที่สร้างคุณค่าร่วมกันและตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย

3.3.2 ศักยภาพของหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัลในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยในระดับสากล

1) ผู้เชี่ยวชาญมองเห็นศักยภาพพื้นฐานของคนไทยในเชิงบวก โดยยืนยันว่า “คนไทยไม่ได้ด้อยกว่าชาติใดในโลกทางด้านสมอง” การรับรู้ที่สะท้อนถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ไทยที่สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ หากได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

2) คุณลักษณะของนักศึกษาไทยรุ่นใหม่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ผู้เชี่ยวชาญสังเกตว่า “เด็กรุ่นใหม่มีใจใฝ่รู้ และมีจิตใจที่จะเรียนรู้เพื่อนำความรู้ออกไปช่วยสังคมประเทศชาติ” การมีแรงจูงใจที่มุ่งสู่การสร้างประโยชน์ส่วนรวมเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพระดับสากล

3) การได้รับการสนับสนุนจากระดับนโยบายเป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า “รัฐบาล สนับสนุนอย่างเต็มที่อยู่แล้ว” การมีการสนับสนุนจากภาครัฐช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรและการผลิตบุคลากรคุณภาพ

4) การเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า “หลักสูตรเป็นสากลอยู่แล้ว ลองเข้าไปดูของมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์มีงานวิจัยรองรับและพร้อมสำหรับการศึกษา” การที่หลักสูตรสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้แสดงถึงศักยภาพในการผลิตบัณฑิตที่สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานโลกได้

5) ช่องว่างและโอกาสในตลาดแรงงาน ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า “ในประเทศไทยมีไม่กี่ปริญญาตรีที่เปิด และแรงงานสาขานี้เป็นที่ต้องการอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยกำลังเติบโตและต้องการบุคลากรที่ช่วยสร้างความสุขให้กับคนทำงาน” ความต้องการที่สูงและจำนวนผู้ผลิตที่จำกัดสร้างโอกาสในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของหลักสูตร

6) ความท้าทายและการปรับตัวในยุคเทคโนโลยี ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นถึงความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยกล่าวว่า “ทุกวันนี้ องค์กรไทย ก็พัฒนาอยู่แล้ว เทคโนโลยีไปเร็วมากเมื่อวานใช้ ChatGPT วันนี้ ก็เปลี่ยนไปแล้ว” ความเร็วของการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องการการปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

7) จุดเน้นที่สร้างความแตกต่าง เพื่อสร้างความโดดเด่นในเวทีสากล ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า “หากอยากให้หลักสูตรไม่เหมือนใคร ก็มุ่งมาที่พัฒนาจิตใจมนุษย์จะดีกว่า” การเน้นมิติทางจิตใจและมนุษยศาสตร์ควบคู่กับเทคโนโลยีจะเป็นจุดแข็งที่สร้างความแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ ในระดับสากล

8) การสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถในการแข่งขัน หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า “แน่นอนถ้าหลักสูตรนี้จัดให้แตกต่างจากสถาบันอื่น ๆ และสามารถผลิตนิสิตนักศึกษาที่ออกไปแล้วสามารถทำงานได้จริง ตรงเป้า ลดเวลา ลดขั้นตอนในการฝึกอบรมให้พนักงานใหม่ ๆ” การสร้างบัณฑิตที่พร้อมใช้งานทันทีจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรไทย

9) การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ “พัฒนาทรัพยากรบุคคลเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงให้มีความคิดสร้างสรรค์ให้มีความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีส่งประกวดในระดับชาติ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ” การมีเวทีแสดงศักยภาพในระดับสากลจะช่วยยกระดับมาตรฐานและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ

10) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ผู้เชี่ยวชาญเชื่อมั่นว่าการเน้นความสุขและความรักในองค์กรจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ โดยระบุว่า “เชื่อมั่นว่า ความสุขความรักในองค์กรจะนำพาความสำเร็จสูงสุดสาธุกรรมปัจจุบันได้” การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นบวกจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว

3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ที่จะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยได้ ดังนี้

1) การรับรองและสนับสนุนหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่แสดงความเห็นสนับสนุนการเปิดหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยระบุว่า “เป็นหลักสูตรที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อชาติ บ้านเมือง และทรัพย์สินของประชาชนอย่างยิ่ง สนับสนุนให้เปิด” การรับรองนี้สะท้อนถึงความเข้าใจในบทบาทสำคัญของหลักสูตรต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเชิงปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญเน้นความสำคัญของการผสมผสานการเรียนรู้ โดยเสนอว่า “ควรเน้นทั้งภาคทฤษฎีคู่กับการปฏิบัติ” การสร้างสมดุลนี้จะช่วยให้นักศึกษาได้รับทั้งพื้นฐานความรู้ที่แข็งแกร่งและทักษะการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

3) การเปิดรับการเปลี่ยนแปลง ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ “เปิดใจให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง” เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร การปรับตัวและความยืดหยุ่นในการรับการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ในยุคดิจิทัล

4) การศึกษาดูงานและการประเมินศักยภาพ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบ โดยระบุว่า “เสนอให้ไปดูงานทั้งภาคที่ประสบความสำเร็จ จากมหาวิทยาลัยชื่อดัง ประเมินศักยภาพตนเอง กำลังคน ความรู้ความสามารถผู้สอน Expert from industry who had worked with people in many sectors in organizations or different institutions or industries sectors” การเสนอแนะนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์ของสถาบันที่ประสบความสำเร็จ การประเมินศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสมจริง การสรรหาผู้เชี่ยวชาญจากภาคอุตสาหกรรมที่มีประสบการณ์หลากหลาย

5) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญมองการศึกษาในมิติที่กว้างขึ้น โดยเสนอว่า “นอกจากเนื้อหาที่เข้มข้นและการเรียนรู้ที่หลากหลายแล้ว สิ่งสำคัญคือการสร้าง ‘บรรยากาศ’ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยน หลักสูตรนี้จึงควรเป็นมากกว่า ‘ห้องเรียน’ แต่เป็น ‘พื้นที่’ ที่ผู้เรียนได้จุดประกายความคิด ได้ ‘ตั้งคำถาม’ ได้ ‘ทำทาย’ และ ‘โต้เถียง’ ไปด้วยกัน” การมองการศึกษาในมิตินี้สะท้อนถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6) การวางแผนเชิงระบบและการบริหารจัดการ ผู้เชี่ยวชาญเน้นความสำคัญของการเตรียมการอย่างรอบคอบ โดยเสนอว่า “เตรียมความพร้อมในการเปิดหลักสูตร วางแผนการดำเนินงาน ขออนุมัติงบประมาณเพื่อสำรวจแนวทางความเป็นไปได้ และศึกษาขั้นตอนการเปิดหลักสูตรอย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเปิดหลักสูตร” การเสนอแนะนี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญดังนี้ การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและบุคลากร การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านงบประมาณและการขออนุมัติ การศึกษาความเป็นไปได้และการประเมินความเสี่ยง การศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานอย่างละเอียด

7) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือหลายมิติ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า การพัฒนาหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการบูรณาการหลายมิติ ได้แก่:

- มิติวิชาการ: การเรียนรู้จากสถาบันชั้นนำและการพัฒนาเนื้อหาที่เข้มข้น
- มิติปฏิบัติ: การเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมและผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา
- มิติบริหารจัดการ: การวางแผนและการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- มิติสิ่งแวดล้อม: การสร้างบรรยากาศและพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวโน้มความต้องการและทิศทางในการเปิดหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความต้องการรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งผสานการบรรยายและอภิปรายในชั้นเรียนเข้ากับการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ผลการศึกษานี้สะท้อนความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่ต้องการความยืดหยุ่นและหลากหลายในการเข้าถึงความรู้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีความสามารถทางสมรรถนะของ David C. McClelland ในมิติแรงจูงใจสำเร็จ (Need for Achievement) ที่ผู้เรียนต้องการควบคุมและจัดการการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมาย แรงจูงใจสัมพันธ์ (Need for Affiliation) ที่ตอบสนองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ และแรงจูงใจอำนาจ (Need for Power) ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Thongsuk et al. (2021) ซึ่งพบว่าการเรียนแบบ Blended Learning ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งของผู้เรียน โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม เช่น จิตวิทยาและการบริหารองค์กร นอกจากนี้ OECD (2023) เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญ จะช่วยส่งเสริมทั้ง “ทักษะดิจิทัล” และ “ทักษะทางพฤติกรรม” ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในตลาดแรงงานยุคใหม่ ผลการวิจัยมีนัยสำคัญต่อการออกแบบหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัลในการผสมผสานจุดแข็งของการเรียนแบบดั้งเดิมและออนไลน์ การพัฒนาสมรรถนะตามทฤษฎี McClelland และการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานยุคดิจิทัล การนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้จะช่วยสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสามารถผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรมในยุคการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในระยะยาว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และตอบสนองทั้งทักษะดิจิทัลและพฤติกรรม จะสามารถผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG4) และการจ้างงานที่มีคุณค่า (SDG8) ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศในระยะยาว

การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตมีการยอมรับหลักสูตรในระดับสูง (ร้อยละ 75) และเห็นความสำคัญต่อองค์กรมากที่สุด (ร้อยละ 90) ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการตลาดแรงงานที่แท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ เกตุแก้ว และคณะ (2565) ที่พบว่าองค์กรไทยในยุคดิจิทัลต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ เนื้อหาวิชาที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการมากที่สุดคือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และจิตวิทยาแรงงานและการพัฒนาองค์กร (ร้อยละ 65 เท่ากัน) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา วงศ์ประเสริฐ และ อนุชิต สุขสมบูรณ์ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการผสมผสานระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นทักษะสำคัญที่องค์กรไทยต้องการมากที่สุดในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับความจำเป็นในการมีบุคลากรที่มีประสบการณ์ระหว่างประเทศ และการเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในสถานปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Anderson และ Thompson (2021) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบ Work-based Learning สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีนัยสำคัญ การเน้นทักษะหลัก (core competence) ที่ผู้ใช้บัณฑิตระบุ เช่น ความรู้ด้านสถิติ ทักษะการเจรจาต่อรอง และทักษะการแก้ปัญหา สอดคล้องกับการศึกษาของ วิรัชชัย เตชะอุดมลาภ และ สุภารัตน์ ศิริโชติ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการทำงานด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การในประเทศไทย ความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมการเรียน สะท้อนถึงลักษณะของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Martinez และ Davis (2022) ที่เน้นความสำคัญของ Lifelong Learning และการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

แนวทางการเปิดหลักสูตรตามข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีดิจิทัลแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chen และคณะ (2022) ที่พบว่าการผสมผสานระหว่างความรู้ด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรในยุค Digital Transformation การเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rodriguez และ Martinez (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงปัจจัยทางจิตวิทยาสามารถลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญ

แนวคิดในการจัดสัดส่วนการเรียนการสอนที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ คือ ร้อยละ 70 สำหรับการประยุกต์ใช้ และฝึกงาน ร้อยละ 20 สำหรับการเรียนในชั้น และร้อยละ 10 สำหรับงานค้นคว้า สะท้อนแนวคิด Experiential Learning ที่มีหลักฐานทางวิชาการรองรับจากการศึกษาของ Wang และ Liu (2021) ที่พบว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมการทำงานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ดีกว่าการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว การเน้นการใช้ AI และเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นผู้ช่วยในการทำงานสอดคล้องกับการพยากรณ์ของ Thompson และคณะ (2023) ที่ระบุว่าอนาคตของการทำงานจะเป็นการทำงานร่วมกับ AI และเทคโนโลยีอัจฉริยะ

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารายวิชาที่เน้นการผสมผสานระหว่างทักษะทางอารมณ์ (EQ) และความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Kim และ Park (2022) ที่พบว่าการผสมผสานระหว่างทักษะทางอารมณ์และความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล ความท้าทายที่ผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็น โดยเฉพาะความพร้อมของบุคลากรผู้สอนที่ต้องมีความเชี่ยวชาญครอบคลุมหลายสาขา สอดคล้องกับการศึกษาของ Brown และคณะ (2020) ที่พบว่าการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ครอบคลุมทั้งจิตวิทยาและเทคโนโลยีเป็นอุปสรรคหลักในการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ อย่างไรก็ตาม แนวทางแก้ไขที่เสนอด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับจากการศึกษาของ Davis และ Johnson (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาหลักสูตรสามารถเพิ่มความเกี่ยวข้องกับตลาดแรงงานได้อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาของ สุวิทย์ และจิรารัตน์ (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าการรวมความรู้จากหลายสาขาวิชาเป็นแนวทางที่จำเป็นสำหรับการเตรียมบุคลากรให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ส่วนการศึกษาของ อนุชิต และพัชรินทร์ (2565) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของบุคลากรไทยในการทำงานกับเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่าการเตรียมความพร้อมทางจิตใจและการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับตัว มุมมองของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่าหลักสูตรนี้สามารถช่วยให้องค์กรไทยก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Nakamura และคณะ (2023) เกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการแข่งขันในระดับโลก

ดังนั้น ผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง และมีแนวทางการดำเนินงานที่มีหลักฐานเชิงวิชาการรองรับอย่างชัดเจน การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบุคลากรไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในทุกด้านของชีวิตและการทำงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาแนวโน้มความต้องการและทิศทางในการเปิดหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาแนวโน้มความต้องการและทิศทางของหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การดิจิทัล มีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

นำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการขององค์กรที่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กรในบริบทดิจิทัลมาปรับปรุงหลักสูตร เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารทรัพยากรบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพฤติกรรม และการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการโดยบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยา เทคโนโลยี และธุรกิจเข้าไว้ด้วยกัน

2. การพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียน

ออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง (Experiential Learning) โดยจัดรายวิชาโครงการฝึกงานหรือความร่วมมือกับองค์กรภาคธุรกิจเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับงานด้านทรัพยากรบุคคลและการบริหารองค์กร ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HRIS) และแพลตฟอร์มการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์กร สร้างโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาดิจิทัลในระดับชาติและนานาชาติ

3. การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

จัดอบรมและพัฒนาความสามารถของอาจารย์ในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลและการประยุกต์ใช้ในงานจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนในบริบทดิจิทัล สนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

4. การเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและภาครัฐในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กรดิจิทัล สนับสนุนการทำวิจัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารองค์กรในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

ปิยะดา วงศ์ประเสริฐ และ อนุชิต สุขสมบุรณ์. (2566). การบูรณาการการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับเทคโนโลยีดิจิทัลในบริบทองค์กรไทย. *วารสารบริหารธุรกิจดิจิทัล*, 8(1), 21–35.

วิรัชชัย เตชะอุดมลาภ และ สุภารัตน์ ศิริโชติ. (2564). สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรในสาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ: แนวโน้มและแนวทางการพัฒนา. *วารสารจิตวิทยาอุตสาหกรรมไทย*, 7(1), 25–40.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). ร่างกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13พ.ศ.2566-2570. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>
- สมพงษ์ เกตุแก้ว และคณะ. (2565). ความต้องการสมรรถนะด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีของบุคลากรในองค์กรยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 14(2), 55-70.
- สุภัทรา จงศิริ และณัฐวดี พุทธรักษา. (2565). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 45-60.
- สุวิทย์ เจริญพร และจรัสรัตน์ สุขสม. (2566). การพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการในสถาบันอุดมศึกษาไทย: แนวทางสู่การเตรียมความพร้อมบุคลากรในยุคดิจิทัล. *วารสารการศึกษาแห่งอนาคต*, 15(2), 89-112.
- อนุชิต ศรีสวัสดิ์ และพัชรินทร์ วงศ์สุวรรณ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของบุคลากรไทยในการทำงานกับเทคโนโลยีดิจิทัล. *วารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรม*, 29(3), 245-268.
- Amornrattanasin, P., Chaiwut, N., & Srisuk, T. (2022). Integrating behavioral and digital competencies for the future workforce in Thailand. *Journal of Human Resource Development*, 14(2), 45-60.
- Anderson, L., & Thompson, R. (2021). Industry engagement in curriculum design: Enhancing workforce readiness through work-based learning. *Journal of Vocational Education and Training*, 73(2), 123-139. <https://doi.org/10.1080/13636820.2021.1888384>.
- Brown, M., Johnson, K., & Williams, R. (2020). Challenges in developing interdisciplinary curricula: The shortage of psychology-technology experts. *Journal of Educational Innovation*, 42(4), 123-145. <https://doi.org/10.1016/j.jedin.2020.04.015>
- Chen, Y., Zhang, H., & Lee, C. (2022). Integrating digital psychology into organizational effectiveness: A framework for the digital age. *International Journal of Organizational Innovation*, 15(1), 88-102.
- Davis, A., & Johnson, S. (2022). *Industry participation in curriculum development: Enhancing labor market relevance*. *Higher Education Quarterly*, 76(2), 312-330. <https://doi.org/10.1111/hequ.12345>.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B.(1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons.
- Kim, J., & Park, S. (2022). The fusion of emotional intelligence and technological knowledge: Essential characteristics of successful digital leaders. *Leadership & Technology Quarterly*, 34(1), 45-67. <https://doi.org/10.1177/ltq2022067>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.

- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1–14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>.
- Martinez, A., & Davis, K. (2022). Lifelong learning in the 21st century: Policy, practice, and future directions. *Journal of Adult and Continuing Education*, 28(3), 215–230. <https://doi.org/10.1177/14779714221100456>.
- Nakamura, T., Suzuki, H., & Tanaka, Y. (2023). Human capital development in Southeast Asia: Preparing for technological change and global competition. *Asian Development Review*, 40(1), 78–95. <https://doi.org/10.1162/adr.2023.40.1.78>
- OECD. (2023). Skills Outlook 2023: Future-Ready Education for a Changing World. Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://www.oecd.org/education/skills-outlook/>
- Rodriguez, M., & Martinez, L. (2023). Designing psychologically adaptive workspaces for digital workers: Reducing stress and enhancing performance. *Journal of Occupational Health Psychology*, 28(2), 122–136. <https://doi.org/10.1037/ocp0000325>
- Theparat, P., Kittisophon, S., & Wacharasin, R. (2023). Designing interdisciplinary programs: A strategic approach to national competitiveness. *Thai Journal of Higher Education Innovation*, 9(1), 89–102.
- Trist, E. L., & Bamforth, K. W. (1951). Some social and psychological consequences of the longwall method of coal-getting. *Human Relations*, 4(1), 3–38. <https://doi.org/10.1177/001872675100400101>.
- Thongsuk, N., Chanthaburee, S., & Praditsang, M. (2021). Effectiveness of blended learning on critical thinking and learning outcomes in social science education. *Thai Journal of Educational Technology*, 17(1), 22–35.
- Thompson, R., Anderson, P., & Clarke, D. (2023). The future of work: Human-AI collaboration and intelligent technology integration. *Future Work Studies*, 12(4), 287–305. <https://doi.org/10.1080/fws.2023.2156789>.
- Wang, X., & Liu, Y. (2021). Experiential learning in real work environments: Enhancing learning effectiveness and career readiness. *Experiential Learning Journal*, 44(3), 178–196. <https://doi.org/10.1177/elj2021044>.

การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

พลอยไพลิน กมลนาวิน^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย คือนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์แห่งหนึ่ง จำนวน 35 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 2) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา 3) แบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และ 4) แบบสัมภาษณ์นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา วิเคราะห์และแปลผลแบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยมีคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถ ในระยะหลังสูงกว่าระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และส่วนใหญ่มีคะแนนจากแบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาอยู่ในระดับดี นอกจากนี้การวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาสามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา, การรับรู้ความสามารถ, นักศึกษา

Received: April 2, 2025, Revised: June 19, 2025, Accepted: June 25, 2025

¹ อาจารย์ ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลป์พบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

*Corresponding Author: Ploypailin.kamon@gmail.com

Development of a Counseling Skills Training Program to Enhance Self-Efficacy in First-Year Undergraduate Students

Ploypailin Kamonnawin ^{1*}

Abstract

This research aimed to develop a counseling skill training program to enhance the self-efficacy of first-year undergraduate students and to examine the effectiveness of this program. The target group for this study consisted of 35 Among First-Year Undergraduate Students from The College of Dramatic Arts who were enrolled in the course Psychology for Teachers during the second semester of the academic year 2024. The sample was selected using purposive sampling. The research instruments included: The counseling skill training program to enhance the self-efficacy of first-year undergraduate students. The self-efficacy assessment form the observation form for evaluating counseling skills among first-year undergraduate students. The interview guide for students who participated in the counseling skill training program. Data analysis methods included relative gain analysis to compare the scores before and after the counseling skills training program, interpretation of counseling skill observation results, and content analysis.

The research findings indicated that students who participated in the program scored higher on the self-efficacy assessment after completing the program compared to their initial scores. Mostly counseling skill observation scores were at a good level. Furthermore, content analysis revealed that the counseling skill training program effectively enhanced the students' self-efficacy.

Key words: Counseling Skills, Self-Efficacy, Undergraduate Students

Received: April 2, 2025, **Revised:** June 19, 2025, **Accepted:** June 25, 2025

¹ Lecturer, Department of General Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*Corresponding Author: Ploypailin.kamon@gmail.com

บทนำ

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน นักศึกษาจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น การใช้สื่อสังคมทางออนไลน์ การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ความคิดเห็นด้านการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ รวมถึงวิถีชีวิต ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดผลกระทบโดยตรงต่อนักศึกษา ในผลกระทบเชิงบวกทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นและต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่วนผลกระทบเชิงลบ ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดในการปรับตัว หรือเทคนิคการเรียนที่นักศึกษาเคยประยุกต์ใช้และประสบความสำเร็จ อาจจะไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน ทำให้นักศึกษาเกิดความกังวล เหนื่อยล้า เบื่อหน่ายกับการเรียน ขาดการตระหนักในคุณค่าของตนเอง และขาดความกระตือรือร้นต่อการเรียน (บุญเลี้ยง ทุมทอง และประทวน วันนิจ, 2565) นักศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวเมื่อต้องเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ต้องเผชิญกับความแปลกใหม่ของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างไปจากระดับมัธยมศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกตื่นเต้น อยากเรียนอยากรู้ บางครั้งอาจเกิดความกังวลและส่งผลให้เกิดปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการปรับตัว ด้านการเรียน ด้านอารมณ์ ด้านความคิด ด้านสังคม หรือด้านสุขภาพจิต เพราะนักศึกษายังไม่ได้เตรียมความพร้อม หรือมีวิธีการจัดการกับปัญหาและความเครียดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญรัญญา มีชัยและคณะ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ลำดับของปัญหาตามคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการปรับตัวทางด้านการเรียน ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพ ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพ และด้านกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ ทั้งนี้ นักศึกษาจะต้องปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเรียนในรูปแบบใหม่ด้วย กล่าวคือ นักศึกษาจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น มีความรับผิดชอบ มีการนำเสนองานที่ทำทนาย มีกิจกรรมที่นักศึกษาต้องเข้าร่วม ทำให้นักศึกษาไม่สามารถจัดการตัวเองและบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม จึงเกิดปัญหาตามมา เช่น ส่งงานไม่ตรงต่อเวลา ผลงานขาดประสิทธิภาพ การขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อการเรียน (เอกฉัตร วิทยอภิบาลกุล และคณะ, 2561) รวมไปถึงการที่นักศึกษาไม่กล้าเล่าเรื่องราว หรือปัญหาของตนเอง ไม่สามารถรับรู้สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ขาดที่ปรึกษา และขาดความมั่นใจในการตัดสินใจ รวมถึงมองเห็นความสามารถของตนอยู่ในระดับน้อยกว่าบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้การที่นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความพร้อมในการจัดการชีวิตที่ยากลำบากได้ สามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ดี และมองปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทายความสามารถของตน ส่งผลให้นักศึกษามั่นใจในตนเอง และมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตมากขึ้น

การที่นักศึกษาจะสามารถทำอะไรได้นั้นเกิดจากการที่นักศึกษารู้ความสามารถของตนเอง ยิ่งนักศึกษาค้นคว้ารับรู้ความสามารถของตนได้ดี (วิลาสลักษณ์ ชววัลลี, 2543) ยิ่งทำให้นักศึกษาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการเรียน กิจกรรม การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นด้วยความมั่นใจและส่งผลให้ผลงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเอง เนื่องจากกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายเหมือนกัน แต่ผลงานที่ผลิออกมาจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับว่านักศึกษามีความสามารถของตนเองได้ด้วยความมั่นใจ เชื่อว่าตนสามารถทำสิ่งนั้นให้เกิดผลเชิงบวกได้ จนทำให้

นักศึกษามีกำลังใจ เกิดแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมุ่งมั่น และมีความพยายามเมื่อต้องทำสิ่งที่ยากขึ้นได้ โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหา (ตฤณภัทร โลหะพงศธร และณัฐมน สุนทรมีเสถียร, 2564) การรับรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญต่อนักศึกษา นอกจากจะทำให้ให้นักศึกษามีความมั่นใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ แล้วนั้น การที่นักศึกษารับรู้ได้ว่าตนมีความสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ เกิดจากการที่นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต หากนักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองได้จะส่งผลให้การเรียนมีประสิทธิภาพ มีความมั่นใจในการทำงาน ส่งผลให้งานที่อาจารย์มอบหมายให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี อีกทั้งยังเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลในการเรียนรู้ เช่น หากนักศึกษามีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความอดทน พยายามและไม่ย่อท้อต่อการเรียน จะทำให้นักศึกษาบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ (ลีลันลลิต กัญธิยะ วไลภา สบายยิ่ง และนิรนาท แสนสา, 2561) ซึ่งการรับรู้ความสามารถยังเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อนักศึกษาเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา ทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจเมื่อสามารถจัดการกับปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงการที่นักศึกษารับฟังเรื่องราว และช่วยเหลือบุคคลอื่นได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงสะท้อนถึงมุมมองของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วย

การที่นักศึกษารับฟัง และช่วยเหลือบุคคลอื่นได้นั้นนักศึกษาก็ต้องมีความรู้ เข้าใจในทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา และเชื่อว่าตนเองสามารถใช้ทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งการมีทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น เห็นคุณค่าในความสามารถ เมื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นไปตามเป้าหมาย สามารถทำกิจกรรมหรือฝึกทักษะต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ รวมถึงเข้าใจว่าตนเอง มีความถนัดหรือมีทักษะใดที่ดี โดยเป็นผลจากการได้ฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาในห้องเรียน ทั้งนี้การฝึกทักษะในห้องเรียนจะทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจ เกิดความรู้สึกเชิงบวก และเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ผ่านพ้นปัญหาไปได้ ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในระหว่างการฝึกทักษะในห้องเรียน และตระหนักว่า ตนเองสามารถเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีได้ และสามารถใช้ศักยภาพของตน เพื่อทำความเข้าใจปัญหา และช่วยเหลือบุคคลอื่นให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมั่นใจมากขึ้น (พัชรลลิตา อภิศาสวัตวงศ์, เฉลิมขวัญ สิงห์วี และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Min (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้ความสามารถของตนเองในขณะที่ปฏิบัติการให้การปรึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาผู้ฝึกหัดด้านการปรึกษา: มุมมองของมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองช่วยส่งเสริมให้ผู้ฝึกหัดด้านการปรึกษาพัฒนาตนเองขึ้นในระหว่างการฝึกให้การปรึกษา และผู้ฝึกหัดด้านการปรึกษามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและบทบาทของตนเองชัดเจนมากขึ้น มีการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ รับรู้เหตุการณ์ตามสถานการณ์จริง ยอมรับตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมถึงสามารถให้การปรึกษาต่อบุคคลอื่น ๆ ได้ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้ได้รู้จักตนเอง และพัฒนาตนเองในฐานะผู้ฝึกหัดด้านการปรึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

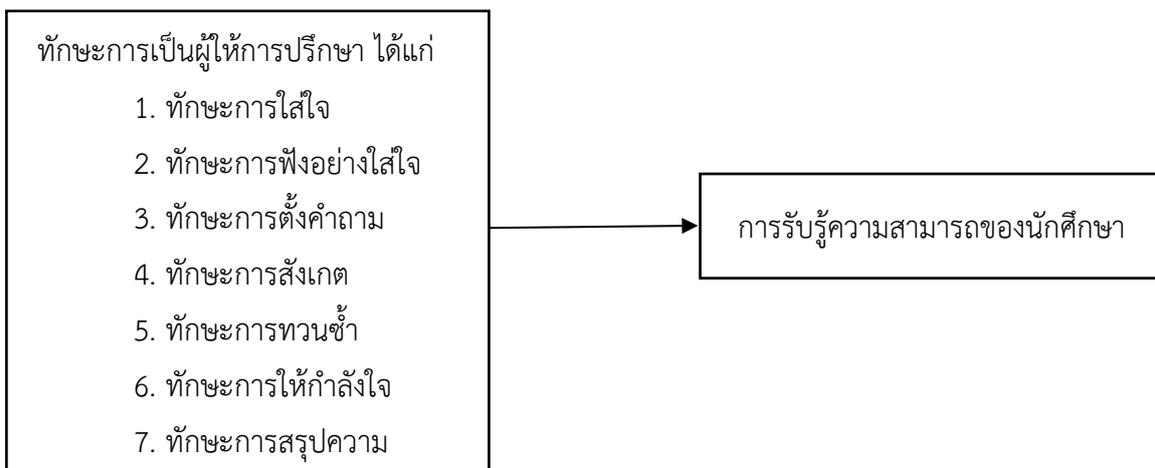
จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาด้วยโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา จำนวน 7 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการใส่ใจ เป็นทักษะที่แสดงออกด้วยการพูดหรือท่าทาง แสดงถึงความกระตือรือร้นในการที่จะช่วยเหลือผู้รับการปรึกษา 2) ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ เป็นการให้ความสนใจเรื่องราวของผู้รับการปรึกษา โดยไม่มีการประเมินหรือตัดสิน 3) ทักษะการตั้งคำถาม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับการปรึกษาได้แสดงออกถึงความรู้สึกเรื่องราวของตนเอง 4) ทักษะการสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นท่าทาง คำพูด หรือภาษาที่ใช้ 5) ทักษะการทวนซ้ำ เป็นการพูดในสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาบอกโดยไม่มีการปรับปรุง ซึ่งผู้ให้การปรึกษาสามารถตัดแปลงคำพูดได้ แต่ความหมายของเนื้อหานั้นต้องคงเดิม 6) ทักษะการให้กำลังใจ เป็นการแสดงความสนใจในสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาพูด และสนับสนุนให้ผู้รับการปรึกษาพูดต่อไป และ 7) ทักษะการสรุปความ เป็นการสรุปความในระหว่างการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งแต่ละทักษะมีความสำคัญต่อการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาทั้งสิ้น เมื่อนักศึกษาฝึกทักษะครบถ้วนแล้ว นักศึกษาจะสามารถนำทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นได้อย่างเข้าใจ เลือกใช้ทักษะได้เหมาะสม จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจ มีความมั่นใจในการประยุกต์ใช้ และเกิดความรู้สึกที่ดีเมื่อบุคคลนั้นสามารถผ่านพ้นปัญหาไปได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาและพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของครูแนะแนว มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .01 และ 2) การรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของกลุ่มทดลองในระยะก่อนระยะหลัง และระยะหลังการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลสามารถให้การปรึกษาได้ ทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองได้ดี จนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น อีกทั้งนักศึกษายังได้ฝึกทักษะกับสถานการณ์จริง โดยให้นักศึกษาสลับบทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษากับเพื่อน และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจและมั่นใจในการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา ส่งผลให้ผู้รับการปรึกษาเข้าใจปัญหา มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหา ลดปัญหาที่อาจจะตามมาได้ดี และยังเป็นส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจปัญหาของบุคคลอื่น สามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ให้เกิดผลเชิงบวกกับเพื่อนได้ ซึ่งการสลับบทบาทกับเพื่อนนั้นจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สื่อสารด้วยความมุ่งหวังที่จะให้เพื่อนสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ เพื่อให้เกิดความสบายใจและรู้สึกปลอดภัย เมื่อได้เล่าเรื่องราวของตน เนื่องจากนักศึกษากับเพื่อนเป็นวัยที่มีความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน ต้องการเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, 2559; กฤตวรรณ คำสม, 2564) รวมทั้งมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงทำให้การฝึกทักษะเกิดความราบรื่น การพูดคุยมีทิศทางที่ชัดเจน และประสบความสำเร็จได้ โดยตลอดระยะเวลาการฝึกทักษะผู้วิจัยจะส่งเสริมให้นักศึกษามีความมั่นใจในตนเอง เช่น การพยักหน้า การสบตา การแสดงความใส่ใจ ซีนชม ให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจ เพื่อให้ให้นักศึกษาเห็นคุณค่าในตนเอง เรียนรู้ปัญหาของบุคคล จนสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองตามไปด้วย รวมถึงทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความรู้สึกที่ดี รู้สึกสบายใจ สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงกับความต้องการ และเกิดการเปลี่ยนแปลง

ทั้งภายในและภายนอกจากการที่ได้พูดคุยกับผู้ให้การศึกษาที่มีความเข้าใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตน และสามารถช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาด้วยการประยุกต์ใช้ทักษะการเป็นผู้ให้การศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาได้อย่างถูกต้อง (วัชรินทร์ ทรัพย์มี, 2547)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การศึกษาด้านการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์แห่งหนึ่ง จำนวน 35 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู รหัส 300-21003 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่

1. โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การศึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยได้บูรณาการตามแนวคิดของจิ้น แบรี่ (2549) จำนวน 7 ทักษะ โดยให้นักศึกษาเข้าร่วมโปรแกรมฯ จำนวน 10 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00

2. แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามและพัฒนาแนวคิดการรับรู้ความสามารถจากบังกอร์ เสรีรัตน์ (2560) จำนวน 14 ข้อ เป็นมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ คำนวณและแปลผลรวมทั้งฉบับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556) ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษา จำนวน 40 คน พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ .74 และค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) อยู่ระหว่าง .22 - .58

3. แบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตฯ โดยใช้รูปแบบภาพรวม ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

4. แบบสัมภาษณ์นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้วิจัยพัฒนาประเด็นข้อคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ทราบความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 โดยมีตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น “นักศึกษาได้รับประสบการณ์ใดบ้าง หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมฯ” “จากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ทำให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างไร”

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษา เอกสาร ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และขออนุญาตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการวิจัย

ขั้นดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความยินยอมที่จะเข้าร่วมการวิจัย
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลา ขั้นตอน การรักษาความลับ หรือการเก็บข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดความสบายใจ และให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาการวิจัย
3. ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาก่อนเข้าร่วมการวิจัย
4. ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทำการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที
5. ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาก่อนเข้าร่วมการวิจัย
6. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาที่มีคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถฯ ฉบับหลังสูงกว่าฉบับก่อน จำนวน 8 คน โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากไปหาคะแนนน้อย

ขั้นสรุปผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังจากการเข้าร่วมการวิจัยมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษา
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปในเชิงบรรยาย และอภิปรายผลการวิจัย

ครั้งที่	วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	รายละเอียดของโปรแกรมฯ
		ทักษะต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้ การปรึกษาในห้องเรียน ทั้งนี้ยังส่งเสริมให้นักศึกษาเห็น ความสำคัญของการเป็นผู้ให้ การปรึกษา เห็นความสำคัญ ของปัญหา ทำให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการปรึกษา เชิงจิตวิทยามาวิเคราะห์ปัญหาของบุคคลด้วยการเข้าใจถึง ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม และมีความมั่นใจในการ ประยุกต์ใช้ทักษะได้ดี
ครั้งที่ 3 ทักษะการใส่ใจ	1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการใส่ใจ 2. เพื่อให้นักศึกษานำทักษะการ ใส่ใจไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการใส่ใจไปประยุกต์ใช้ ภายในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม ด้วยการที่นักศึกษามี ความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการใส่ใจ ซึ่งผู้วิจัยจะ อธิบายความหมาย และให้นักศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อนำทักษะการใส่ใจไปประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องและมั่นใจ ในตนเอง เพื่อฝึกการแสดงออกถึงความใส่ใจบุคคลอื่น ไม่ว่าจะ เป็น น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า หรือการสบตา เพื่อให้ผู้รับ การปรึกษามีความมั่นใจในการเล่าเรื่องราวของตนเอง และ รับรู้ได้ว่าผู้ให้การปรึกษากำลังให้ความสนใจและตั้งใจที่จะ ช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาให้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีได้
ครั้งที่ 4 ทักษะการฟัง อย่างใส่ใจ	1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการฟัง อย่างใส่ใจ 2. เพื่อให้นักศึกษานำทักษะการฟัง อย่างใส่ใจไปประยุกต์ใช้ ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้เกี่ยวกับทักษะการฟัง อย่างใส่ใจไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนให้เหมาะสม ผู้วิจัยจะ ให้ นักศึกษาสลับบทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษากับเพื่อน และ ประยุกต์ใช้ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ เพื่อรับฟังปัญหาของ เพื่อนโดยไม่ตัดสินเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อนักศึกษา มีความเข้าใจและสามารถใช้ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ ได้อย่างถูกต้องและมีความมั่นใจที่จะนำไปประยุกต์ใช้ กับสถานการณ์ต่าง ๆ แล้ว ส่งผลให้นักศึกษาได้ฝึกการ จับประเด็นปัญหา ฝึกการทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น รับรู้ ความรู้สึก ความคิดด้วยการฟังอย่างใส่ใจ
ครั้งที่ 5 ทักษะการตั้งคำถาม	1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะ การตั้งคำถาม 2. เพื่อให้นักศึกษานำทักษะ การตั้งคำถามไปประยุกต์ใช้ ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการตั้งคำถามไป ประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม ทักษะนี้ จะช่วยให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราว หรือปัญหาของผู้รับการปรึกษามากขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนด สถานการณ์และให้นักศึกษาใช้ทักษะการตั้งคำถามจาก สถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษา ได้ฝึกทักษะการตั้งคำถามที่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึก และทราบความคิด ความรู้สึกของ ผู้รับการปรึกษาได้

ครั้งที่	วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	รายละเอียดของโปรแกรมฯ
ครั้งที่ 6 ทักษะการสังเกต	1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการสังเกต 2. เพื่อให้ นักศึกษานำทักษะการสังเกตไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการสังเกตไปประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม และยังเป็น การสนับสนุนให้นักศึกษารู้จักสังเกตถึงอารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออกว่าสอดคล้องกับปัญหาหรือมีข้อมูล ส่วนใดที่ผู้ให้ การปรึกษาจะต้องทราบเพิ่มเติม ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้สนับสนุนให้นักศึกษาฝึกทักษะการเป็นผู้ให้ การปรึกษาด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง
ครั้งที่ 7 ทักษะการทวนซ้ำ	1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการทวนซ้ำ 2. เพื่อให้ นักศึกษานำทักษะการทวนซ้ำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	ผู้วิจัยสนับสนุนให้นักศึกษานำทักษะการทวนซ้ำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในห้องเรียน ส่งผลให้นักศึกษาเข้าใจ ปัญหาของผู้รับ การปรึกษา เปรียบเสมือนการทบทวนคำพูด ของผู้รับ การปรึกษาในประเด็นที่เข้าใจไม่ตรงกัน อีกทั้งผู้วิจัย จะสนับสนุนให้นักศึกษาใช้ศักยภาพของตนเองในการฝึก ทักษะ เพื่อให้รับรู้ว่าคุณมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ ทักษะ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้
ครั้งที่ 8 ทักษะการให้กำลังใจ	1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการให้กำลังใจ 2. เพื่อให้ นักศึกษานำทักษะการให้กำลังใจไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการให้กำลังใจไป ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์เพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนด ซึ่งการที่ นักศึกษาประยุกต์ใช้ทักษะนี้ได้ อย่างถูกต้องและมีความ มั่นใจที่จะนำทักษะไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง จะช่วย ให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเชิงบวกที่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจบุคคลอื่น โดยผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งให้กำลังใจ และสนับสนุนให้นักศึกษาใช้ศักยภาพ ของตนเองเมื่อต้องนำทักษะไปประยุกต์ใช้
ครั้งที่ 9 ทักษะการสรุปความ	1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการสรุปความ 2. เพื่อให้ นักศึกษานำทักษะการสรุปความไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการสรุปความไป ประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม เมื่อ นักศึกษามีความเข้าใจ จนสามารถนำทักษะการสรุปความ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมั่นใจว่าตนเองสามารถสรุปความ เพื่อให้ผู้รับ การปรึกษาได้เข้าใจปัญหาของตนเองอีกครั้ง โดย ผู้วิจัยจะใช้แบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้ การปรึกษา ร่วมด้วย เพื่อสังเกตการใช้ทักษะการสรุปความของนักศึกษา
ครั้งที่ 10 สรุปและประเมินผล การฝึกทักษะการ เป็นผู้ให้ การปรึกษา	เพื่อสรุปและประเมินผล ของโปรแกรมฝึกทักษะ การเป็นผู้ให้ การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถ ของนักศึกษา	ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญของแต่ละทักษะ พร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจ เพื่อให้ นักศึกษามีความมั่นใจที่จะ นำทักษะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อวางแผน ช่วยเหลือบุคคลที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างถูกต้อง

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาฯ จำนวน 10 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งจะมีวัตถุประสงค์และรายละเอียดอย่างชัดเจน อีกทั้งผู้วิจัยยังสนับสนุนให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถของตนเองผ่านการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ในการช่วยเหลือผู้อื่น จนรับรู้ได้ว่าตนเองมีความสามารถ และมีความมั่นใจที่ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ กับบุคคลที่เผชิญกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาฯ จากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์
อยู่ระหว่าง 1.92-4.42	อยู่ระหว่าง 3.71-5.00	อยู่ระหว่าง 11.11-100.00

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถฉบับหลังสูงกว่าฉบับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ เมื่อพิจารณาคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์พบว่า นักศึกษามีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์สูงขึ้น ซึ่งมีนักศึกษา จำนวน 8 คน มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์สูงถึงร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา สามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นได้

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนจากแบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

ครั้งที่	คะแนน	ระดับคุณภาพ	ครั้งที่	คะแนน	ระดับคุณภาพ
ครั้งที่ 1	6-9 คะแนน	ระดับพอใช้-ระดับดี	ครั้งที่ 5	6-9 คะแนน	ระดับพอใช้-ระดับดี
ครั้งที่ 2	6-9 คะแนน	ระดับพอใช้-ระดับดี	ครั้งที่ 6	9 คะแนน	ระดับดี
ครั้งที่ 3	9 คะแนน	ระดับดี	ครั้งที่ 7	9 คะแนน	ระดับดี
ครั้งที่ 4	9 คะแนน	ระดับดี	ครั้งที่ 8	9 คะแนน	ระดับดี

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคะแนนจากแบบสังเกตฯ มากที่สุดถึง 9 คะแนน อยู่ในระดับดี ส่วนนักศึกษาที่มีคะแนนจากแบบสังเกตฯ น้อยที่สุดอยู่ที่ 6 คะแนน อยู่ในระดับพอใช้ แสดงให้เห็นว่า จากการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาในห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจในการฝึกทักษะ และมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น รวมถึงนักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้อย่างถูกต้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน

ตารางที่ 4 แสดงผลความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ประเด็นความคิดเห็น	ตัวอย่างการสะท้อนคำพูด
ประเด็นที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา	
1.1 นักศึกษาเกิดความรู้สึกเชิงบวกหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา	“ตอนแรกรู้สึกเขินก่อนค่ะ แต่ตอนนี้รู้สึก ถ้าเราให้คำปรึกษาไปแบบผิด ๆ ขึ้นมา แล้วเพื่อนจะเป็นยังไง เริ่มเชื่อว่าตัวเองช่วยเพื่อนได้ และหนูก็รู้สึกดีที่ได้ช่วยเพื่อนค่ะ” (นภา)
1.2 นักศึกษาได้รับประสบการณ์เชิงบวกหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา	“ได้เรียนรู้มุมมองในการกระทำของเพื่อนในอีกแบบ ได้ประสบการณ์การเป็นผู้ฟัง ได้เรียนรู้ว่าเพื่อนทำสิ่งนั้นเพราะอะไร ได้เรียนรู้เหตุผลของปัญหาว่าเป็นเพราะเหตุใด แล้วเราก็สามารถให้คำปรึกษาได้ตรงจุด” (แก้วตา)
ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา	
2.1 นักศึกษาเกิดความมั่นใจเชื่อมั่นในความสามารถของตน จนสามารถนำทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นไปประยุกต์ใช้ในการช่วยเหลือบุคคลอื่นได้	“หลังจากที่ได้ฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ก็มีความมั่นใจมากขึ้น เรียบเรียงคำพูดที่จะให้คำปรึกษาเพื่อนได้มากขึ้น สามารถรู้สาเหตุที่มาของปัญหา ได้เข้าใจถึงอารมณ์ แล้วก็ความรู้สึกของเพื่อนมากขึ้นครับ แล้วก็สามารถนำทักษะการให้กำลังใจไปใช้ได้ คือ บางทักษะผมมองว่าไม่จำเป็นต้องใช้แค่ในการปรึกษา อาจจะใช้ในชีวิตประจำวันก็ได้ครับ” (นัพนึง)
2.2 นักศึกษาเห็นความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเอง	“สำหรับผมนะครับ การที่เรารับรู้ว่าคุณมีความสามารถ เราจะสามารถทำสิ่งนั้นได้อย่างมีความสุขตลอดไป แล้วก็พัฒนาตัวเองได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ผมถนัดด้านดนตรี ผมก็จะพัฒนาตัวเองอยู่เรื่อย ๆ อยู่แล้วครับ แล้วผมก็เล่นดนตรีอย่างมีความสุขตลอด เพราะผมเข้าใจว่าตัวเองมีความรู้ มีความสามารถและมีทักษะด้านนี้ครับ” (สมิท)
ประเด็นที่ 3 ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา	
“หนูสามารถเข้าใจมุมมองของปัญหาของคนที่เราเข้ามาขอรับบริการปรึกษาของเราได้ค่ะ สามารถประยุกต์ใช้ทักษะแล้วเลือกทักษะที่เหมาะสมกับปัญหาของบุคคลนั้นให้ตรงกับความต้องการของคนที่เราเข้ามาปรึกษาเรา อย่างเช่น บางคนแค่อยากให้เราเป็นผู้ฟังที่ดีโดยไม่ต้องให้คำปรึกษาเขามาก หรือบางคนต้องการเพื่อนช่วยคิดหรือใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เขามีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับปัญหาของเขา” (แก้วตา)	

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเอง เข้าใจความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอื่น จึงเป็นประสบการณ์ที่ดีที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้เลือกใช้ทักษะได้อย่างเหมาะสม จนเกิดความมั่นใจในตนเอง ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้นักศึกษารับรู้ความสามารถ มีความต้องการพัฒนาตนเอง และยังทำให้นักศึกษารับรู้ว่าคุณสมบัติการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีได้ รวมถึงตระหนักถึงการนำความรู้ ทักษะไปประยุกต์ใช้กับบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความมั่นใจว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลนั้นสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แยกประเด็นของการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตน ผ่านการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ในโปรแกรมฯ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และการสร้างความเข้าใจให้แก่ นักศึกษา ทั้งความรู้เบื้องต้น และทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาจะต้องมีทั้งเชิงวิชาการ และเชิงปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ จนเกิดทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เมื่อต้องเผชิญหน้ากับบุคคลที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาอยู่ได้ (จิน แบรี, 2549) ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ เป็นการสร้างความเข้าใจให้แก่ นักศึกษา เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ของการวิจัย รวมถึงให้นักศึกษาทำแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองฉบับก่อน เข้าร่วมโปรแกรมฯ ครั้งที่ 2 ความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นการสนับสนุนให้นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ให้การปรึกษา ทำให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการปรึกษาเชิงจิตวิทยามาวิเคราะห์ปัญหาของบุคคลด้วยความเข้าใจ และมีความมั่นใจในการประยุกต์ใช้ทักษะได้ดี จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ ผู้รับการปรึกษาสามารถเผชิญหน้ากับปัญหามากขึ้น กล้าคิด และกล้าตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง (กมล โพธิเย็น, 2564)

ทั้งนี้ครั้งที่ 3 ทักษะการใส่ใจ เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการใส่ใจไปประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายความหมาย และให้นักศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อฝึกการแสดงออกถึงความใส่ใจบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็น น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า หรือการสบตา เพื่อให้ผู้รับการปรึกษามีความมั่นใจในการเล่าเรื่องราวของตนเอง และรับรู้ได้ว่าผู้ให้การปรึกษากำลังให้ความสนใจและตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาให้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดี (จิน แบรี, 2549) ครั้งที่ 4 ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้เกี่ยวกับทักษะการฟังอย่างใส่ใจไปประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยจะให้นักศึกษาสลับบทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษากับเพื่อน และประยุกต์ใช้ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ เพื่อรับฟังปัญหาของเพื่อนโดยไม่ตัดสินเรื่องราวที่เกิดขึ้น และไม่เชื่อมโยงเรื่องราวของบุคคลอื่นกับประสบการณ์เดิมที่ตนเองเคยเผชิญมาก่อนหน้านี้ ส่งผลให้นักศึกษาฝึกการจับประเด็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รับรู้ความรู้สึก ความคิดด้วยการฟังอย่างใส่ใจ (จิน แบรี, 2549; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ครั้งที่ 5 ทักษะการตั้งคำถาม เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการตั้งคำถามไปประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียน ทักษะนี้จะช่วยให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมของผู้รับการปรึกษามากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการคิดเกี่ยวกับลักษณะคำถามที่เหมาะสมในระหว่างการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ได้เรียนรู้ทักษะการตั้งคำถามอย่างถูกต้อง เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึก และทราบความคิด ความรู้สึกของผู้รับการปรึกษาได้ (จิน แบรี, 2549) ครั้งที่ 6 ทักษะการสังเกต เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการสังเกตไปประยุกต์ใช้ภายในห้องเรียน และยังเป็น การสนับสนุนให้นักศึกษารู้จักการสังเกตอารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สนับสนุนให้นักศึกษาฝึกทักษะการสังเกต

เพื่อให้เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้รับการปรึกษา และเป็นการตรวจสอบความพร้อมของผู้รับการปรึกษา ในการเล่าเรื่องราวของตนเองหรือการค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา (จิน แบรี, 2549; วชิรี ทรัพย์มี, 2547)

ครั้งที่ 7 ทักษะการทวนซ้ำ ผู้วิจัยจะสนับสนุนให้นักศึกษานำทักษะการทวนซ้ำไปประยุกต์ใช้กับ สถานการณ์จริง ซึ่งจะส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้าใจปัญหาของผู้รับการปรึกษาอีกครั้ง เปรียบเสมือนการทบทวน คำพูดของผู้รับการปรึกษาในบางประเด็นที่เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน และเพื่อเป็นการย้ำประเด็นสำคัญ ๆ ของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ครั้งที่ 8 ทักษะการให้กำลังใจ เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการให้ กำลังใจไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่น ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกพิจารณา จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเชิงบวกที่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจบุคคลอื่น จนบุคคลนั้น สามารถปรับเปลี่ยนความคิดต่อปัญหา จนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (จิน แบรี, 2549; สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ครั้งที่ 9 ทักษะการสรุปความ เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษานำทักษะการสรุปความไปประยุกต์ใช้ภายใน ห้องเรียน เมื่อนักศึกษามีความเข้าใจ จนสามารถนำทักษะการสรุปความไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมั่นใจว่าตนเอง สามารถสรุปความ เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้เข้าใจปัญหาของตนเองอีกครั้ง นอกจากนี้ นักศึกษายังได้ฝึกการ สรุปความจากรื่องราว เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในแต่ละครั้ง (จิน แบรี, 2549) และครั้งที่ 10 สรุปและประเมินผลการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้วิจัยสรุปประเด็น สำคัญของแต่ละทักษะ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจอีกครั้ง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจ เพื่อให้ นักศึกษามีความมั่นใจที่จะนำทักษะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ยังสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากขึ้น เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี และทำให้นักศึกษารับรู้ถึงความสามารถ ในการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีได้ (พัชรสิริตา อภิศาสวัตวงศ์, เฉลิมขวัญ สิงห์วี และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2565) เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถใช้ทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาช่วยเหลือ รับฟัง ให้กำลังใจ และกระตุ้นให้บุคคลอื่น สามารถผ่านพ้นปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงสามารถตัดสินใจเลือกทักษะต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา ซึ่งการที่ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา และได้ฝึกปฏิบัติการเป็นผู้ให้การปรึกษาใน ห้องเรียน จะทำให้นักศึกษาเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล สามารถนำทักษะและขั้นตอนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเข้าใจ ทำให้ผู้รับการปรึกษาลดความวิตกกังวลได้ และนักศึกษายังเกิดความภาคภูมิใจ ในตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของการเป็นผู้ให้การปรึกษามากขึ้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fürtjes et al (2023) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การรับรู้ความสามารถในตนเองความเครียดและอาการของโรคซึมเศร้าและวิตกกังวลในวัยรุ่น: การศึกษา ร่วมกันทางระบาดวิทยากับนิเวศวิทยากับการประเมินชั่วขณะ ผลการวิจัยพบว่า การบำบัดของโรคซึมเศร้า เป็นผลเชิงบวกจากการที่วัยรุ่นเกิดความมั่นใจในตนเอง และรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งวัยรุ่นสามารถรักษา ความวิตกกังวลอยู่ในระดับสมดุลงได้จากการเข้าร่วมการวิจัย และยังช่วยลดความเครียดที่เกิดขึ้น ตลอดจน สามารถเพิ่มความมั่นใจให้ตนเอง รวมถึงสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

2. การศึกษาผลของโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

ผู้วิจัยได้แยกประเด็นสำคัญ ๆ ได้ 3 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ผลจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา

จากผลของแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองฉบับหลังสูงกว่าฉบับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และมีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์สูงขึ้น โดยมีนักศึกษาที่มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์สูงขึ้นถึงร้อยละ 100.00 จำนวน 8 คน แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา สามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งในโปรแกรมฯ นักศึกษาได้รับความรู้ทั้งเชิงวิชาการและทักษะการปฏิบัติร่วมด้วย ทำให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ สามารถตัดสินใจใช้ทักษะได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเกิดจากการที่นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีศักยภาพในการเป็นผู้ให้การปรึกษา (Ooi, Jaafar and Baba, 2018) และเชื่อในความสามารถเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ผ่านพ้นจากสถานการณ์ที่ยากลำบากด้วยการที่บุคคลอื่นนั้นต้องเข้าใจปัญหาของตนเอง ค้นหาสาเหตุปัญหาได้ มีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือดี มีความมั่นใจที่จะนำวิธีการแก้ไขปัญหามาปรับใช้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี นอกจากนี้การฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาในทุกครั้ง จะทำให้นักศึกษามีความชำนาญในการเป็นผู้ให้การปรึกษามากขึ้น เข้าใจสาเหตุที่แท้จริง จนนักศึกษสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักศึกษามองเห็นคุณค่าของการแก้ไขปัญห เข้าใจความสามารถของตนเองมากขึ้น ก่อนที่นักศึกษาจะนำทักษะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องและมีความมั่นใจนั้น ผู้วิจัยได้สนับสนุนให้นักศึกษาเห็นถึงความจำเป็นของการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดการตระหนักรู้ และเกิดความมั่นใจในตนเองเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทักษะให้เหมาะสม เมื่อนักศึกษาเกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองแล้วนั้น ทำให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้อย่างถูกต้อง มีความตั้งใจ มุ่งมั่นตลอดระยะเวลาในการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ส่งผลให้นักศึกษามีความเข้าใจทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอย่างเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mand et al (2023) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การรับรู้ความสามารถตนเองของผู้ให้การปรึกษา พยาธิวิทยาภาษาพูด ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้มีประสบการณ์การฝึกอบรมการให้การปรึกษา ทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยเกิดความมั่นใจในความสามารถเกี่ยวกับการใช้ทักษะการให้การปรึกษาของตนเองเพิ่มมากขึ้น สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการฝึกอบรมการให้การปรึกษาได้ รวมถึงยังทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับประสบการณ์เชิงบวกต่อการให้การปรึกษาด้วย

2) ผลจากแบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของนักศึกษา

จากผลของแบบสังเกตการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษามีคะแนนจากแบบสังเกตฯ มากที่สุดถึง 9 คะแนน อยู่ในระดับดี ส่วนนักศึกษาที่มีคะแนนจากแบบสังเกตฯ น้อยที่สุดอยู่ที่ 6 คะแนน อยู่ในระดับพอใช้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความตั้งใจช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากด้วยความมั่นใจ ทั้งนี้ นักศึกษาจะมีความตั้งใจ มั่นใจในตนเอง รวมถึงสามารถใช้ทักษะได้นั้นเกิดจากการที่นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับความหมาย วัตถุประสงค์ของทักษะ การนำทักษะไปประยุกต์ใช้

ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้นักศึกษาได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์จริง ในห้องเรียนผู้วิจัยจะให้นักศึกษาจับคู่กับเพื่อนเพื่อสลับบทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษา ซึ่งนักศึกษาจะได้ใช้ทั้งทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาและขั้นตอนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ร่วมด้วย ทำให้นักศึกษาที่มีความมุ่งมั่นจะมีความตั้งใจในการฝึกมากขึ้น และสามารถนำทักษะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลเชิงบวกได้ (Mullen et al, 2015) อีกทั้งเมื่อผู้รับการปรึกษามีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดี เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ส่งผลให้นักศึกษายังเกิดความมั่นใจในการใช้ทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาของตนเอง เกิดความมั่นใจในความสามารถของตน และทำให้นักศึกษาพัฒนาตนเองในทุก ๆ ครั้งของการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา เพื่อให้ตนเองมีทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี ตลอดจนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเกิดประสิทธิภาพ (Min, 2012)

การฝึกทักษะในห้องเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในห้องเรียน เพื่อเป็นการประเมินว่านักศึกษามีความตั้งใจ มั่นใจที่จะสามารถนำทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดผลลัพธ์ที่ดี ทั้งนี้การฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาจำนวนหลาย ๆ ครั้งนั้น จะทำให้นักศึกษาสามารถเป็นผู้ให้การปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดความชำนาญ เกิดการเรียนรู้ปัญหาและทักษะ และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในทุก ๆ ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharpley and Ridgway (1993) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การประเมินประสิทธิภาพของตนเองเป็นตัวพยากรณ์ทักษะการให้การปรึกษาของผู้ฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถประเมินประสิทธิภาพของตนเองที่เป็นตัวพยากรณ์การรับรู้ความสามารถในการใช้ทักษะการให้การปรึกษาในชั้นเรียนได้ เนื่องจากผู้เข้าร่วมการวิจัยจะได้รับการสอนมากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 3 ชั่วโมง ทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ เกิดการตระหนักและประเมินประสิทธิภาพในด้านทักษะการให้การปรึกษาของตนเองด้วย

3) ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักศึกษาเกิดความรู้สึกเชิงบวก ได้รับประสบการณ์เชิงบวก รวมถึงเกิดความมั่นใจ เชื่อมมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น จนสามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้ในการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ ซึ่งนักศึกษายังเห็นความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตนเองได้ดีขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนอย่างปลอดภัย ผ่อนคลาย และสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจในการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้วิจัยจะคอยเอื้ออำนวยให้นักศึกษาใช้ความสามารถของตนเองอย่างตั้งใจ มุ่งมั่น รวมถึงผู้วิจัยได้ชื่นชม และให้ข้อเสนอแนะหลังจากที่นักศึกษาได้ฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาในทุก ๆ ครั้ง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเชิงบวก มีกำลังใจ และรู้สึกมั่นใจในตนเอง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และทำให้นักศึกษามีความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่ยากขึ้นได้ กล่าวคือ สามารถฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาได้ดีขึ้น และสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาของผู้รับการปรึกษาที่ท้าทายความสามารถ โดยที่นักศึกษาไม่ย่อท้อต่อการฝึกทักษะในห้องเรียน (ตฤณภัทร โลหะพงศธร และณัฐมน สุนทรมีเสถียร, 2564)

การฝึกทักษะจะมีทั้งการสาธิต การยกตัวอย่างสถานการณ์ และการสะท้อนมุมมองของนักศึกษา รวมถึงให้นักศึกษาจับคู่กับเพื่อน เพื่อสลับบทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษา โดยนักศึกษาต้องประยุกต์ใช้ขั้นตอนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ร่วมกับทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อนำขั้นตอน และทักษะมาวางแผนช่วยเหลือผู้รับการศึกษา จึงทำให้นักศึกษาเข้าใจ และได้เรียนรู้สาเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ เรียนรู้การให้กำลังใจ และการรับฟังปัญหาของบุคคลอื่นอย่างไม่ตัดสิน รวมถึงเข้าใจถึงสาเหตุของความคิด พฤติกรรมที่บุคคลอื่นได้แสดงออกมาอย่างสมเหตุสมผล (กฤตวรรณ คำสม, 2564) โดยตลอดระยะเวลาการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้วิจัยจะชื่นชมและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจ จนสามารถนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับการศึกษาได้ ส่งผลให้ผู้รับการศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยจะสนับสนุนให้นักศึกษาที่รับบทบาทเป็นผู้รับการศึกษาเล่าเรื่องราวของตนเองอย่างอิสระ เพื่อให้ผู้ให้การปรึกษาได้เข้าใจสถานการณ์ จนสามารถเลือกใช้ทักษะได้อย่างมั่นใจด้วยตนเอง นอกจากนี้ความคิดเห็นของนักศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาฯ ทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เช่น การเชื่อในศักยภาพของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง และความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เกิดจากการที่นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง มองเห็นถึงศักยภาพ เมื่อต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ (ลัลลนลิต กันธิยะ วัลภา สบายยิ่ง และนิรนาท แสนสา, 2561) ผู้วิจัยได้สนับสนุนให้นักศึกษาใช้ศักยภาพของตนเอง เพื่อให้นักศึกษาสามารถฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาได้อย่างเชื่อมั่นในความสามารถจากการที่นักศึกษารับรู้ถึงความสำคัญของความสามารถ ทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดี มองสถานการณ์หรือสิ่งที่จะทำในอนาคตด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจว่าตนเองนั้นจะสามารถทำกิจกรรมหรือปฏิบัติงานที่ยากเกินความสามารถของตนเองให้เกิดผลเชิงบวกได้ และมีความพร้อมที่จะพัฒนาทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม (พัชรสิดา อภิศาสวัตวงศ์, เฉลิมขวัญ สิงห์วี และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาและพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของครูแนะแนว สามารถวัดองค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของครูแนะแนวได้อย่างมีนัยสำคัญทางระดับสถิติที่ .01 และ 2) กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถในการให้การปรึกษาของตนเอง และสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองในระหว่างการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

นักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยมีคะแนนจากแบบประเมินการรับรู้ความสามารถฉบับหลังสูงกว่าฉบับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ และส่วนใหญ่มีคะแนนจากแบบสังเกตฯ อยู่ในระดับดี นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า โปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดี ได้รับประสบการณ์เชิงบวก รวมถึงทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการรับรู้ความสามารถ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาสามารถรับรู้ถึงความสามารถของตนเองได้อย่างเข้าใจ มีความต้องการพัฒนาตนเอง มีความมั่นใจและเชื่อในศักยภาพของตนเอง เมื่อต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ในครั้งนี้อาจไม่เหมาะกับนักศึกษาที่มีปัญหารุนแรง เช่น ปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือปัญหาด้านสุขภาพกาย เนื่องจากนักศึกษาต้องเข้าร่วมการฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาในห้องเรียน จำนวน 10 ครั้ง ตามรูปแบบของโปรแกรมฯ
2. การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของนักศึกษา อาจเหมาะกับนักศึกษาที่ต้องการพัฒนาตนเอง เรื่องการรับรู้ความสามารถ ทั้งนี้ นักศึกษาที่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองอย่างดีแล้ว จึงไม่เหมาะกับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัยกลุ่มนี้
3. โปรแกรมนี้สามารถช่วยส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองมากขึ้น เห็นถึงความสามารถและความสำคัญของศักยภาพที่ตนมีอยู่ ดังนั้นหน่วยงานหรือบุคลากรที่สนใจ อาจนำโปรแกรมนี้ไปปรับใช้เพื่อสนับสนุนให้บุคคลอื่น หรือนักศึกษาเกิดการรับรู้ในความสามารถของตนเองได้
4. ในโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้อาจต้องดูความพร้อมของนักศึกษาก่อน โดยสามารถสังเกตจากท่าทาง หรือน้ำเสียง เนื่องจากนักศึกษาต้องใช้ขั้นตอนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นด้วยความมั่นใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. โปรแกรมนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นได้ เช่น กลุ่มคนทำงาน นักเรียน หรือบุคคลที่ขาดการรับรู้ความสามารถ เพื่อเป็นการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมฯ ว่าสามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายอื่นได้หรือไม่ ได้ผลอย่างไร
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยร่วมด้วย เช่น การแก้ไขปัญหา อิทธิพลของสื่อออนไลน์ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง หรือการใช้ Gamification เพื่อศึกษาว่าโปรแกรมฝึกทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษา สามารถประยุกต์ใช้กับตัวแปรอื่น แล้วได้ผลการวิจัยเป็นอย่างไร
3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง เช่น การพัฒนาความเชื่อและความคิดเชิงบวกต่อตนเอง การมองเห็นคุณค่าในตนเอง Growth Mindset หรือความกล้าที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับตน
4. ควรมีการศึกษาว่า แนวคิดหรือทฤษฎีใดบ้างที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับโปรแกรมการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ให้การปรึกษาแล้วเกิดผลเชิงบวก

เอกสารอ้างอิง

- เอกฉัตร วิทโยภิบาลกุล และคณะ. (2561). การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของนักศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ในงานการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : พลังปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (623-631). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- กมล โพธิเย็น. (2564). การให้การปรึกษาทางจิตวิทยา : เครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(2), 11-27.
- กฤตวรรณ คำสม. (2564). “นักศึกษา” กับการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่เพื่อน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10(2), 197-206.
- จิ้น แบรี่. (2549). การให้การปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์พิมพ์.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2559). การให้คำปรึกษาแบบพิจารณาความเป็นจริง. สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต ประจำปี 2559. คณะครุศาสตร์ มจร ส่วนกลาง.
- ณัฐญา มีชัย พลากร สืบสำราญ ปวีณา ลิ้มปิที่ปราการ รัตติกาล วังคะฮาด จิรรา โสตากุล กฤติญา จันทร์พันธ์ ตันนุภัทร โลหะพงศธร และณัฐมน สุนทรมีเสถียร. (2564). (2021 May 4). พลังของ Self-Efficacy หากเชื่อมั่นว่าตัวเองเก่งและมีความสามารถ ย่อมทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ. <https://becommon.co/life/heart-self-efficacy/>.
- บังอร เสรีรัตน์. (2560). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน. วารสารครุศาสตร์สาร, 11(1), 91-104.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง และประทวน วันนิจ. (2565). ผลกระทบจากสถานการณ์โควิดที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย: การศึกษาทางเลือก คือทางหลักและทางรอดในการจัดระบบการศึกษาไทยในอนาคต. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22(4), 375-391.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ.
- พัชรลีดา อภิชาติสวัสดิวงศ์, เฉลิมขวัญ สิงห์วี และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2565). การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของวิศวกรในบริษัทผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. วารสารการวัดผลการศึกษา, 39(105), 150-160.
- พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2561). การศึกษาและพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาของครูแนะแนว. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 150-159.
- ลัลณ์ลลิต กันธิยะ วัลภา สบายยิ่ง และนิรนาท แสนสา. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามเทคนิคตัวแบบสื่อสังคมเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร. ในงานการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 (1443-1456). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2547). ทฤษฎีให้บริการปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 6. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2550). พัฒนาการของผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการสอนทางกายภาพบำบัด [เอกสารที่ไม่มีกรตีพิมพ์]. สายวิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). การให้คำปรึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Fürtjes, S., Voss, C., Rückert, F., K.V. Peschel, S., Kische, H., Ollmann, T., Berwanger, J and Beesdo-Baum, K. (2023). Self-efficacy, stress, and symptoms of depression and anxiety in

- adolescents: An epidemiological cohort study with ecological momentary assessment. *Journal of Mood & Anxiety Disorders*, 4, 1-11.
- Mand, F. J., Plexico, L. W., Erath, S. A. and Hamilton, A. (2023). (2023 January 10) Speech - language pathologists' counselor self-efficacy. *Journal of Communication Disorders*, 101. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0021992422001149>
- Min, R. M. (2012). Self-Efficacy Whilst Performing Counselling Practicum Promotes Counsellor Trainees Development: Malaysian Perspective. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Volume 69, 2014-2021.
- Mullen, R. P., Mary, W., Uwamahoro, O. and Blount, J. G. (2015). Development of Counseling Students' Self-Efficacy During Preparation and Training. *The Professional Counselor*, 5(1), 175-184.
- Ooi, P. B., Jaafar, W. M. B. W. and Baba, M. B. (2018). Relationship between sources of counseling self - efficacy and counseling self - efficacy among Malaysian school counselors. *The Social Science Journal*, 55(3), 369-376.
- Sharpley, C and Ridgway, I. (1993). An Evaluation of the Effectiveness of Self-Efficacy as a Predictor of Trainees' Counselling Skills Performance. *British Journal of Guidance & Counselling*, 21(1), 73-81.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของ
นักฉุกเฉินการแพทย์: บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของ
การฝังตริงในงานและความผูกพันต่อองค์กร

วิรุจิ โพธิ์วิจิตร^{1*}

นรุตม์ พรประสิทธิ์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงาน โดยมีการฝังตริงในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักฉุกเฉินการแพทย์ในประเทศไทย จำนวน 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sample) ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($\alpha = .965$) การฝังตริงในงาน ($\alpha = .950$) ความผูกพันต่อองค์กร ($\alpha = .870$) และความตั้งใจคงอยู่ในงาน ($\alpha = .789$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย PROCESS macro บนโปรแกรม SPSS พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานทั้งทางตรง ($b = .202, p = .047$) และทางอ้อม [$b = .196, 95\% \text{ CI } (.068 \text{ ถึง } .317)$] คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อการฝังตริงในงาน ($b = .467, p < .001$) และความผูกพันต่อองค์กร ($b = .463, p < .001$) การฝังตริงในงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน ($b = .375, p = .003$) ในขณะที่ความผูกพันต่อองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน ($b = .043, p = .707$) การวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีค่าอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานผ่านการฝังตริงในงาน ($b = .176$ มีค่า $95\% \text{ CI } .035 \text{ ถึง } .321$) แต่คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่มีค่าอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานผ่านความผูกพันต่อองค์กร ($b = .020$ มีค่า $95\% \text{ CI } -.098 \text{ ถึง } .134$) ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานและการส่งเสริมการฝังตริงในงาน เพื่อเพิ่มความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน, การฝังตริงในงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, ความตั้งใจคงอยู่ในงาน

Received: May 14, 2025, Revised: June 30, 2025, Accepted: July 3, 2025

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding Author: virjiji.p@ku.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: narut.po@ku.th

The Relationships between Quality of Work Life and Intention to Stay among Paramedics: The Mediating Roles of Job Embeddedness and Organizational Commitment

Viruji Powijit^{1*}

Narut Pornprasit²

Abstract

This study aimed to examine the relationship between quality of work life and intention to stay, with job embeddedness and organizational commitment as mediating variables. The study was conducted among 142 paramedics in Thailand using convenience sampling through an online questionnaire. The research instruments consisted of the Quality of Work Life questionnaire ($\alpha = .965$), Job Embeddedness scale ($\alpha = .950$), Organizational Commitment scale ($\alpha = .870$), and Intention to Stay scale ($\alpha = .789$). Data analysis using PROCESS macro in SPSS revealed that quality of work life had a significant positive effect on intention to stay both directly ($b = .202, p = .047$) and indirectly [$b = .196, 95\% \text{ CI } (.068 \text{ to } .317)$]. Quality of work life demonstrated significant positive effects on job embeddedness ($b = .467, p < .001$) and organizational commitment ($b = .463, p < .001$). Job embeddedness showed a significant positive effect on intention to stay ($b = .375, p = .003$), while organizational commitment did not significantly influence intention to stay ($b = .043, p = .707$). Mediation analysis revealed that quality of work life had a significant indirect effect on intention to stay through job embeddedness ($b = .176, 95\% \text{ CI } .035 \text{ to } .321$), but no significant indirect effect through organizational commitment ($b = .020, 95\% \text{ CI } -.098 \text{ to } .134$). These findings suggest that healthcare organizations should prioritize the development of quality of work life and promotion of job embeddedness to enhance paramedics' intention to stay, which could help address personnel shortages and improve emergency medical service efficiency.

Keywords : Quality of work life, Intention to stay, Job embeddedness, Organizational commitment

Received: May 14, 2025, **Revised:** June 30, 2025, **Accepted:** July 3, 2025

¹ Graduate, Community Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

*Corresponding Author: virjiji.p@ku.th

² Assistant Professor, Ph.D. Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University,

E-mail: narut.po@ku.th

บทนำ

นักฉุกเฉินการแพทย์ (Paramedic) เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่มีบทบาทสำคัญในระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน โดยมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยฉุกเฉินนอกโรงพยาบาล ประเมินอาการให้การรักษาขั้นต้น และนำส่งผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลที่เหมาะสม (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2567) ลักษณะงานของนักฉุกเฉินการแพทย์มีความกดดันสูง ต้องปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เร่งด่วน ไม่แน่นอน และเสี่ยงอันตราย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนกำลังคนและอัตราการลาออกสูง จากรายงานสถานการณ์กำลังคนด้านการแพทย์ฉุกเฉินประจำเดือนมกราคม 2567 พบว่าอัตราการคงอยู่ของนักฉุกเฉินการแพทย์ในระบบมีเพียงร้อยละ 68 และมีอัตราการลาออกถึงร้อยละ 32 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของบุคลากรทางการแพทย์ประเภทอื่น (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2567) ปัญหาการลาออกนี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาและทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการคงอยู่ของนักฉุกเฉินการแพทย์ในระบบบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่อง “ความตั้งใจคงอยู่ในงาน” ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สามารถสะท้อนเจตนาหรือแนวโน้มการตัดสินใจของบุคลากรในการประกอบวิชาชีพในระยะยาวได้อย่างชัดเจน ความตั้งใจคงอยู่ในงาน (Intention to Stay) เป็นการตัดสินใจอย่างมีสติที่จะยังคงปฏิบัติงานในองค์กรหรือในวิชาชีพต่อไป โดยเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินประสบการณ์ในการทำงาน และความพึงพอใจ ความตั้งใจคงอยู่ในงานจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของความผูกพันต่อวิชาชีพในระยะยาวและความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Cowan and Hengstberger-Sims 2006) จากการศึกษาของ Lee et al. (2015) พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความตั้งใจคงอยู่ในงานมักมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงาน รู้สึกว่างานมีความหมาย และได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ดังนั้นการเข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมความตั้งใจคงอยู่ในงาน โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตในการทำงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาการลาออกของนักฉุกเฉินการแพทย์

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความตั้งใจคงอยู่ในงานของบุคลากรเป็นผลลัพธ์ทางพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการประเมินทางความคิดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมักได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านบริบทการทำงาน โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาเชิงบริบทที่สะท้อนถึงการรับรู้ของบุคคลต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน และมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจที่จะคงอยู่ในวิชาชีพหรือองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life) หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงประสบการณ์ในการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีคุณค่าและมีความสุข (Walton, 1973) แนวคิดคุณภาพชีวิตในการทำงานของ

Walton (1973) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) โอกาสในการพัฒนาความสามารถ 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5) การบูรณาการทางสังคม 6) ประชาธิปไตยในองค์กร 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และ 8) ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในการทำงานและการคงอยู่ของบุคลากรในองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความตั้งใจคงอยู่ในงาน งานวิจัยของ Surienty et al. (2014) ที่ศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจคงอยู่ในงาน โดยเฉพาะในมิติของค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย และความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ การศึกษาของ Lee และคณะ (2021) ยังพบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่รับรู้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงมีแนวโน้มที่จะคงอยู่ในองค์กรมากกว่า โดยปัจจัยสำคัญได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน โอกาสในการพัฒนาทักษะ และการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานอาจได้รับอิทธิพลจากตัวแปรส่งผ่านอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะการฝังตรึงในงานและความผูกพันต่อองค์กร

นอกจากคุณภาพชีวิตในการทำงานจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความตั้งใจคงอยู่ในงานแล้ว งานวิจัยในระยะหลังยังชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นผ่านกลไกทางจิตวิทยาอื่น ๆ หนึ่งในแนวคิดที่ได้รับความสนใจคือ การฝังตรึงในงาน (Job Embeddedness) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญระหว่างบริบทการทำงานกับพฤติกรรมคงอยู่ในองค์กร การฝังตรึงในงาน (Job Embeddedness) เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลยังคงอยู่กับองค์กร แม้จะมีโอกาสหรือทางเลือกอื่น Mitchell et al. (2001) ได้นิยามการฝังตรึงในงานว่าประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) ความเชื่อมโยง (Links) คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพื่อนร่วมงานและองค์กร 2) ความเข้ากันได้ (Fit) คือการที่บุคคลรู้สึกว่าจะตนเองเข้ากับองค์กรและสภาพแวดล้อมได้ดี และ 3) ความเสียสละ (Sacrifice) คือสิ่งที่บุคคลต้องสูญเสียหากออกจากองค์กร Karatepe (2013) พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีส่งผลให้เกิดการฝังตรึงในงานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี งานวิจัยของ Holtom (2004) พบว่า การฝังตรึงในงานเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงาน โดยบุคลากรที่มีการฝังตรึงในงานสูงมีแนวโน้มที่จะคงอยู่กับองค์กรมากกว่า โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพที่มีลักษณะงานเฉพาะ เช่น บุคลากรทางการแพทย์ ที่มีความผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วย และชุมชนที่ให้บริการ

ในขณะเดียวกัน คุณภาพชีวิตในการทำงานยังส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ซึ่งหมายถึงความรู้สึกผูกพันทางจิตใจที่บุคคลมีต่อองค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และต้องการคงอยู่กับองค์กร Allen และ Meyer (1990) ได้แบ่งความผูกพันต่อองค์กรเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความผูกพันด้านจิตใจ (Affective Commitment) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์ ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร มีความยินดีและเต็มใจที่จะทุ่มเททำงานให้กับองค์กร บุคลากรมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความสุขและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร รวมถึงมีแรงจูงใจภายในที่ต้องการจะอยู่กับองค์กรต่อไป
2. ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) หมายถึง การรับรู้ถึงต้นทุนหรือผลประโยชน์ที่จะสูญเสียไปหากลาออกจากองค์กร บุคลากรพิจารณาถึงผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจและสังคม
3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) หมายถึง ความรู้สึกที่ควรอยู่กับองค์กรต่อไป อันเนื่องมาจากบรรทัดฐานทางสังคมและจริยธรรม บุคลากรรู้สึกถึงความรับผิดชอบ ความภักดี และความจงรักภักดีต่อองค์กร เกิดจากค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร และมาตรฐานทางสังคมที่คาดหวังให้บุคคลควรมีความจงรักภักดีต่อองค์กรที่ตนทำงานอยู่ รวมถึงความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณที่องค์กรได้ให้โอกาสในการทำงานและพัฒนาตนเอง การศึกษาของ Wong และ Wong (2017) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะในมิติของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้งานวิจัยของ สลักจิต ตันติบุญทวีวัฒน์ (2556) ยังพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างปัจจัยด้านการทำงานและความตั้งใจลาออก โดยบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงมีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจลาออกต่ำ อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ในบางบริบทของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยเฉพาะในงานที่มีความเครียดสูงเช่นบุคลากรทางการแพทย์ฉุกเฉิน การฝังตรึงในงานอาจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานมากกว่าความผูกพันต่อองค์กร (Mitchell et al., 2001)

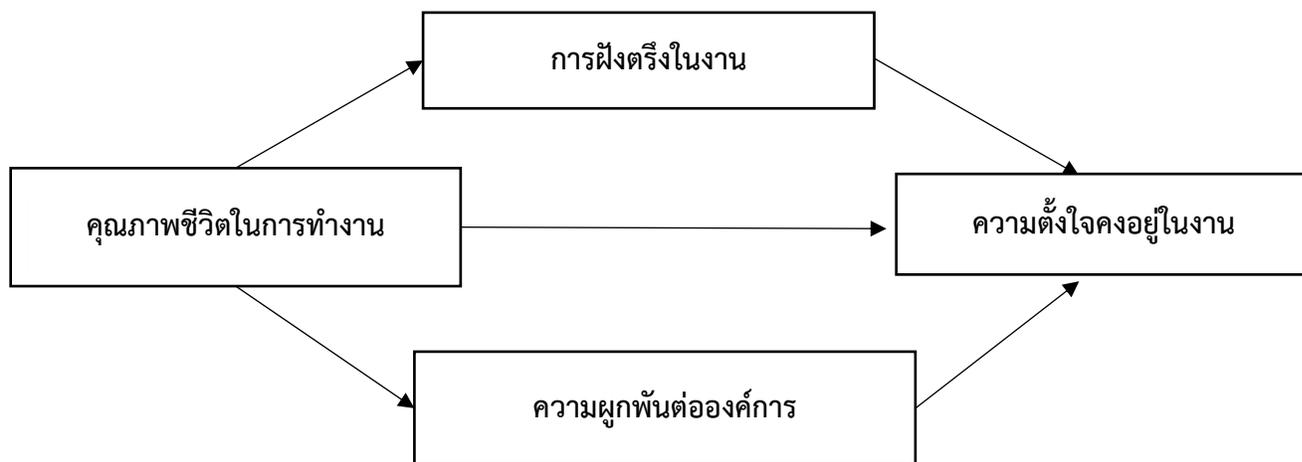
จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน การฝังตรึงในงาน และความผูกพันต่อองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ในบริบทของนักฉุกเฉินการแพทย์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะงานเฉพาะและมีปัญหาการลาออกสูง ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยพิจารณาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการฝังตรึงในงานและความผูกพันต่อองค์กร ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงาน การเสริมสร้างการฝังตรึงในงานและความผูกพันต่อองค์กร เพื่อรักษามูลค่าของบุคลากรฉุกเฉินการแพทย์ที่มีคุณภาพให้คงอยู่ในระบบ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินและคุณภาพการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยมีการฝังตริงในงานและความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรส่งผ่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยมีการฝังตริงในงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยมีความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักฉุกเฉินการแพทย์ที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานในองค์กรมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี มีจำนวนทั้งหมด 1,200 คน (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ณ เดือนมกราคม 2567) ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power version 3.1.7 ทำการกำหนด Test Family คือ F tests และ Statistic test คือ Linear multiple regression: Fixed model, R^2 deviation from zero โดยกำหนดค่าเพาเวอร์ (1- β) เท่ากับ 0.95 ค่าอัลฟา (α) เท่ากับ 0.05 จำนวนตัวแปรทำนาย เท่ากับ 3 ค่าขนาดของอิทธิพล (effect size) เท่ากับ 0.15 ผลที่ได้จากการคำนวณ คือ ในการวิจัยครั้งนี้ต้องมีขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง 119 คน เมื่อคำนึงถึงอัตราการไม่ตอบกลับหรือแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ประมาณ 20% ของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ จำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sample) ผ่านแบบสอบถามออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงาน แบบสอบถามการพึงตรงในงาน แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร และแบบสอบถามความตั้งใจอยู่ในงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวนทั้งหมด 107 ข้อ โดยแบบสอบถามทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life) ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Walton (1973) ประกอบด้วยข้อคำถามที่วัดลักษณะการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของนักฉุกเฉินการแพทย์ มีข้อคำถามทั้งหมด 45 ข้อ ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบการพัฒนาความรู้ความสามารถ มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ องค์ประกอบภาระเด็บโตและความมั่นคง มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบการบูรณาการทางสังคมมีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบสิทธิทางกฎหมายที่เป็นธรรม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยมีทุกข้อคำถามเป็นคำถามเชิงบวก และมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .965

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการฝังตัวในงาน (Job Embeddedness) ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Holtom (2006) ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่วัดความรู้สึกของการฝังตัวในงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบความลงตัวกับองค์กร มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบความ องค์กรประกอบความเชื่อมโยงกับองค์กร มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ สิ่งที่ต้องสละกับองค์กร มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ความลงตัวกับชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ เชื่อมโยงกับชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ สิ่งที่ต้องสละกับชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ โดยมีทุกข้อคำถามเป็นคำถามเชิงบวก และมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .950

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของทฤษฎีของ Allen and Meyer (1990) ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่วัดทัศนคติหรือความรู้สึกที่นักฉุกเฉินการแพทย์มีต่อองค์กรในทางบวก มีข้อคำถามทั้งหมด 17 ข้อ ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบความผูกพันด้านความรู้สึก มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบความผูกพันด้านความต่อเนื่อง มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบความผูกพันด้านบรรทัดฐาน มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ โดยมีทุกข้อคำถามเป็นคำถามเชิงบวก และมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .870

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความตั้งใจคงอยู่ในงาน (Intention to stay) ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Cowin and Hengstberger-Sims (2006) ประกอบด้วยข้อคำถามที่วัดความรู้สึกของนักฉุกเฉินการแพทย์เกี่ยวกับความตั้งใจที่จะทำงานอยู่ในองค์กรต่อไป โดยไม่ลาออกหรือเปลี่ยนงาน เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ โดยมีข้อคำถามเชิงบวก 4 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ 2 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .789

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ ตั้งแต่ 31 มีนาคม 2568 ถึง 7 เมษายน 2568 โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูลระบุค่าชี้แจงการวิจัย รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยทั้งหมด และขอความยินยอมก่อนตอบแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ทั้งสิ้น 143 คน เมื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เหลือข้อมูลที่นำไปวิเคราะห์ 142 ฉบับ เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมวิจัยไม่ให้ความยินยอมในการให้ข้อมูลในการวิจัยทั้งสิ้น 1 ท่าน สุดท้ายผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างไปบันทึกคะแนนโดยการลงรหัส (Coding) บันทึกข้อมูล (Key) แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน (Mediation analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วย PROCESS macro บนโปรแกรม SPSS เพื่อทดสอบสมมติฐาน

จริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง เลขที่ P029/2568 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการวิจัยมนุษย์ ได้แก่ 1) หลักความเคารพในบุคคล 2) หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย และ 3) หลักความยุติธรรม

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน (ร้อยละ 75.4) และเพศชาย จำนวน 35 คน (ร้อยละ 24.6) มีอายุอยู่ระหว่าง 22 - 35 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 27.33 ปี ($SD = 3.23$) ด้านระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 136 คน (ร้อยละ 95.8) ระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 4.2) รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ารายได้ต่อเดือน 10,000 - 30,000 บาท จำนวน 72 คน (ร้อยละ 50.7) รายได้ต่อเดือน 30,001 - 50,000 บาท จำนวน 60 คน (ร้อยละ 42.7) และ มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 10 คน (ร้อยละ 7)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ คุณภาพชีวิตในการทำงาน การฝังตริงในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความตั้งใจคงอยู่ในงาน พบว่า ตัวแปรทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การฝังตริงในงาน ($M = 3.450, SD = .632$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ความผูกพันต่อองค์กร ($M = 3.356, SD = .667$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามด้วย ความตั้งใจคงอยู่ในงาน ($M = 3.232, SD = .782$) และคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($M = 3.129, SD = .714$) พบว่า ตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางถึงสูง แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่พบระหว่างตัวแปรมีความเชื่อมั่นในทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันมีค่าอยู่ระหว่าง .314 ถึง .608 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ การฝังตริงในงาน กับความผูกพันต่อองค์กร ($r = .608, p < .001$) รองลงมาคือ การฝังตริงในงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($r = .528, p < .001$)

ความผูกพันต่อองค์กรกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($r = .497, p < .001$) ความตั้งใจคงอยู่ในงานกับการฝังตรง
 ในงาน ($r = .424$) ความตั้งใจคงอยู่ในงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($r = .364, p < .001$) และความตั้งใจ
 คงอยู่ในงานกับความผูกพันต่อองค์กร ($r = .314, p < .001$) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ดังรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย ($n=142$)

ตัวแปร	1	2	3	4
1. ความตั้งใจคงอยู่ในงาน	1			
2. คุณภาพชีวิตในการทำงาน	.364***	1		
3. การฝังตรงในงาน	.424***	.528***	1	
4. ความผูกพันต่อองค์กร	.314**	.497***	.608***	1
<i>M</i>	3.129	3.450	3.356	3.231
<i>SD</i>	.714	.632	.667	.781

*** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน (Mediation analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการ
 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย PROCESS macro บนโปรแกรม SPSS (Hayes, 2013) พบว่า

ผลทางอ้อม (Indirect effect) เมื่อพิจารณาที่เส้นทาง a_1 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized
 coefficients) ระหว่างความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานและการฝังตรงในงาน พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ
 ($b = .468, p < .001$) และเส้นทาง a_2 ระหว่างการฝังตรงในงานและความตั้งใจคงอยู่ในงาน พบว่ามีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ ($b = .375, p = .003$) โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ต่อความตั้งใจ
 คงอยู่ในงานโดยส่งผ่านการฝังตรงในงาน ($b = .176, 95\% CI .035$ ถึง $.322$)

ผลทางอ้อม (Indirect effect) เมื่อพิจารณาที่เส้นทาง a_2 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized
 coefficients) ระหว่างความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร พบว่ามีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ ($b = .464, p < .001$) และเส้นทาง b_2 ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรและความตั้งใจคงอยู่ในงาน พบว่า
 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($b = .044, p = .707$) โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect
 effects) ต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยส่งผ่านความผูกพันต่อองค์กร ($b = .020, 95\% CI -.099$ ถึง $.134$)

ผลทางตรง (Direct effect) เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยตรง
 (เส้นทาง c') พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ $c' = .202 (p = .047)$

ผลทางรวม (total effect) เมื่อพิจารณาผลรวมของคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน
 (เส้นทาง c) พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ $c = .398 (p < .001)$

และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) พบว่า ตัวแปรความตั้งใจคงอยู่ในงาน มีค่าเท่ากับ .208 ซึ่งแปลความได้ว่าตัวแปรทำนายทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจคงอยู่ในงานได้ร้อยละ 20.8 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานของความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงาน ของนักฉุกเฉินการแพทย์โดยมีการฝังเครื่องในใจ และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน

Regression path	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	95% <i>CI</i>
Path a ₁ (คุณภาพชีวิตในการทำงาน → การฝังเครื่องในใจ)	.467	.063	7.359***	< .001	[.342, .592]
Path b ₁ (คุณภาพชีวิตในการทำงาน → ความผูกพันต่อองค์กร)	.463	.068	6.771***	< .001	[.329, .597]
Path a ₂ (การฝังเครื่องในใจ → ความตั้งใจคงอยู่ในงาน)	.375	.124	3.004**	.003	[.130, .620]
Path b ₂ (ความผูกพันต่อองค์กร → ความตั้งใจคงอยู่ในงาน)	.043	.115	0.377	.707	[-.184, .270]
Path b ₂ (ความผูกพันต่อองค์กร → ความตั้งใจคงอยู่ในงาน)	.043	.115	0.377	.707	[-.184, .270]
Path c (Total effect)	.398	.086	4.620***	< .001	[.228, .568]
Path c' (Direct Effect)	.202	.101	2.000*	.047	[.003, .401]

$R^2 = .208$

หมายเหตุ

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Path a₁ = อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อการฝังเครื่องในใจ

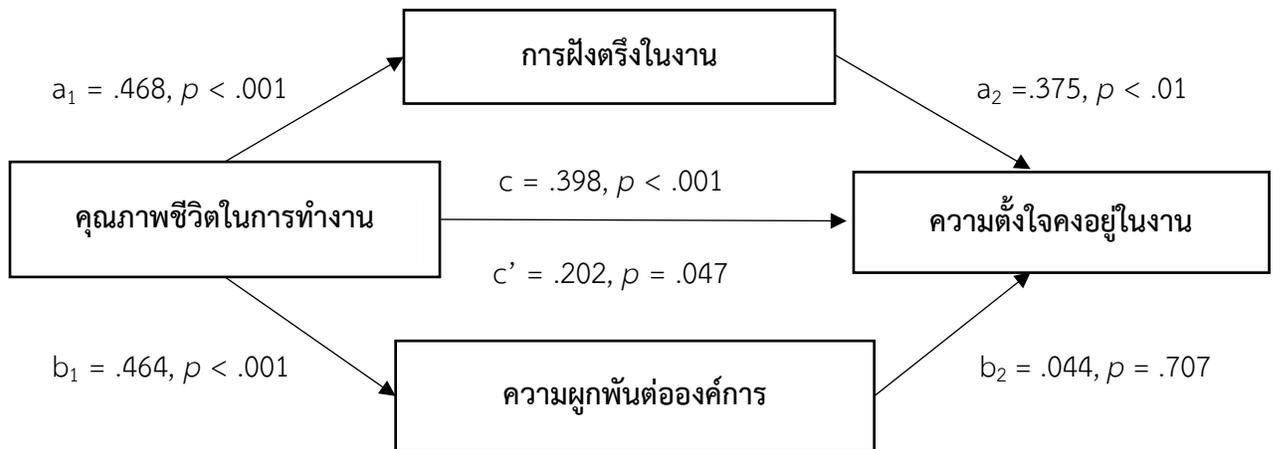
Path b₁ = อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อความผูกพันต่อองค์กร

Path a₂ = อิทธิพลของการฝังเครื่องในใจต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน

Path b₂ = อิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กรต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน

Path c = อิทธิพลรวมของคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน

Path c' = อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานของความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์โดยมีการฝังตริงในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยที่ที่มีการฝังตริงใน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่านอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์

ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Alsarhani et al. (2022) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจลาออก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในงาน ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Xie et., al. (2022) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ค่าตอบแทน และความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาล การที่คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การที่นักฉุกเฉินการแพทย์มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและส่งผลให้มีความตั้งใจคงอยู่ในงานมากขึ้นซึ่งเป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงานตามแนวคิดของ Walton (1973) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจคงอยู่ในงาน การที่คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์นั้น สามารถอธิบายได้ว่า การที่นักฉุกเฉินการแพทย์มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีให้ส่งผลกับความตั้งใจคงอยู่ในงานมากขึ้น

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ โดยมีการฝังตริงในงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการฝังตริงในงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานผ่านการฝังตริงในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Wang et al. (2024) ที่พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบระดับปานกลางระหว่างการฝังตริงในงานและความตั้งใจลาออก โดยการฝังตริงในงาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจลาออกมากกว่าการฝังตริงนอกงาน หรือความเชื่อมโยงระหว่างชีวิตส่วนตัวและสังคม เช่น ความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อนบ้าน ความสะดวกในการเดินทางหรือความผูกพันกับชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Salim and Khan (2022) ที่พบว่าการฝังตริงในงานมีผลกระทบเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจลาออกของพยาบาลในช่วงหลังการระบาดของโควิด-19 การที่การฝังตริงในงานเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานนั้น อาจอธิบายได้ตามแนวคิดของ Mitchell et al. (2001) ที่เสนอว่าการฝังตริงในงานเป็นปัจจัยที่ทำให้พนักงานยังคงอยู่กับองค์กร โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะส่งผลให้นักฉุกเฉินการแพทย์มีความรู้สึกเข้ากันได้กับองค์กร (Fit) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน (Links) และตระหนักถึงสิ่งที่ต้องสูญเสียหากลาออก (Sacrifice)

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรเป็นในตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า บุคลากรที่รับรู้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี เช่น ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมปลอดภัย และมีโอกาสพัฒนาอาชีพ มักจะมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรในเชิงบวก ทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และความภักดีต่อหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม ความผูกพันต่อองค์กรกลับไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าแม้บุคลากรจะรู้สึกผูกพันกับองค์กร แต่ความรู้สึกดังกล่าว ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจที่จะคงอยู่ในวิชาชีพหรือหน่วยงานเดิม ในระยะยาว ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ยืนยันข้อสังเกตนี้ โดยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานผ่านความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้คุณภาพชีวิตในการทำงานจะช่วยเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร แต่ความผูกพันต่อองค์กรนั้น ไม่ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน ที่เชื่อมโยงไปสู่ความตั้งใจคงอยู่ในงานได้อย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาของ Imura et al. (2021) พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก (Affective Commitment) ซึ่งหมายถึงความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันในงาน (Job Involvement) ของพยาบาล โดยบุคลากรที่มีความรู้สึกภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร และมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในเป้าหมายขององค์กร มักจะแสดงออกถึงความทุ่มเทในการทำงาน

ความใส่ใจในบทบาทหน้าที่ และมีแนวโน้มที่จะรักษาตนไว้ในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น การที่ความผูกพันต่อองค์กรไม่เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์อธิบายได้ว่า ลักษณะงานของนักฉุกเฉินการแพทย์มีความเฉพาะทางด้านฉุกเฉินจึงทำให้การฝังตรึงในงานมีความสำคัญมากกว่าความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางทางด้านฉุกเฉิน ซึ่ง Mitchell et al. (2001) ได้เสนอว่าในบางบริบท โดยเฉพาะในงานที่มีความเครียดสูงเช่นบุคลากรทางการแพทย์ฉุกเฉิน การฝังตรึงในงานอาจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานมากกว่าความผูกพันต่อองค์กรสามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะงานที่มีความเฉพาะทางสูง นักฉุกเฉินการแพทย์ต้องผ่านการฝึกฝนและพัฒนาทักษะเฉพาะทางฉุกเฉินโดยตรง ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ในบริบทอื่นได้อย่างเต็มที่ การสะสมทักษะเฉพาะทาง ทักษะการช่วยชีวิตในสถานการณ์เร่งด่วน การประเมินผู้ป่วยวิกฤต และการตัดสินใจภายใต้ความกดดัน ล้วนต้องใช้เวลาในการสั่งสมประสบการณ์ การทำงานในระบบการทำงานเฉพาะ การที่มีรหัส และขั้นตอนเฉพาะที่ใช้ในการสื่อสารฉุกเฉิน ซึ่งนักฉุกเฉินการแพทย์ต้องเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญในอุปกรณ์พิเศษ ความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ฉุกเฉินที่ต้องใช้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำในสถานการณ์วิกฤต โดยสรุป ลักษณะงานที่เฉพาะเจาะจงของนักฉุกเฉินการแพทย์น่าจะทำให้การฝังตรึงในงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานมากกว่าความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นองค์กรจึงควรทำความเข้าใจความแตกต่างนี้ และปรับกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นปัจจัยระดับงานมากกว่าระดับองค์กร เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการรักษานักฉุกเฉินการแพทย์ที่มีคุณภาพไว้ได้

สรุปผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิเคราะห์พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีการฝังตรึงในงานเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญ ซึ่งหมายความว่าเมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี เช่น ได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากองค์กร มีความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน และมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความสุขในการทำงาน จะรู้สึก “ฝังราก” อยู่กับงานมากขึ้น ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ในงานมากขึ้นตามไปด้วย ในทางกลับกัน แม้ความผูกพันต่อองค์กรจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงาน แต่ผลการวิเคราะห์ชี้ชัดว่า ความผูกพันต่อองค์กรไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ความรู้สึกจงรักภักดีหรือผูกพันต่อองค์กรเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะอธิบายหรือส่งผลต่อการตัดสินใจคงอยู่ในงาน หากปราศจากความรู้สึกที่ตนมีคุณค่าและเชื่อมโยงกับงานที่ทำอยู่โดยตรง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานให้เหมาะสม เช่น การเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงหรือช่วงเวลาวิกฤต พัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานให้ปลอดภัย จัดหาอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่มีคุณภาพและเพียงพอ และปรับปรุงสถานีปฏิบัติการให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการฝังตรึ่งในงาน โดยอาจดำเนินการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น การคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติและทัศนคติเหมาะสม จัดการปฐมนิเทศและฝึกอบรมให้เข้าใจวัฒนธรรมองค์การและลักษณะงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักฉุกเฉินการแพทย์ในประเทศไทย ดังนั้นการขยายขอบเขตของการวิจัย ให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มพยาบาลหรือกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ต่าง ๆ เพื่อดูว่าการให้ความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยมีการฝังตรึ่งในงานและความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรส่งผ่าน จะแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณานำตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกเข้ามาศึกษาร่วมด้วย เช่น ขนาดขององค์การ โครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและความตั้งใจคงอยู่ในงานของนักฉุกเฉินการแพทย์แตกต่างกันโดยเฉพาะขนาดขององค์การอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรที่มี ภาระงาน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการฝังตรึ่งในงาน ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่เน้นการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการให้คุณค่ากับบุคลากรอาจเสริมสร้างทั้งการฝังตรึ่งในงานและความผูกพันต่อองค์การ

3. การศึกษาในเชิงลึกและระยะยาว โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อเข้าใจประสบการณ์และมุมมองของนักฉุกเฉินการแพทย์ในเชิงลึก การศึกษาติดตามระยะยาว ทำการศึกษาติดตามระยะยาวเพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในความตั้งใจคงอยู่ในงานตลอดเวลาและอาชีพของนักฉุกเฉินการแพทย์ การศึกษาผลกระทบของโปรแกรมและนโยบาย ศึกษาผลกระทบของโปรแกรมและนโยบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความตั้งใจคงอยู่ในงาน เพื่อประเมินประสิทธิผลและระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ สุวรรณวงศ์, กัญญา อ่อนน้อม, & สุนิย์รัตน์ ไชยวงศ์. (2564). *คุณภาพชีวิตการทำงานกับความตั้งใจคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพ*. วารสารพยาบาลศาสตร์, 39(1), 78–90.
- นวลศรี ชูดีภัทร. (2561). *คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง*. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 27(1), 123–135.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ*. วารสารการพยาบาล, 63(3), 47–56.
- พิมพ์ลดา อนันต์สิริเกษม. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการฝังตริงในงานกับความตั้งใจลาออกของพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมจิตร จันทร์เพ็ญ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่เวชกิจฉุกเฉิน*. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 15(2), 59–70.
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2567). *รายงานสถานการณ์กำลังคนด้านการแพทย์ฉุกเฉิน ประจำปีเดือนมกราคม 2567*. สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ.
- สลักจิต ตันติบุญทวีวัฒน์. (2556). *อิทธิพลของความเป็นส่วนหนึ่งในงาน ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันกับองค์กรต่อความตั้งใจลาออก*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). *The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization*. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1–18. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1990.tb00506.x>
- Alsarhani, M. A., Abou Hashish, E. A., & Alquwez, N. (2022). *Nurses' quality of work life and turnover intention: The mediating role of organizational commitment*. *Nursing Open*, 9(1), 618–628. <https://doi.org/10.1002/nop2.1093>
- Atiyaye, D. M., Adegoke, A. A., Abubakar, A. S., Auta, A., & Aboda, A. (2015). *The influence of job satisfaction and organizational commitment on turnover intention among health workers in Nigeria*. *International Journal of Nursing and Midwifery*, 7(9), 122–129. <https://doi.org/10.5897/IJNM2015.0175>
- Cascio, W. F. (2002). *Strategies for responsible restructuring*. *Academy of Management Perspectives*, 16(3), 80–91. <https://doi.org/10.5465/ame.2002.8540336>
- Cowin, L. S., & Hengstberger-Sims, C. (2006). *New graduate nurse self-concept and retention: A longitudinal study*. *International Journal of Nursing Studies*, 43(1), 59–70. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2005.03.004>

- Holtom, B. C., Mitchell, T. R., Lee, T. W., & Eberly, M. B. (2008). *Turnover and retention research: A glance at the past, a closer review of the present, and a venture into the future*. *Academy of Management Annals*, 2(1), 231–274.
<https://doi.org/10.5465/19416520802211552>
- Imura, K., Nagata, Y., Miyairi, S., & Sugimori, H. (2021). *The effect of nurses' work-life balance on work engagement: The adjustment effect of affective commitment*. *Environmental and Occupational Health Practice*, 3(1), eohp.2021-0009-OA.
<https://doi.org/10.1539/eohp.2021-0009-OA>
- Johari, J., Tan, F. Y., & Zulkarnain, Z. I. (2012). Autonomy, workload, work-life balance and job performance: What drives employee performance across gender and organizational hierarchy? *International Journal of Business and Management*, 7(24), 78–91.
<https://doi.org/10.5539/ijbm.v7n24p78>
- Lee, H., Back, K.-J., & Chan, E. S. W. (2015). *Quality of work life and job satisfaction among frontline hotel employees: A self-determination and need satisfaction theory approach*. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 27(5), 768–789. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-11-2013-0530>
- Lee, H., Kim, J., & Jang, S. J. (2021). *Effects of emotional labor and job stress on turnover intention in nursing: A mediating role of burnout*. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8463. <https://doi.org/10.3390/ijerph18168463>
- Lee, H. J., & Lee, S. K. (2022). *Effects of job embeddedness and nursing working environment on turnover intention among trauma centre nurses: A cross-sectional study*. *Journal of Nursing Management*, 30(7), 2915-2926.
- Lee, T. W., Burch, T. C., & Mitchell, T. R. (2014). *The story of why we stay: A review of job embeddedness*. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1), 199–216. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091244>
- Lee, T. W., & Mitchell, T. R. (1994). An alternative approach: The unfolding model of voluntary employee turnover. *Academy of Management Review*, 19(1), 51–89.
<https://doi.org/10.5465/amr.1994.9410122008>
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61–89.
[https://doi.org/10.1016/1053-4822\(91\)90011-Z](https://doi.org/10.1016/1053-4822(91)90011-Z)

- Mitchell, T. R., Holtom, B. C., Lee, T. W., Sablinski, C. J., & Erez, M. (2001). *Why people stay: Using job embeddedness to predict voluntary turnover*. *Academy of Management Journal*, 44(6), 1102–1121. <https://doi.org/10.5465/3069391>
- Salim, S. S., & Khan, N. R. (2022). *Post-COVID-19 pandemic turnover intention of nurses and the role of job-embeddedness*. *European Journal of Business and Management Research*, 7(4), 62–67. <https://doi.org/10.24018/ejbmr.2022.7.4.1508>
- Surienty, L., Ramayah, T., Lo, M.-C., & Tarmizi, A. N. (2014). *Quality of work life and turnover intention: A partial least square (PLS) approach*. *Social Indicators Research*, 119(1), 405–420. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0486-5>
- Walton, R. E. (1973). *Quality of working life: What is it?* *Sloan Management Review*, 15(1), 11–21.
- Wang, X., Liu, M., Leung, A. Y. M., Jin, X., Dai, H., & Shang, S. (2024). *Nurses' job embeddedness and turnover intention: A systematic review and meta-analysis*. *International Journal of Nursing Sciences*, 11(5), 563–570. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2024.10.003>
- Wong, C. A., & Wong, P. T. P. (2017). *Developing authentic leadership through servant leadership*. In P. P. Wong (Ed.), *The Human Quest for Meaning* (2nd ed., pp. 321–346). Routledge.
- Xie, Z., Wang, J., & Chen, B. (2022). *Nurses' turnover intention, hope and career identity: The mediating role of job satisfaction*. *BMC Nursing*, 21(1), 131. <https://doi.org/10.1186/s12912-022-00821-5>

การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย

ณัฐวัฒน์ ล่องทอง^{1*}
สุวลักษณ์ อ้วนสอาด²
กฤษณะ โชติรัตน์กมล³
อนันต์ แยมเยื้อน⁴

บทคัดย่อ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย โดยมีสถิติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่จึงเป็นแนวทางสำคัญหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรม การเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และทดสอบประสิทธิผลในกลุ่มเยาวชนไทย ใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบ แฟกทอเรียล 2x2 กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชน 320 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 80 คน ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการ บ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะจิตลักษณะ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทักษะ และกลุ่ม ควบคุม เก็บข้อมูล 3 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล 3 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปร โดยใช้คะแนนเจตคติก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม เนื่องจาก พบความแตกต่างในระยะก่อนการทดลอง (Wilk's lambda = .925, F = 2.756, p = .004) ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีพฤติกรรม การเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติทางบวกสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ (p<.05) ทั้งในระยะหลังการทดลอง (Wilk's Lambda = .580, F = 21.226, p<.001) และติดตามผล 3 เดือน (Wilk's Lambda = .650, F = 16.378, p<.001) สรุปได้ว่าโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะ แบบบูรณาการมีประสิทธิผลในการพัฒนาพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย

คำสำคัญ: โปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะ, พฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัว, การวิจัยเชิงทดลอง, เยาวชนไทยครอบครัววิถีใหม่

Received: May 2, 2025, Revised: July 1, 2025, Accepted: July 7, 2025

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*Corresponding author; E-mail: nathawat.l@cmu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ E-mail: suwaluck_uan@g.cmru.ac.th

³ อาจารย์ ดร. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail: Krisana@tu.ac.th

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

E-mail: yaemyueananan@gmail.com

Development and Effectiveness Evaluation of an Integrated Psychological Character and Skills Cultivation Program for Strengthening New Normal Family Empowerment in Thai Youth

Nathawat Longthong^{1*}

Suwaluck Uansa-ard²

Krisana Chotratanakamol³

Anan Yaemyuean⁴

Abstract

Family violence represents a critical and escalating social issue in Thailand, with continuously rising statistics that demand urgent intervention. The development of an integrated psychological characteristics and skills cultivation program for strengthening new-normal family empowerment serves as a crucial approach to building resilience among Thai youth. This study aimed to develop and validate the effectiveness of an integrated psychological characteristics and skills cultivation program designed to enhance new-normal family empowerment behaviors and evaluate its impact on Thai adolescents. A 2x2 factorial experimental design was employed with 320 youth participants randomly assigned to four groups of 80 each: integrated psychological characteristics and skills cultivation group, psychological characteristics cultivation only group, skills cultivation only group, and control group. Data collection occurred across three phases: pre-intervention, immediate post-intervention, and 3-month follow-up assessments. Multivariate analysis of covariance (MANCOVA) was conducted using pre-intervention attitude scores as covariates due to baseline differences (Wilk's Lambda = .925, $F = 2.756$, $p = .004$). The developed program demonstrated acceptable content validity with Item-Objective Congruence (IOC) indices ranging from 0.66 to 1.00. Results revealed that participants in the integrated cultivation group exhibited significantly superior performance across all outcome measures compared to other groups ($p < .05$). Specifically, they demonstrated enhanced new-normal family empowerment behaviors, increased achievement motivation, and more positive attitudes, with effects maintained at both immediate post-intervention (Wilk's Lambda = .580, $F = 21.226$, $p < .001$) and 3-month follow-up assessments (Wilk's Lambda = .650, $F = 16.378$, $p < .001$). The findings conclusively demonstrate that the integrated psychological characteristics and skills cultivation program effectively promotes new-normal family empowerment behaviors among Thai youth, providing a robust foundation for violence prevention and family resilience building.

Keywords: Character and Skills Development Program, Family Empowerment Behaviors, Experimental Research, Thai Youth, New Family Paradigm

Received: May 2, 2025, **Revised:** July 1, 2025, **Accepted:** July 7, 2025

¹ Assistant Professor Dr., Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

*Corresponding author; E-mail: nathawat.l@cmu.ac.th

² Assistant Professor, Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University E-mail: suwaluck_uan@g.cmru.ac.th

³ Lecturer Dr., Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University E-mail: Krisana@tu.ac.th

⁴ Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University E-mail: yaemyueananan@gmail.com

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อสังคมไทย จากข้อมูลของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2565) พบว่าสถิติความรุนแรงในครอบครัวระหว่างปีงบประมาณ 2561-2564 มีจำนวนถึง 6,960 ราย โดยในไตรมาสที่ 2 ปีงบประมาณ 2564 มีความรุนแรงในครอบครัวสูงสุดถึง 638 ราย และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2565 ที่มีรายงานสูงถึง 667 ราย สะท้อนให้เห็นว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการพัฒนาเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกันและมีทักษะในการจัดการปัญหา

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญในการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและเยาวชน โดยเน้นการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและปลอดภัยสำหรับทุกคน. แผนฯ ฉบับนี้มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และการพัฒนาศักยภาพของคนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในสังคมปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลให้ครอบครัวไทยต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งการใช้สารเสพติด ความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส ปัญหาทางการเงิน สภาพจิตใจ และอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยการศึกษาของสุนนทิพย์ จิตสว่าง และคณะ (2566) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัวไทยเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเฉลี่ยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง และมีสาเหตุหลักมาจากปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาสารเสพติด การถ่ายทอดความรุนแรงจากสื่อ ปัญหาเศรษฐกิจ รวมถึงทัศนคติที่เห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งปกติในสังคม

ในขณะที่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงมีความรุนแรง การพัฒนาครอบครัวให้มีความเข้มแข็งจึงเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากการศึกษาของงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตลักษณะและสถานการณ์ของพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่” (สุวลักษณ์ อ้วนสอาด และคณะ, 2565) พบว่า หากเยาวชนได้รับการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ จะส่งผลให้เยาวชนมีความเข้มแข็ง พร้อมรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ลดการใช้ชีวิตแบบมีพฤติกรรมเสี่ยง และมีภูมิคุ้มกันตนเองที่ดีขึ้น งานวิจัยดังกล่าวยังพบตัวแปรทำนายที่สำคัญคือ เจตคติทางบวกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมายังขาดการนำผลการศึกษาไปพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมโปรแกรมการบ่มเพาะที่บูรณาการการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะเพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัว รวมถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงผลของการทดลองใช้โปรแกรมดังกล่าวในกลุ่มเยาวชนไทย การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบการบ่มเพาะจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ โดยออกแบบโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่ผสมผสานแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีการมีภูมิคุ้มกันในตัว การบำบัดครอบครัว การบำบัดแบบมุ่งเน้นการรู้คิด-พฤติกรรม และแนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล มาสร้างเป็นโปรแกรมที่เน้นการพัฒนาทั้งจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติทางบวก และทักษะที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ 2 by 2 Factorial Design รูปแบบ Pretest-Posttest with Control Group and Repeated-Measured Design กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไทย โดยทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างเยาวชนที่มีภูมิคุ้มกัน มีทักษะการจัดการปัญหา และเป็นกำลังสำคัญในการสร้างครอบครัวเข้มแข็งและสังคมที่ปลอดจากความรุนแรงต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการในกลุ่มเยาวชนไทยที่ได้รับการบ่มเพาะในปริมาณที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

เยาวชนไทยที่ได้รับการฝึกทั้งจิตลักษณะและทักษะการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่มีพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติทางบวกสูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการฝึกจิตลักษณะอย่างเดียว ทักษะอย่างเดียว หรือไม่ได้รับการฝึกใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลดังกล่าวจะวัดหลังการฝึกทันที และการติดตามผลหลังการฝึก 3 เดือน

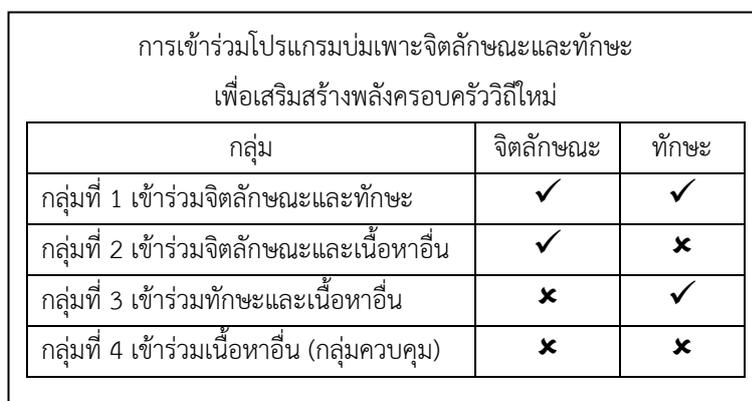
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์เชิงทฤษฎีและวิชาการ (Theoretical Contributions) การวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนาโปรแกรมเชิงจิตวิทยาสำหรับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวในกลุ่มเยาวชนไทย โดยให้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงประสิทธิผลของการบูรณาการระหว่างการบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในสาขาจิตวิทยาการศึกษาที่สามารถนำไปอ้างอิงและพัฒนาต่อยอดในงานวิจัยอนาคต

ประโยชน์เชิงประยุกต์และการปฏิบัติ (Practical Applications) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเยาวชน รวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวของเยาวชนไทยได้

การเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ โดย (1) พฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันในตน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย สติสัมปชัญญะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การมองโลกในแง่ดี และการพึ่งพาตนเอง (อนุ เจริญวงศ์ระยับ และวีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, 2563) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการป้องกันตัวเองไม่ให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง และพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทางสังคมได้ (2) พฤติกรรมการป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว เป็นการแสดงการกระทำที่มุ่งป้องกันความรุนแรงทั้งทางกาย วาจา และอารมณ์ ผ่านการควบคุมตนเองและลดการแสดงออกที่อาจนำไปสู่ความรุนแรง ประกอบด้วย การป้องกันความรุนแรงจากสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สื่อสังคมออนไลน์ การหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสิ่งเสพติด และการดำเนินชีวิต (3) พฤติกรรมการจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว เน้นการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การปลูกฝังมารยาทและคุณธรรม รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและการให้คำปรึกษาในครอบครัว เพื่อลดความขัดแย้งและเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นบวก (ธนกร ชุสุขเสริม, 2560) ส่วน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และ (5) ทศนคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ เป็นจิตลักษณะหลักที่ขับเคลื่อนให้เกิดพฤติกรรมทั้งสามด้านข้างต้น โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึงความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายามเพื่อกระทำสิ่งนั้นให้บรรลุโดยไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรค (McClelland, 1961) ส่วนทศนคติทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเองเกี่ยวกับความรัก ความเอาใจใส่ การมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง ภายใต้การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (งามตา วนินทานนท์, 2535) ความเชื่อมโยงนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการแบบองค์รวมที่เยาวชนต้องมีทั้งจิตลักษณะภายในที่เข้มแข็งและทักษะเฉพาะเจาะจงในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัว เพื่อให้สามารถสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง ปลอดภัยจากความรุนแรง และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen & Fishbein, 1980) ที่เน้นความสำคัญของทศนคติและแรงจูงใจในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

- (1) พฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันในตน
- (2) พฤติกรรมการป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว
- (3) พฤติกรรมการจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว
- (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่
- (5) ทศนคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental design) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบแฟกทอเรียล 2x2 (2x2 Factorial Design) แบบ Pretest-posttest with Control Group and Repeated-measured Design

กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างในการวิจัยนี้คำนวณด้วยการวิเคราะห์กำลัง (Power Analysis) โดยใช้โปรแกรม G*Power 3.1.9.7 (Faul et al., 2007) สำหรับการวิเคราะห์ MANCOVA ด้วยเกณฑ์ effect size = 0.25 (Cohen, 1988), power = 0.80, α = 0.05, จำนวนกลุ่ม = 4, จำนวนตัวแปรตาม = 5 ตัว ผลการคำนวณแสดงว่าต้องการตัวอย่างอย่างน้อย 252 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อเพื่อการสูญเสียข้อมูลร้อยละ 20 และเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์ จึงกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 320 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 80 คน

ตัวแปรจัดกระทำ มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการบ่มเพาะจิตลักษณะ (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่) และกลุ่มการบ่มเพาะทักษะการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ (ทักษะการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ทักษะการป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว และทักษะการจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว)

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการบ่มเพาะครบทั้งจิตลักษณะและทักษะ กลุ่มที่ 2 ได้รับการบ่มเพาะจิตลักษณะและการบ่มเพาะเนื้อหาอื่น กลุ่มที่ 3 ได้รับการบ่มเพาะทักษะและการบ่มเพาะเนื้อหาอื่น และ กลุ่มที่ 4 ได้รับการบ่มเพาะเนื้อหาอื่นเท่านั้น (กลุ่มควบคุม) การบ่มเพาะเนื้อหาอื่นคือ การเรียนภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารในงานธุรกิจ และการสัมภาษณ์งาน

เครื่องมือวิจัย การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือวิจัยทั้งหมด 5 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎี แล้วผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และทดสอบคุณภาพเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ประกอบด้วย (1) แบบวัดพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α) = .710 (2) แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α) = .836 (3) แบบวัดพฤติกรรมจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว** จำนวน 16 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α) = .847 (4) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α) = .733 และ (5) แบบวัดเจตคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (α) = .804 เครื่องมือทุกฉบับใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยแต่ละแบบวัดประกอบด้วยข้อความทั้งทางบวกและทางลบ การให้คะแนนสำหรับข้อความทางบวกเป็น 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ และข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงกันข้าม การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

กระบวนการตรวจสอบดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยใช้วิธี t-ratio และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม โดยกำหนดเกณฑ์ค่า $t > 2.00$ และค่า $r > 0.20$ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการตรวจสอบคุณภาพพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทั้งหมดอยู่ในช่วง 2.393-16.258 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และค่าความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง .710-.847 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมและความน่าเชื่อถือในการใช้เก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 กิจกรรม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบ่มเพาะจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติทางบวก 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) มีภูมิคุ้มกันตนได้อย่างไร (2) จะได้อย่างไรถ้าไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว (3) จะได้อย่างไรถ้าช่วยครอบครัวไม่ใช้ความรุนแรงได้ และ (4) จะได้อย่างไรถ้าครอบครัวมีความสุขมากขึ้น ส่วนที่ 2 การบ่มเพาะทักษะ 4 กิจกรรม ได้แก่ (5) ทำอย่างไรให้มีภูมิคุ้มกันตน (6) ทำอย่างไรไม่ทำให้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว (7) ทำอย่างไรเพื่อสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว และ (8) ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีและมีความสุข โปรแกรมใช้เวลาดำเนินการรวม 12 ชั่วโมง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.66-1.00 และผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชน 20 คนก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

การดำเนินการทดลองจัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 80 คน โดยกลุ่มที่ 1 ได้รับการบ่มเพาะครบทั้งจิตลักษณะและทักษะ กลุ่มที่ 2 ได้รับการบ่มเพาะจิตลักษณะและการบ่มเพาะเนื้อหาอื่น กลุ่มที่ 3 ได้รับการบ่มเพาะทักษะและการบ่มเพาะเนื้อหาอื่น และกลุ่มที่ 4 ได้รับการบ่มเพาะเนื้อหาอื่นเท่านั้น (กลุ่มควบคุม) เทคนิคที่ใช้ในการบ่มเพาะ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมความคิด กรณีศึกษา เกมหรือกิจกรรม บทบาทสมมติ และการฝึกทักษะการสื่อสาร โดยจัดโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการโดยทีมผู้วิจัยและนักจิตวิทยาที่ได้ทดลองโปรแกรมฯ เป็นวิทยากรในการดำเนินการบ่มเพาะฯ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 ระยะแรก เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) และจัดกิจกรรมบ่มเพาะตามโปรแกรม 2 วัน ระยะที่สอง เก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) และระยะที่สาม เก็บข้อมูลติดตามผล 3 เดือนหลังการบ่มเพาะ (Repeated-measure)

การตรวจสอบการจำกัดกระทำในการวิจัยนี้โดยใช้ระบบรหัสที่ปกปิดข้อมูล และการแยกสถานที่และเวลาจัดกิจกรรม โดยจัดกิจกรรมแต่ละกลุ่มคนละห้อง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้อมูลระหว่างกลุ่ม (Cross-contamination) และ มีการติดตามและยืนยันว่าผู้เข้าร่วมได้รับการบ่มเพาะตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยรับรองความเที่ยงตรงภายใน (Internal Validity) ของการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Covariance: MANCOVA) เพื่อทดสอบผลของโปรแกรมต่อตัวแปรตาม โดยใช้คะแนนเจตคติก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate) ใช้สถิติ Wilks' Lambda และ Multivariate F-test สำหรับการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยสถิติ Shapiro-Wilk สำหรับการทดสอบการแจกแจงปกติ Box's M test สำหรับการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม และ Bartlett's Test of Sphericity สำหรับการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในระยะติดตามผล 3 เดือน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย (Inductive Content Analysis) สำหรับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย การถอดความ (Transcription) การจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา และการตีความเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หมายเลขรับรอง IRBCMRU 2023/021.17.01

ผลการวิจัย

1. การสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ มีรายละเอียดดังนี้

การสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลาย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการมีภูมิคุ้มกันตน ความรุนแรงในครอบครัว การบำบัดครอบครัวตามแนวทางทฤษฎีโมเดล การบำบัดที่มุ่งเน้นการรู้คิด-พฤติกรรม และแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมถึงแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ เช่น การฝึกอบรม เทคนิคที่ใช้ในการฝึกอบรม และเทคนิคของการปรึกษากลุ่มทางจิตวิทยา

การตรวจสอบประสิทธิภาพโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โปรแกรมได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาพัฒนาการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความตรงเชิงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ และรูปแบบการบ่มเพาะ ผลการตรวจสอบพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 อยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ ทุกประเด็นทั้ง 8 ช่วงของโปรแกรม

การทดลองใช้โปรแกรม หลังจากปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้นำโปรแกรมไปทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชนชนจำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจเบื้องต้น และได้ปรับปรุงแก้ไขจนได้โปรแกรมที่นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

องค์ประกอบของโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คือ จิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และจิตลักษณะด้านเจตคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ เน้นที่แนวคิด “ดีอย่างไร ส่งผลกระทบต่อด้านบวกอย่างไร” ประกอบด้วย 4 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 มีภูมิคุ้มกันในตนเองดีอย่างไร ช่วงที่ 2 จะดีอย่างไร ถ้าไม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ช่วงที่ 3 จะดีอย่างไรถ้าช่วยครอบครัวไม่ใช้ความรุนแรงได้ และ ช่วงที่ 4 จะดีอย่างไรถ้าช่วยให้ครอบครัวให้มีสัมพันธภาพที่ดีขึ้น ส่วนที่ 2 คือ ทักษะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และทักษะด้านเจตคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ เน้นที่แนวคิด “ทำอย่างไร ส่งผลกระทบต่อด้านบวกอย่างไร” ประกอบด้วย 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 5 ทำอย่างไรให้มีภูมิคุ้มกันตน ช่วงที่ 6 ทำอย่างไรไม่ให้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว ช่วงที่ 7 ทำอย่างไรเพื่อสื่อสารเชิงบวกครอบครัว และ ช่วงที่ 8 ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีและมีความสุข ใช้การออกแบบกิจกรรมการบ่มเพาะ ด้วยการตั้งคำถามและการฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะและทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่

2. การตรวจสอบผลการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมในกลุ่มเยาวชนไทยที่ได้รับการบ่มเพาะ ในปริมาณที่แตกต่างและมีปัจจัยเชิงเหตุผลแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนไทยเป็นนักศึกษาปริญญาตรี อายุ 18-22 ปี รวมจำนวน 320 คน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภท	ลักษณะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	54	16.90
	หญิง	266	83.10
การอยู่อาศัย	อาศัยอยู่คนเดียว	48	15.00
	อาศัยอยู่กับพ่อแม่	204	63.80
	อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย	19	5.90
	อาศัยอยู่กับเพื่อน	49	15.30

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 83.10) และมีเพศชาย ร้อยละ 16.90 ในด้านการอยู่อาศัย พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ (ร้อยละ 63.80) รองลงมาคือ อาศัยอยู่กับเพื่อน (ร้อยละ 15.30) อาศัยอยู่คนเดียว (ร้อยละ 15.00) และอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย (ร้อยละ 5.90)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พฤติกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตน พฤติกรรมป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว และพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ (รวม) จำแนกตามกลุ่มการทดลอง และระยะเวลาทดลอง (ระยะก่อนการบ่มเพาะฯ ระยะหลังการบ่มเพาะฯ และหลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน)

ตัวแปร	บ่มเพาะ จิตลักษณะ และทักษะ (n=80)		บ่มเพาะ จิตลักษณะ (n=80)		บ่มเพาะทักษะ (n= 80)		กลุ่มควบคุม (n= 80)	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
	1. พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ (รวม)							
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	4.30	.035	4.22	.045	4.26	.044	4.32	.047
- หลังการบ่มเพาะฯ	5.01	.039	4.88	.039	4.83	.039	4.36	.039
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	4.96	.048	4.78	.057	4.66	.049	4.37	.050
2. พฤติกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตน								
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	4.69	.050	4.51	.054	4.48	.048	4.43	.065
- หลังการบ่มเพาะฯ	5.14	.052	4.86	.061	4.73	.076	4.62	.071
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	4.88	.066	4.74	.060	4.61	.062	4.51	.067
3. พฤติกรรมป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว								
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	5.10	.060	4.77	.078	4.70	.057	4.77	.082
- หลังการบ่มเพาะฯ	5.34	.060	5.02	.085	4.84	.077	4.71	.082
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	5.14	.078	4.96	.082	4.71	.076	4.77	.084
4. พฤติกรรมจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว								
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	4.44	.071	4.17	.083	3.94	.074	4.11	.086
- หลังการบ่มเพาะฯ	4.82	.071	4.51	.084	4.33	.078	4.25	.085
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	4.61	.073	4.38	.077	4.16	.072	4.24	.077
5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่								
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	4.87	.059	4.68	.060	4.61	.060	4.58	.072
- หลังการบ่มเพาะฯ	5.23	.060	4.95	.059	4.84	.060	4.71	.077
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	4.99	.077	4.84	.070	4.57	.075	4.70	.075
6. เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่								
- ก่อนการบ่มเพาะฯ	4.85	.070	4.54	.072	4.37	.065	4.52	.074
- หลังการบ่มเพาะฯ	5.17	.058	5.17	.058	4.61	.077	4.56	.078
- หลังการบ่มเพาะฯ 3 เดือน	4.87	.080	4.70	.070	4.40	.077	4.54	.080

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่และตัวแปรย่อยทุกด้านในกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้ง 3 รูปแบบ (จิตลักษณะและทักษะ จิตลักษณะเพียงอย่างเดียว และทักษะเพียงอย่างเดียว) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาการทดลอง ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับทุกตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว พฤติกรรมป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกัน คือเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการทดลอง แต่เมื่อทำการวัดติดตามผลหลังการบ่มเพาะ 3 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยลดลงเล็กน้อยในทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทักษะเพียงอย่างเดียวที่มีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ลดลงต่ำกว่าระดับก่อนได้รับการบ่มเพาะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปร (MANCOVA) ทั้งนี้ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ โดยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Basic assumption) ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1. ความเป็นอิสระของคะแนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองอย่างเป็นอิสระ จึงไม่ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้น การทดสอบการแจกแจงปกติด้วยสถิติ Shapiro-Wilk พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงปกติ ($p > .05$)

2. ความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม พบว่า ผลการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมด้วย Box's M test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ซึ่งแสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามระหว่างกลุ่มต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้เทคนิค MANCOVA และยืนยันความเหมาะสมของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคดังกล่าว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม โดยการทดสอบด้วย Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรตามทั้ง 5 ตัว (พฤติกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตน พฤติกรรมป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Chi-Square} = 3756.149, \text{df} = 105, p < .001$)

4. ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการบ่มเพาะ โดยการทดสอบความเท่าเทียมกันของกลุ่มก่อนการทดลองพบว่า กลุ่มบ่มเพาะมีความแตกต่างกันในระยะก่อนการทดลอง (Wilk's lambda = .925, $F = 2.756$, $p = .004$) เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร พบว่าเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 2.787$, $p = .041$) ในขณะที่พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 1.124$, $p = .339$) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($F = 1.829$, $p = .142$) ไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องนำคะแนนก่อนการทดลองมาเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ในระยะก่อนการบ่มเพาะ

แหล่งความแปรปรวน	Wilk's Lambda (Λ)	F	df	p-value
Multivariate	.925	2.756	9	.004
Univariate	Type III Sum of Squares	F	df	p-value
- พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	0.518	1.124	3	.339
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	1.462	1.829	3	.142
- เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	1.996	2.787	3	.041*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ในระยะก่อนการบ่มเพาะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในระยะก่อนการบ่มเพาะ มาเป็นตัวแปรร่วม (Covariate) จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปร (MANCOVA) แล้วจึงดำเนินการทดสอบตามสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปรของตัวแปรพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ โดยพิจารณาตามรูปแบบการบ่มเพาะ ในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะ เมื่อใช้ตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในระยะก่อนบ่มเพาะเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าสถิติ Wilks's Lambda	Multivariate F test	df	P-value
รูปแบบการบ่มเพาะ	.580	21.226	9	<.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปร (MANCOVA) ของตัวแปร พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะ 4 รูปแบบ (บ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะ บ่มเพาะจิตลักษณะเพียงอย่างเดียว บ่มเพาะทักษะเพียงอย่างเดียว และบ่มเพาะเนื้อหาอื่น) โดยใช้คะแนนตัวแปรเจตคติ ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในระยะก่อนบ่มเพาะเป็นตัวแปรร่วม พบว่า ในระยะหลังการบ่มเพาะ รูปแบบการบ่มเพาะมีผลต่อตัวแปรทั้งสามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilks's Lambda = .580, F = 21.226) แสดงว่า รูปแบบการบ่มเพาะแตกต่างกันมีประสิทธิผลต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่แตกต่างกัน จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเพิ่มเติมจำแนกรายตัวแปรดังแสดงตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมจำแนกรายตัวแปร (พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่) โดยพิจารณาตามรูปแบบการบ่มเพาะในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะ (Posttest) เมื่อใช้ตัวแปรเจตคติ ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในระยะก่อนบ่มเพาะเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
- ระหว่างกลุ่มพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	19.227	3	6.409	53.223*	<.001
- ระหว่างกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	16.952	3	5.651	29.167*	<.001
- ระหว่างกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	21.893	3	7.298	57.793*	<.001
- ความคลาดเคลื่อนกลุ่มพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	37.931	315	.120		
- ความคลาดเคลื่อนกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	61.028	315	.194		
- ความคลาดเคลื่อนกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	39.775	315	.126		
- รวมกลุ่มพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7372.437	320			
- รวมกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7937.689	320			
- รวมกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7466.605	320			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะฯ เยาวชนที่ได้รับรูปแบบการบ่มเพาะแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 53.223$) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 29.167$) และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 57.793$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งใน 3 ตัวแปร ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะในตัวแปรพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะฯ

ตัวแปร	รูปแบบการทดลอง	คะแนนเฉลี่ย	เปรียบเทียบรายคู่	ผลต่างคะแนนเฉลี่ย	SE	p
พฤติกรรม	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	5.010	1 - 2	.130	.055	.112
			1 - 3	.173	.055	.011*
			1 - 4	.650	.055	<.001*
			2 - 3	.042	.055	1.000
การเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะทักษะฯ (3)	4.837	2 - 4	.520	.055	<.001*
			3 - 4	.477	.055	<.001*
			2 - 4	.477	.055	<.001*
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	5.198	1 - 2	.168	.070	.099
			1 - 3	.204	.070	.022*
			1 - 4	.627	.070	<.001*
			2 - 3	.036	.070	1.000
ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะทักษะฯ (3)	4.994	2 - 4	.459	.070	<.001*
			3 - 4	.423	.070	<.001*
			2 - 4	.423	.070	<.001*
เจตคติด้าน	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	5.097	1 - 2	.202	.056	.002*
			1 - 3	.296	.056	<.001*
			1 - 4	.719	.056	<.001*
			2 - 3	.094	.057	.581
การเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะทักษะฯ (3)	4.801	2 - 4	.518	.056	<.001*
			3 - 4	.423	.057	<.001*
			2 - 4	.423	.057	<.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะ ในระยะหลังการบ่มเพาะ พบข้อมูลสำคัญดังนี้

พฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 4 คู่ โดยกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (5.010) และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเฉพาะทักษะและกลุ่มควบคุม และทุกกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะ (ทั้งกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเฉพาะจิตลักษณะ และกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเฉพาะทักษะ) มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 5 คู่ คือ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (5.198) และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเฉพาะทักษะและกลุ่มควบคุม และทุกกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 5 คู่ คือ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (5.097) และสูงกว่าทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ และทุกกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปได้ว่า กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในทุกตัวแปร แสดงให้เห็นว่าการบ่มเพาะแบบบูรณาการมีประสิทธิภาพสูงกว่าการบ่มเพาะเพียงด้านใดด้านหนึ่ง และทุกรูปแบบการบ่มเพาะมีประสิทธิภาพมากกว่าการไม่ได้รับการบ่มเพาะใดๆ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมหลายตัวแปรของตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะฯ โดยพิจารณาตามรูปแบบการบ่มเพาะในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะฯ 3 เดือน (Follow up) เมื่อใช้ตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในระยะก่อนบ่มเพาะเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	ค่าสถิติ Wilks's Lambda	Multivariate F test	df	p
รูปแบบการบ่มเพาะ	.650	16.378	9	<.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า รูปแบบการบ่มเพาะยังคงมีผลต่อตัวแปรทั้งสามด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilks's Lambda = .650, $F = 16.378$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลของโปรแกรมการบ่มเพาะยังคงอยู่แม้จะผ่านไป 3 เดือนหลังการบ่มเพาะ โดยผลลัพธ์เกิดขึ้นกับทั้งพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่

ผลการวิเคราะห์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความคงทนของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการบ่มเพาะ และเนื่องจากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในภาพรวม จึงมีการวิเคราะห์ความแตกต่างจำแนกรายตัวแปรเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบรายละเอียดเฉพาะในแต่ละตัวแปร ดังแสดงตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมจำแนกรายตัวแปร (พฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่) โดยพิจารณาตามรูปแบบการบ่มเพาะ ในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะ 3 เดือน (Follow up) เมื่อใช้ตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ในระยะก่อนบ่มเพาะเป็นตัวแปรร่วม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่มพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	18.349	3	6.116	50.212	<.001
ระหว่างกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	4.768	3	1.589	6.279	<.001
ระหว่างกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	12.350	3	4.117	20.138	<.001
ความคลาดเคลื่อนกลุ่มพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	38.370	315	.122		
ความคลาดเคลื่อนกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	79.726	315	.253		
ความคลาดเคลื่อนกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	64.393	315	.204		
รวมกลุ่มพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7147.660	320			
รวมกลุ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7549.184	320			
รวมกลุ่มเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	7183.311	320			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ทุกตัวแปรที่ศึกษา ยังคงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบการบ่มเพาะแตกต่างกัน คือ พฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 50.212$) มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูงที่สุด แสดงว่ารูปแบบการบ่มเพาะที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมอย่างชัดเจน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 20.138$) มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มในระดับรองลงมา และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ($F = 6.279$)

มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มน้อยที่สุดแต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เนื่องจากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกตัวแปร จึงจำเป็นต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่เพื่อระบุรูปแบบการบ่มเพาะที่ให้ผลแตกต่างกันอย่างชัดเจนแสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และตัวแปรเจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ระหว่างรูปแบบการบ่มเพาะในระยะวัดผลหลังบ่มเพาะฯ 3 เดือน

ตัวแปร	รูปแบบการทดลอง	คะแนนเฉลี่ย	เปรียบเทียบรายคู่	ผลต่างคะแนนเฉลี่ย	SE	P
พฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	4.990	1-2	.243	.055	<.001
	กลุ่มควบคุม (4)	4.321	2-3	.012	.056	1.000
			2-4	.426	.055	<.001
			3-4	.414	.056	<.001
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	4.960	1 - 2	.092	.080	1.000
	กลุ่มควบคุม (4)	4.625	2 - 3	.040	.080	1.000
			2 - 4	.243	.080	.015
			3 - 4	.203	.080	.072
เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่	บ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะฯ (1)	4.958	1 - 2	.191	.072	.049
	กลุ่มควบคุม (4)	4.414	2 - 3	.115	.072	.666
			2 - 4	.353	.071	<.001
			3 - 4	.238	.072	.007

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า พฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 5 คู่ โดยกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (4.990) และสูงกว่าทุกกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ และทุกกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 2 คู่ คือ กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะ (4.960) และกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเฉพาะจิตลักษณะ (4.868) มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม (4.625) อย่างมีนัยสำคัญ

เจตคติด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 5 คู่ และกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (4.958) และสูงกว่าทุกกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยทุกกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ยืนยันสมมติฐานการวิจัยที่ว่าเยาวชนไทยที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่มีตัวแปรทั้งสามด้านสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเพียงด้านเดียวหรือไม่ได้รับการบ่มเพาะใด ๆ โดยพบผลเช่นนี้ทั้งในระยะหลังการบ่มเพาะและระยะติดตามผล 3 เดือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลและความคงทนของโปรแกรมการบ่มเพาะแบบบูรณาการ

การอภิปรายผลการวิจัย

การสร้างโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการในการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบแนวคิดที่ออกแบบมาเพื่ออธิบายพฤติกรรมโดยพิจารณาจากต้นกำเนิดของพฤติกรรม ครอบคลุมทั้งจิตลักษณะ (Psychological Traits) และอิทธิพลจากสถานการณ์ (Situational Influences) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและสถานการณ์ ถูกเสนอโดย Endler & Magnusson (1977) โดยโปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการได้ผสมผสานทั้งแนวคิดการบำบัดครอบครัวตามแนวซาตียร์โมเดล (Satir Model) และแนวคิดการบำบัดที่มุ่งเน้นการรู้คิด-พฤติกรรม (Cognitive-Behavioral Therapy) ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผลการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมพบว่า เยาวชนที่ได้รับการบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ มีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ เจตคติทางบวกในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ และพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะเพียงด้านเดียวหรือไม่ได้รับการบ่มเพาะเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในระยะหลังการบ่มเพาะและในระยะติดตามผล 3 เดือน สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (2005) ที่อธิบายว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมคือความเชื่อในพฤติกรรม (Behavior beliefs) ซึ่งส่งผลต่อเจตคติในการแสดงพฤติกรรม ในงานวิจัยนี้คือความเชื่อเรื่องประโยชน์และความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตน การป้องกันและหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว และการจัดการปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว เมื่อเยาวชนมีความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลลัพธ์เชิงบวกของพฤติกรรมเหล่านี้ จึงส่งผลให้เกิดเจตคติทางบวกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการแสดงพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ตามมา การบ่มเพาะทั้งจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการจึงมีประสิทธิผลสูงกว่าการบ่มเพาะเพียงด้านเดียว เนื่องจากช่วยเสริมสร้างทั้งความเชื่อ เจตคติ และความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมได้อย่างครอบคลุม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถอธิบายได้จากกระบวนการเรียนรู้ในโปรแกรม โดยเยาวชนได้เรียนรู้ว่าตนเองมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบครอบครัว (เพ็ญญา กุลนภาดล, 2565) ที่อธิบายว่าครอบครัวเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เมื่อสมาชิกคนหนึ่งเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งระบบ ดังคำให้สัมภาษณ์ของเยาวชนในโครงการฯ ที่ให้ข้อมูลว่า “...ทำให้ได้รู้ว่าแค่ตัวเราเปลี่ยนความสัมพันธ์ทั้งครอบครัวก็ดีขึ้น”

นอกจากนี้ การบูรณาการแนวความคิดการบำบัดที่มุ่งเน้นการรู้คิด-พฤติกรรมซึ่งเชื่อว่า “ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมมีความเกี่ยวพันกันและต่างเป็นเหตุเป็นผลต่อกันและกัน” (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2554) ทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ส่งผลให้อารมณ์และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์เยาวชนในโครงการที่ให้ข้อมูลว่า “เมื่อก่อนแม่ขึ้นเสียง ผมก็จะขึ้นเสียงตามแม่ ตอนนี่แม่ขึ้นเสียง เราก็ก่อนลง ๆ ... พอเห็นว่าไม่มีวิธีอื่น นำไปลองใช้มันก็ลดการทะเลาะได้จริง” สอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้แนวคิดนี้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อาทิ งานวิจัยของกันตภณ และคณะ (2562) อธิษฐ์ ทวีธนาตรี (2564) และณัฐวัฒน์ ล่องทอง (2565)

การฝึกทักษะในโปรแกรมโดยเฉพาะทักษะการสื่อสารเชิงบวก เทคนิค I-message และเทคนิคแซนด์วิช (Sandwich Technique) ได้ช่วยให้เยาวชนมีเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมในการสื่อสารกับคนในครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์เยาวชนในโครงการที่ให้ข้อมูลว่า “พอเอาเทคนิค I message หรือแซนด์วิชเทคนิคไปใช้ก็คิดว่า คนในบ้านรับฟังเรามากขึ้น และทำให้พ่อแม่และเราใจเย็นลงกว่าเดิม” สอดคล้องกับการศึกษาของ Haiman (1963) เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเปิดใจกว้างในการสื่อสารผ่านกระบวนการกลุ่ม การใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่หลากหลายทั้งกรณีศึกษา เกม และบทบาทสมมติ ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วม เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้เยาวชนเกิดความมั่นใจที่จะนำทักษะไปใช้ในสถานการณ์จริง ดังที่ฉัตร ทิพย์รัตน์เสถียร (2565) กล่าวว่า การฝึกทักษะซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดความชำนาญและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาเพิ่มเติมในโครงการวิจัยเดียวกันนี้โดย Chotratanakamol และคณะ (2024) ที่ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติขั้นสูงแบบ Path Analysis พบว่า โปรแกรมการบ่มเพาะจิตลักษณะ และทักษะมีอิทธิพลโดยตรงต่อสภาวะทางจิตวิทยา ($\beta = 0.49$) และมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัว ($\beta = 0.51$) ซึ่งเป็นการยืนยันผลการวิจัยเชิงทดลองในบทความนี้ ที่พบว่ากลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะแบบบูรณาการมีคะแนนพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ที่สำคัญ ผลการวิเคราะห์พบว่าสภาวะทางจิตวิทยามีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัว ($\beta = 0.81$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเจตคติและแรงจูงใจที่เหมาะสมในเยาวชน

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ยังแสดงให้เห็นว่าจิตลักษณะของเยาวชน (Psychological Traits) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัว ($\beta = 0.36$) และปัจจัยด้านสถานการณ์ (Situational Factors) มีอิทธิพลทางอ้อม ($\beta = 0.12$) ซึ่งยืนยันกรอบแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมที่เน้นความสำคัญของทั้งปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมผ่านสภาวะทางจิตวิทยาของบุคคล

ความสอดคล้องของผลการวิจัยทั้งในเชิงทดลองและการวิเคราะห์เส้นทางแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ผ่านกลไกการปรับเปลี่ยนจิตลักษณะและการพัฒนาทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเจตคติทางบวกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ในเยาวชนไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

โปรแกรมบ่มเพาะจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจนในการพัฒนาพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ของเยาวชนไทย โดยความสำเร็จนี้เกิดจากการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม ร่วมกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรงและการฝึกทักษะที่มีประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน แม้ผลการวิจัยจะแสดงความสำเร็จชัดเจน แต่ยังมีโอกาสในการพัฒนาและขยายผลงานวิจัยต่อไปในอนาคต ดังนี้

การวิจัยระยะยาว ควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 6-12 เดือน เพื่อวัดความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาโมเดลการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ให้เป็นระบบมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงผลกระทบระยะยาวของโปรแกรม

การพัฒนาแกนนำเยาวชน ควรต่อยอดโปรแกรมเพื่อสร้างทีมแกนนำเยาวชนที่สามารถถ่ายทอดและขยายการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ไปสู่ชุมชน วิธีการนี้จะช่วยขยายเครือข่ายและส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตร

การขยายกลุ่มเป้าหมาย ควรเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนเสี่ยง เช่น นักเรียนวัยรุ่นที่อาจมีปัญหาคู่สมรสในการปรับตัว การขยายไปยังกลุ่มดังกล่าวจะช่วยยืนยันประสิทธิผลของโปรแกรมในสถานการณ์ที่หลากหลาย และสร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะในระดับชาติต่อไป

ทุนสนับสนุน

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย การพัฒนากระบวนการบ่มเพาะจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังครอบครัววิถีใหม่ ซึ่งได้รับงบประมาณจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ระยะเวลาทำวิจัยตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2566 - 9 มิถุนายน 2567

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ มนัสพล, วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์, & สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์. (2562). ผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาต่อความทนทานทางจิตใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(1), 274–295.
- งามตา วนินทานนท์. (2535). *จิตวิทยาสังคม: ทศนคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (2565). ผลของการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดทางจิตวิทยาการปรึกษาแบบผสมผสานเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความทนทานทางจิตใจของนักศึกษา. *วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 12(2), 27–38.

- ณัฏฐ์ พิทยรัตน์เสถียร. (2565). *Basic skills in CBT*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร ชุสุขเสริม. (2560). *การจัดการความขัดแย้งในครอบครัว: แนวทางสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2554). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษารอบครอบครัวในแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา* หน่วยที่ 8-15. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เพ็ญญา กุลนาคดล. (2565). *การปรึกษารอบครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. เนติกุลพรินติ้ง.
- สมนทิพย์ จิตสว่าง, ลุติยา เพชรมณี, นันทิ จิตสว่าง, & วณันท์ กันทะวงศ์. (2566). ความรุนแรงในสังคมไทย. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 31(1), 47–88.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อชิษฐ์ ทวีธนาตรี. (2564). *ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มด้วยวิธีการบำบัดความคิดและพฤติกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงติดยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- อนุ เจริญวงศ์ระยับ & วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร. (2563). การพัฒนาภูมิคุ้มกันทางจิตในเยาวชน. *วารสารจิตวิทยาและพัฒนาการ*, 32(1), 78–95.
- Ajzen, I. (2005). *Attitudes, personality, and behavior*. Open University Press.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Prentice-Hall.
- Chotratanakamol, K., Uansa-ard, S., Longthong, N., & Yaemyuean, A. (2024). The effect of psychological training on strengthening family behavioral empowerment: A path analysis approach. *Thammasat Review*, 27(1), 126–152. <https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/tureview/article/view/240696>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Endler, N. S., & Magnusson, D. (1977). The interaction model of anxiety: An empirical test in an examination situation. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 9(2), 101–107. <https://doi.org/10.1037/h0081612>
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191. <https://doi.org/10.3758/BF03193146>

- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley.
- Gibson, L. J., Ivancevich, M. J., Donnelly, H. J., & Konopaske, R. (2011). *Organization behavior structure process* (14th ed.). McGraw-Hill.
- Haiman, F. S. (1963). Effects of training in group processes on open-mindedness. *Journal of Communication, 13*(4), 236–245.
- McClelland, D. C. (1961). *The Achieving society*. Van Nostrand.
- Tett, R. P., & Burnett, D. D. (2003). A personality trait-based interactionist model of job performance. *Journal of Applied Psychology, 88*(3), 500–517.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.3.500>

Validation of the Social and Emotional Health Survey-Secondary Among Thai Secondary School Students

Nithikorn Laorittthikrai¹
Rewadee Watakakosol^{2*}
Juthatip Wiwattanapantuwong³

Abstract

In response to growing concerns about youth depression in Thailand, positive psychology has emerged as a promising field for nurturing inner strengths and well-being. Guided by the concept of Covitality, efforts have been made to enhance positive psychological resources; however, comprehensive assessments in this area remain limited. This study aimed to develop and validate the Thai version of the Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S) by examining its psychometric properties. Participants included 502 high school students in Bangkok, with 337 males and 165 females between the ages of 15 and 18. A Structural Equation Modeling (SEM) was employed to test Confirmatory Factor Analysis (CFA) of the second-order factor model, structural path analysis to Subjective Well-Being, and the correlational analysis and point-biserial analysis between SEHS-S outcomes and Quality-of-Life Indicators. Results adequately supported the Covitality construct of the SEHS-S, composed of 12 positive psychological traits ($\chi^2 = 599.187$, $df = 461$, $p < .001$; SRMR = 0.036; NNFI = 0.972; CFI = 0.977; RMSEA = 0.024, 90% CI [0.019, 0.031]). The structural path analysis indicated Covitality as a suitable predictor of high school students' subjective well-being ($\chi^2 = 1089.51$, $df = 612$, $p < .001$; SRMR = 0.060; NNFI = 0.918; CFI = 0.925; RMSEA = 0.041, 90 % CI [0.037, 0.045]). Furthermore, the correlational results revealed the SEHS-S significantly associated with self-reported academic achievement ($r = 0.28$, $p < .001$), and self-reported perceptions of school safety ($r = 0.03$, $p = .001$), but no associations to self-reported experienced depressive symptoms ($r = -0.08$, $p = .116$). These findings suggested that Thai version of SEHS-S is an appropriate tool in assessing adolescent positive mental health, particularly adolescents within high school contexts.

Keywords: Social and emotional health, Covitality, Subjective well-being, Adolescence

Received: April 4, 2025, **Revised:** May 26, 2025, **Accepted:** June 4, 2025

¹ Graduate Student, Research in Applied Psychology Program, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

² Lecturer in Developmental Psychology Area and Applied Psychological Research Area, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University E-mail: Rewadee.W@chula.ac.th

³ Lecturer in Applied Psychological Research Area, Research Unit on Disaster Psychology and Well-Being, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University E-mail: Juthatip.W@chula.ac.th

*Corresponding Author E-mail: 6670031238@student.chula.ac.th

Introduction

Social and emotional health has significantly played a part in promoting mental health and preventing psychological symptoms (Šouláková et al., 2019; Werner-Seidler et al., 2021). A substantial amount of research suggested that young people are capable of developing social and emotional skills, and that school-based, skill-focused programs can have a positive influence on their social, emotional, academic, and behavioral growth (Cipriano et al., 2024; Tinnes-Vigne et al., 2025; Weare & Nind, 2011). There have been various proposed models designed specifically to assess social and emotional health by using related positive psychological indicators. Social and Emotional Health Survey-Secondary assessment model (Furlong et al., 2014) has been studied extensively, reflecting itself as a robust tool for indicating youth well-being across cultures. This current study tested this assessment model, examining the suitability of using it in Thai contexts.

Youth Mental Health Assessment Situation in Thailand

In Thailand, the understanding of psychological well-being has grown in recent years. State-related agencies and private sectors are currently participating in monitoring the population's psychological health, notably youth mental health (Burnet Institute et al., 2022; Sharma et al., 2017). The findings on these monitoring attempts revealed our youth mental health crisis, a number of Thai adolescents were experiencing a disease burden due to mental disorders. While the prevalence of youth mental health challenges underscores the urgency for intervention, a more proactive approach, through increased psychological assessment, is vital not only to address deficits but also cultivate and strengthen positive mental health.

Considering recent youth mental health situations, the practice of inspecting mental health is mainly to detect highly susceptible group or to help the students achieve optimal well-being (Furlong et al., 2021), in which most of the practices occurred within schools. Whereas in Thailand, youth mental health practice has relatively focused on assessing negative mental health, screening solely for mental issues (e.g., CDI), often overlooking the positive dimensions of youth mental health and their contributions to overall well-being. For instance, elements of positive mental health contribute to the foundation of lifelong well-being and healthy social development (Kessler et al., 2007; Rutter, 1987). In addition, focusing on youth mental health can reduce the risk of mental disorders developing later in life (Weare, 2010).

Introducing Social and Emotional Health Survey-Secondary

In the progression of youth positive psychological assessment, Covitality was developed based on the sum of factors that promote well-being and positive life qualities. Specifically, Covitality, as defined by Weiss et al., (2002), is a positive psychological construct that refers to combined presence of personal strengths and supportive relationships, which promotes healthy development. Initially, the youth mental health inspection was based on the *unidimensional model of mental health*, which assumes that psychological distress is the opposite of psychological well-being. Recent findings were found to endorse the alternative framework of distress and well-being being interconnected but distinct dimensions, called the *bidimensional model of mental health*. When examined together, they provide a deeper and more comprehensive understanding of human flourishing (Keyes, 2015). Thus, the Covitality construct examines the positive aspects of youth mental health, offering a complementary perspective to assessments focused on negative dimensions, thereby facilitating a more comprehensive understanding.

For this current study, the Covitality construct adapted in the Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S; Furlong et al., 2014) was employed for Covitality construct investigation in Thai adolescents. SEHS-S is a strength-based survey developed implementing theories and contexts revolving adolescent's well-being, such as social-cognitive theories and social-emotional theories related to youth psychological developments and surrounding contexts. The Covitality comprises four core positive psychological constructs, including 1) Belief-in-Self, 2) Belief-in-Others, 3) Emotional Competence, and 4) Engaged Living, designed to effectively predict the synergistic effect of Covitality. It was posited that the *cumulative-assets framework* provided a better prediction of well-being compared to *isolated-asset framework*, which considered single traits such as solely gratitude, hope, or self-efficacy (Jones et al., 2012; Renshaw et al., 2014). This Covitality framework provided a more holistic view of positive psychological traits contributing to well-being. Accordingly, the Covitality level interpreted from the SEHS-S strongly predicted subjective well-being and associated with greater academic achievement, improved perceptions of school safety, reduced substance use, and fewer depressive symptoms (Lee et al., 2015). In addition to mentioned core constructs, each of the construct is cumulated with three observed positive psychological sub-constructs.

Belief-in-Self

Belief-in-Self is one of the four core positive psychological constructs built up with three positive psychological sub-constructs, namely 1) Self-Awareness, 2) Self-Efficacy, and 3) Persistence (Furlong et al., 2014). The interplay between these constructs affects adolescent well-being and achievement. Self-Awareness, involving the comprehension of one's emotion, values, and personal goals (Greenberg et al., 2017), had been shown to significantly impact life satisfaction, depression, and anxiety levels (Cho, 2023), highlighting its importance in mental health and quality of life. Furthermore, Self-Efficacy, defined as an individual's perceived capability to manage and implement goal-directed actions (Bandura, 1977), is predictive of quality of life aspects, notably academic achievement in students (Salami, 2010). Complementing these constructs, Persistence embodies the sustained effort toward a defined objective, characterized by continuous engagement with a task until completion.

Belief-in-Others

Belief-in-Others is another core positive psychological construct that consists of three positive psychological sub-constructs, including 1) School Support, 2) Family Coherence, and 3) Peer Support. Each variable is the indicators of beliefs that adolescents are supported by peers, school, and family. It is generally supported by research that these perceived supports were associated with increased psychological well-being (Holt-Lundstad et al., 2010; Jose et al., 2012). There were findings indicating that peer support was a protective factor against suicide, depression, anxiety, and stress, and was positively associated with well-being, self-esteem, and optimism (Roach, 2018). School support, regarding the support from school staff, and family coherence were connected to positive outcomes in adolescents, including higher self-esteem, self-efficacy, optimism, and better peer relationships (Carnobell et al., 1998; Gutiérrez et al., 2017; Ostermann, 2000; Resnick et al., 1997).

Emotional Competence

Emotional Competence, as a part of core positive psychological constructs, is composed of three positive psychological sub-constructs, including 1) Emotion Regulation, 2) Empathy, and 3) Self-Control. Emotional Regulation refers to intentional processes individuals utilize to regulate their emotional states, whether by maintaining, decreasing, or increasing them (Gross, 2015). Empathy is an emotional reaction originating from the understanding or awareness of another individual's circumstances or emotional experience (Eisenberg et al., 2006). Self-control is the capacity to override prevailing impulses, leading to the restraint of undesirable behaviors in favor of long-term goal achievement (Cavier &

Scheier, 1981; Metcalfe & Mischel, 1999). Emotional competence, building up from these factors, was essentially associated with well-being. Emotion Regulation proved to be beneficial for people's well-being in the face of adversity (Newman & Nezlek, 2022). Empathy was found to positively contribute to happiness through avoidance and resolution of motivational conflict (Hofmann et al., 2016).

Engaged Living

Engaged Living, the last core positive psychological construct, includes three positive psychological sub-constructs, which are 1) Optimism, 2) Zest, and 3) Gratitude. The study on the role of Engaged Living on psychological well-being by Froh et al., (2010) found that adolescents with a high level of Engaged Living tended to be more grateful, hopeful, happier, prosocial, and positive affect, higher self-esteem, and higher grades. Optimism is defined as positive future expectations, a positive mindset, belief in personal control, or self-enhancement (Alloy & Abramson, 1979; Scheier & Carver, 1985; Peterson & Seligman, 1984; Weinstein, 1980). Zest is defined as approaching life with excitement and energy, encompassing vitality and enthusiasm beyond more life satisfaction or happiness (Seligman et al., 2005; Park & Peterson, 2010). Gratitude is defined as habitual focus on and appreciation of life's positive aspects (Van Dusen et al., 2015; Wood et al., 2010).

Current Study: Enhancing Youth Mental Health Assessment in Thailand

This current study aimed to validate and develop the existing Covitality construct in Thai contexts using SEHS-S, examining the psychometric properties to determine whether this tool is feasible to utilize it for research and school practice. The purpose of this study was to incorporate SEHS-S into the range of assessment tools used in Thailand, with a particular focus on youth mental health. The standard assessment to measure specifically positive youth mental health provided by Thai state-related agencies, including Department of Mental Health, remained absent. Psychological health measures most comparable to positive mental health or youth mental health currently available include TMHI-66, THI-15, and CDI. These official tools evidenced the practice of assessing positive mental health is markedly limited, especially in youth. Therefore, the robust and extensively validated assessment was suggested to advance the assessment of Thai youth well-being, by yielding insights into psychological factors that are associated with their social and emotional development.

To observe the psychometric properties of SEHS-S developed in Thai contexts, students were asked to assess each positive psychological trait (or sub-constructs) along with filling other measures for validating purposes, including measures assessing subjective well-being and quality of life. In terms of data analysis, aspects of validity were tested on the Covitality construct adapted in SEHS-S with the structural equation modeling techniques. Covitality was tested within the model itself and with mentioned measures to validate if SEHS-S interpretations would align with its conceptual groundings. Ultimately, the model's selected aspects of validity were examined.

Objective

To develop and validate psychometric properties of the Social and Emotional Health Survey-Secondary in secondary school students in Thai contexts.

Method

Structural Equation Modeling (SEM) was employed in this current study, a quantitative psychometric validation study, to evaluate construct validity, convergent validity, and predictive validity of the Social and Emotional Health Survey-Secondary with the data collected from high school students in Thailand.

Participants

The recruited sample targeted on adolescents studying in Bangkok, Thailand. The minimum required sample size was calculated using Monte-Carlo simulation (Muthén & Muthén, 2002), indicating approximately two hundred participants in providing sufficient power for the proposed model. Inclusion criteria were 1) currently studied in high school, and 2) aged between 15-18 years at the time of filling the survey. School characteristics collected in this study included single-sex schools and mixed-sex schools, which are also government and private schools. No other inclusion criteria were specified.

The collected sample consisted of 502 high school students with 338 male respondents ($M_{age} = 16.78$, $SD = 0.90$) and 165 female respondents ($M_{age} = 17.13$, $SD = 0.86$). There were students who practiced Buddhism (89.64%), Christianity (3.19%), Islam (0.60%), other religions (1.55%), or identified as atheists (4.38%). Most of the students lived with parents (97.21%). Some students lived alone (0.80%), lived with friends (0.40%), and other types of living status (1.60%), such as living with relatives.

Procedures

Thai version of the Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S) was developed and translated with the permission and advice from one of the corresponding authors of the original study (Furlong et al., 2014). Using the cross-cultural translation technique (Brislin, 1970), forward and backward translation processes were assisted by the corresponding authors whose expertise is related to mental health matters and English-Thai professionals and bilinguals. For backward translation of the survey, the corresponding author of the original study conducted a congruences index rating, examining the content validity of the translated version of the survey.

Surveys were distributed by purposive sampling through high schools and courses offered to high school students in Bangkok. The surveys were provided to the target samples, including the respondent information sheet together with the questionnaires. Researchers instructed the sample in each class on the consent form, which required both their own consent as adolescents and their parents' consent for proceeding any further data collection. The students were told to consider answering each item with their experiences within the past few weeks, except for the item that ask about a specific duration (e.g. 'During the past 12 months, how would you describe the grades you mostly received at school?').

Measures

1. Demographic variables

The students were required to report binary gender identity (e.g., male, female), age, religion, and their living status (e.g., living with parents, alone).

2. Thai Covitality: Thai version of Social and Emotional Health Survey-Secondary

Assessing the positive psychological traits in the form of cumulative-assets framework, the Thai version of Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S) was employed to validate this novel positive psychological model in Thai contexts. The original survey developed by Furlong et al. (2014) was translated into Thai with cross-cultural translation protocol (Brislin, 1970). The traits included in this model were conglomerated from the studies that found meaningful relationships between them and youth subjective well-being (e.g., Froh et al., 2009, Hanson & Kim, 2007) called Covitality. As Covitality is the second-order structure model, it was constructed from 12 positive psychological variables, streamlining into 4 first-order latent variables, and eventually onto one second-order latent variable. Each positive psychological variable or subfactor was assessed using 3 items

(See Table 1). The students were asked to rate each item from 1 (not at all true of me) to 4 (very much true of me). This scale demonstrated good reliability ($\alpha = 0.88$).

Table 1 Description of Covitality Subscales, Sample Items, and Cronbach's Alpha

Second-order factor	First-order factors	Subfactors	Sample items	Cronbach's alpha
Covitality	1. Belief-in-Self	1.1 Self-Awareness	I understand my moods and feelings	0.84
		1.2 Self-Efficacy	I can do most things if I try	
		1.3 Persistence	I try to answer all the questions asked in class	
	2. Belief-in-Others	2.1 School Support	At school, there is a teacher or some other adults who always want me to do my best	0.84
		2.2 Family Coherence	My family really gets along well with each other	
		2.3 Peer Support	I have a friend my age who really cares about me	
	3. Emotional Competence	3.1 Emotional Competence	I can deal with being told no	0.71
		3.2 Empathy	I try to understand what other people feel and think	
		3.3 Self-Control	I think before I act	
	4. Engaged Living	4.1 Optimism	Each day I look forward to having a lot of fun	0.85
4.2 Zest		On most days I feel energetic		
4.3 Gratitude		On most days I feel grateful		

2. Subjective Well-Being

By assuming that the Thai version of SEHS-S, composed of sets of positive psychological traits, is associated with subjective well-being, the well-constructed measures were employed to evaluate this assumption. Subjective well-being (SWB) as defined by Diener (1984) is the cognitive and affective evaluations of one's life, reflecting how good and desirable life is deemed to be. According to Diener, SWB can be assessed using

a combination of two assessments, including the Positive and Negative Affect Scale (PANAS; Watson et al., 1988) and the Satisfaction with Life Scale (SWLS; Diener et al., 1985).

2.1 Thai version of Positive and Negative Affect Scale (PANAS).

The Thai version of Positive and Negative Affect Scale (PANAS) developed by Thisaphak (2005) is a self-reported scale consisting of items asking the respondent to evaluate their recent emotional experiences (e.g. 'Happy', 'Depressed', 'Excited') by rating the intensity of each emotional aspect as provided in the scale. The rating ranged from 1 (very untrue of me) to 7 (very true of me). Affect dimensions were calculated separately between the Positive Affect (PA) and the Negative Affect (NA). Both dimensions indicated good reliability (PA's $\alpha = 0.89$, NA's $\alpha = 0.90$).

2.2 Thai version of Satisfaction with Life Scale (SWLS).

The Thai version of Satisfaction with Life Scale (SWLS) developed by Thisaphak (2005) is a self-reported scale consisting of items asking the respondent to evaluate their overall life satisfaction (e.g. 'I'm satisfied with my life') by rating the level of agreement with the given statement. The rating ranged from 1 (strongly disagree) to 7 (strongly agree). This scale indicated an acceptable reliability ($\alpha = 0.72$).

3 Quality-of-Life Indicators

Validating the Thai version of SEHS-S to the broader concepts of well-being, the brief measures of Quality-of-Life Indicators were included in this current study. The items were selected from the CHKS Core Module A (California Department of Education, n.d.), the Perceived School Safety Index of the California School Climate Index (California Department of Education, n.d.), and the US Youth Risk Behavior Surveillance Survey (Eaton et al., 2012), which assessed 1) academic achievement, 2) perceptions of school safety, and 3) experienced depressive symptoms. In this study, academic achievement was assessed with a self-reported item: 'During the past 12 months, how would you describe the grades you mostly received in school?', with the rating of 1 (mostly F's) to 8 (mostly A's). Perceptions of school safety were assessed using 2 self-reported items: 'I feel safe in my school', with the rating of 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree), and 'How safe do you feel when you are at school?', with reverse-coded responses ranging from 1 (very safe) to 5 (very unsafe). Lastly, the experienced depressive symptoms were assessed with a self-reported item: 'During the past 12 months, did you ever feel so sad or hopeless almost every day for 2 weeks or more in a row that you stopped doing some usual activities?', with response options of 1 (yes) and 2 (no).

Data Analysis

Data analyses were conducted using the framework of SEM technique with 3 sub-analyses to examine the psychometric properties of the Thai version of SEHS-S, including construct validity analysis, predictive validity analysis, and concurrent validity analysis.

Construct validity analysis was conducted using confirmatory factor analysis (CFA). Initially, CFA was applied to the Covitality model with two steps. First, the measurement model was tested with 36 measured variables onto the 12 positive psychological variables (see Table 3). Second, the measurement model was tested with higher latent variables, from 12 positive psychological variables onto 4 first-order latent variables and onto the second-order latent variable subsequently.

The predictive validity analysis was run using the structural path analysis. The full Covitality model was tested with the latent variable of Subjective Well-Being, composed with observed variables of Positive Affect, Negative Affect, and Life Satisfaction.

The concurrent validity analysis was run using bivariate analysis, including correlational analysis and point-biserial analysis. Correlational analysis was applied to examine the convergent validity by exploring the relationships between overall Covitality scores and academic achievement, and perceptions of school safety. Point-biserial analysis was applied to examine the divergent validity by exploring the relationship between overall Covitality scores and experienced depressive symptoms.

In this current study, several criteria were employed to assess model fit using combined judgements. The determination of fit indices included the Santora-Bentler scaled statistics, comparative fit index (CFI; Bentler, 1990), non-normed fit index (NNFI; Bentler & Bonnet, 1980), standardized root-mean-square (SRMR), and root-mean-square error of approximation (RMSEA; Steiger & Lind, 1980) with 90% interval. Covitality items are ordinal variables that violated the assumption of multivariate normality, as revealed by the inspection of multivariate normality in the collected data (Mardia's multivariate kurtosis coefficient: 620.6419, $p < .01$). Hence, the Robust Maximum Likelihood (MLR) estimator was applied using robust statistics in R studio (V.2024.4.2.764) data analysis and statistical software. Referencing Hu and Bentler's (1999) criteria: SRMR < 0.08 indicating a satisfactory fit, RMSEA < 0.06, NNFI and CFI ≥ 0.95 .

Human Research Ethics

This study was approved by the Human Research Ethics Committee, Set 1, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand (070/67).

Results

Construct Validity

Collected data were first tested with CFA ($n = 502$), employing the Covitality model structure of the original Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S; Furlong et al., 2014). The referenced Covitality structure was constructed as a 12-subfactor model (e.g., Self-Efficacy, School Support, Emotional Regulation, Optimism), where each subfactor was associated with 3 measured variables. The CFA assessing 36-item measured variables onto 12-subfactor structure indicated that this model adequately fit the data, $\chi^2 = 822.50$, $df = 528$, $p < .001$; SRMR = 0.053; NNFI = 0.941; CFI = 0.951; RMSEA = 0.035, 90% CI [0.029, 0.039]. Compared to the original model, a few items exhibited weaker or non-significant factor loadings on their respective subfactor structures, suggesting potential variations in construct presentation. Following this analysis, the model modification was applied to enhance its utility for research and school practice. In the process of selecting the optimal modification after several modifications, 2 items were removed from the model, resulting in a 12-subfactor structure with 34 items (see Table 2). This revised model indicated that it fit the data better, $\chi^2 = 599.187$, $df = 461$, $p < .001$; SRMR = 0.036; NNFI = 0.972; CFI = 0.977; RMSEA = 0.024, 90% CI [0.019, 0.031]. Although the χ^2 p-value is less than .05, it is widely recognized that the χ^2 statistic is overly sensitive in large samples ($N > 200$), often rejecting well-fitting models (Kline, 2016; Byrne, 2012). Alternative fit indices were vital in this context to indicate that the model fits the data well according to conventional standards (Hu & Bentler, 1999). The 34-item SEHS-S version showed acceptable to good significant factor loadings on their respective subfactor structure. When ideal factor loadings are generally above .50, many authoritative sources (e.g., Hair et al., 2010; Tabachnick & Fidell, 2013; Comrey & Lee, 1992) consider loadings above .30 as minimally acceptable or statistically meaningful, particularly complex models or when item content is theoretically central. Given that alternative items were not available and the indicator was conceptually aligned with the latent construct, retaining it maintains content validity while preserving the model's integrity. Hence, this model was maintained for the second stage of CFA analysis.

Table 2 Standardized Factor Loadings for the Covitality Subscales for Total Sample (N = 502)

Items and Scales	Loadings	Loadings
	(original model)	(modified model)
1. Belief-in-Self		
1.1 <i>Self-Efficacy</i>		
1.1.1 I can work out my problems.	0.56	0.57
1.1.2 I can do most things if I try.	0.52	0.51
1.1.3 There are many things that I do well.	0.64	0.64
1.2 <i>Self-Awareness</i>		
1.2.1 There is a purpose to my life.	0.44	0.43
1.2.2 I understand my moods and feelings.	0.78	0.78
1.2.3 I understand why I do what I do.	0.43	0.44
1.3 <i>Persistence</i>		
1.3.1 When I do not understand something, I ask the teacher again and again until I understand.	0.65	0.65
1.3.2 I try to answer all the questions asked in class.	0.67	0.67
1.3.3 When I try to solve a math problem, I will not stop until I find a final solution.	0.53	0.54
2. Belief-in-Others		
2.1 <i>School Support</i> (At my school there is a teacher or some other adult who)		
2.1.1 ...always wants me to do my best.	0.78	0.78
2.1.2 ...listens to me when I have something to say	0.75	0.75
2.1.3 ...believes that I will be a success.	0.71	0.71
2.2 <i>Family Coherence</i>		
2.2.1 My family members really help and support one another.	0.78	0.78
2.2.2 There is a feeling of togetherness in my family.	0.88	0.88
2.2.3 My family really gets along well with each other.	0.89	0.90
2.3 <i>Peer Support</i> (I have a friend my age who)		
2.3.1 ...really cares about me.	0.80	0.80
2.3.2 ...talks with me about my problems.	0.86	0.86
2.3.3 ...helps me when I'm having a hard time.	0.82	0.82

Items and Scales	Loadings (original model)	Loadings (modified model)
3. Emotional Competence		
3.1 <i>Emotional Regulation</i>		
3.1.1 I accept responsibility for my actions.	0.70	0.70
3.1.2 When I make mistake I admit it.	0.75	0.75
3.1.3 I can deal with being told no.	0.56	0.56
3.2 <i>Empathy</i>		
3.2.1 I feel bad when someone gets their feelings hurt.	0.61	0.61
3.2.2 I try to understand what other people go through.	0.88	0.88
3.2.3 I try to understand how other people feel and think.	0.77	0.77
3.3 <i>Self-Control*</i>		
3.3.1 I can't wait for what I want.*	0.11	-----
3.3.2 I don't bother others when they are busy.	0.31	0.31
3.3.3 I think before I act.	0.57	0.54
4. Engaged Living		
4.1 <i>Optimism</i>		
4.1.1 Each day I look forward to having a lot of fun.*	0.29	-----
4.1.2 Overall, I expect more good things to happen to me than bad things.	0.88	0.81
4.1.3 I usually expect to have a good day.	0.81	0.82
4.2 <i>Zest</i>		
4.2.1 On most days I feel energetic.	0.78	0.78
4.2.2 On most days I feel active.	0.88	0.88
4.2.3 On most days I feel enthusiastic.	0.81	0.81
4.3 <i>Gratitude</i>		
4.3.1 On most days I feel grateful.	0.80	0.80
4.3.2 On most days I feel thankful.	0.84	0.88
4.3.3 On most days I feel appreciative.	0.76	0.81

*Items removed during confirmatory factor analysis (CFA) to improve overall model fit

Consequently, the identical sample tested in the first stage was employed to validate the identified factor structure of 34-item SEHS-S for the second stage. Concerning the nature of psychometric studies, several alternative factor structures were tested to identify plausible models that could explain the relationships among the items. Regarding the assumption of significant correlations among four core positive psychological constructs

(i.e., Belief-in-Self, Belief-in-Others, Emotional Competence, Engaged Living), Model 1 examined this correlated 4 first-order factors model. The findings from CFA indicated all the subfactors loaded moderately on their 4 respective first-order latent constructs (see Figure 1). The model adequately fit the data as follows, $\chi^2 = 770.23$, $df = 509$, $p < .001$; SRMR = 0.053; NNFI = 0.950; CFI = 0.954; RMSEA = 0.033, 90 % CI [0.028, 0.038].

Model 2 extended the analysis by validating the model with a second-order latent construct, assuming that all the first-order latent constructs loaded onto the general second-order latent construct. This model's CFA result indicated adequate fit to the data, $\chi^2 = 785.99$, $df = 511$, $p < .001$; SRMR = 0.055; NNFI = 0.948; CFI = 0.953; RMSEA = 0.034, 90% CI [0.029, 0.039]. Both models demonstrate good fit to the data, leaving the room for the model selection. The decision was made based on statistical criteria and conceptual grounding. Considering parsimony as an essential criterion for model selection, the second-order factor model was favored over the correlated 4 first-order latent constructs model since these factors parsimoniously promoted the second-order latent construct, Covitality. Thus, Model 2 was identified as the preferred solution for validity analysis.

Predictive Validity

Structural path analysis of the SEHS-S Covitality model was conducted in relation to subjective well-being. Using the identical sample ($n = 502$) as in CFA, we examined the associations among the first-order latent constructs, the second-order latent construct, and the subjective well-being latent construct within a structural path analysis. In other words, the association among four core positive psychological constructs, Covitality, and adolescents' subjective well-being outcomes was tested to observe predictive validity. The criterion values revealed that the 4 first-order domains and the latent variable Covitality have a strong positive relation, as well as between Covitality and subjective well-being latent construct. The subjective well-being latent construct consisted of 3 observed variables (i.e., Positive Affect, Negative Affect, Life Satisfaction) streamlined into one latent variable, Subjective Well-Being. Moreover, the overall structural model proved to adequately fit the data, $\chi^2 = 1089.51$, $df = 612$, $p < .001$; SRMR = 0.060; NNFI = 0.918; CFI = 0.925; RMSEA = 0.041, 90 % CI [0.037, 0.045].

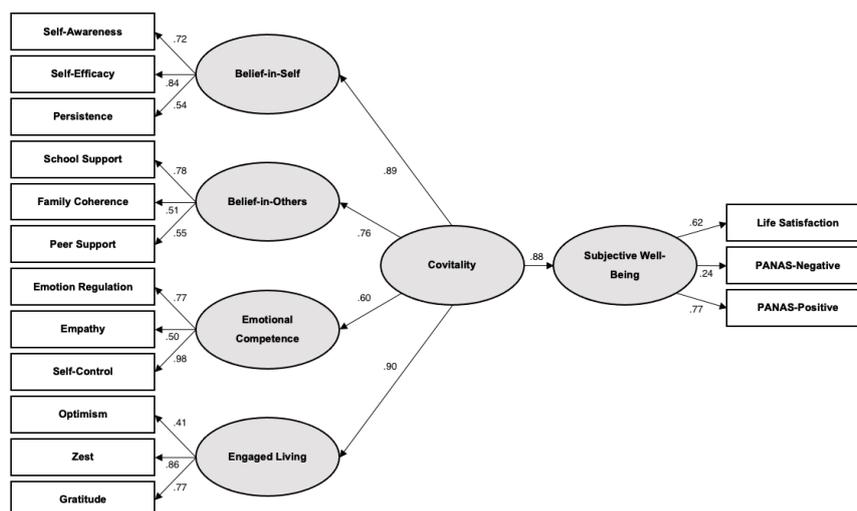

Figure 1 Covitality Model Underlying the Social and Emotional Health Survey-Secondary

Concurrent Validity

To further examine the validity of the SEHS-S in its relation to a broader concept of well-being, the sum scores of the SEHS-S were calculated to test with Quality-of-Life Indicators. The concurrent validity analysis was carried out by using convergent and divergent validity analysis. The statistical analyses applied included correlational analysis and point-biserial analysis.

First, the convergent validity analysis explored the relationship between students' overall Covitality scores and their self-reported academic achievement with correlational analysis. It was found a moderate positive correlation between Covitality scores and self-reported academic achievement, $r(478) = 0.28, p < .001$. This finding supported the practical relevance of the Covitality model in predicting students' academic achievement, suggesting that a higher score in Covitality is associated with a higher score in self-reported academic achievement.

Second, another convergent validity analysis explored the relationship between student's overall Covitality scores and their self-reported perceptions of school safety. Likewise, a marginally positive correlation was found between Covitality scores and self-reported perceptions of school safety, $r(478) = 0.03, p = .001$. This finding supported the Covitality model practical relevance predicting student's perceptions of school safety, suggesting higher score in Covitality is associated with higher score in self-reported perceptions of school safety.

For the discriminant validity analysis, the point-biserial analysis was conducted to test a relation between overall Covitality scores and their self-reported experienced depressive symptoms in the past 12 months. There was no identified significant association between Covitality scores and self-reported experienced depressive symptoms, $r(426) = -0.08, p = .116$. This finding was yet to support the Covitality model in predicting the experienced depressive symptoms, indicating that higher score in Covitality didn't result in lesser experienced depressive symptoms.

Discussion

This current study offered a notable support for the construct developed on the Thai version of Social and Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S), contingent upon specific criteria employed for evaluation leading to a range of interpretations. The development of SEHS-S was introduced by a prior cross-national study that examined its hierarchical factor structure in youth (Lee et al., 2016; Piqueras et al., 2019; You et al., 2014). This current study aimed to explore the construct of Covitality and its relationships to subjective well-being and quality of life, this study provided initial validation evidence for the SEHS-S among Thai adolescents studying in high school.

SEHS-S Validation among Thai Adolescents Studying in High School

Diverging from the studies of SEHS-S across different countries, including study validated in Asian countries (Japan, Iida et al., 2024; Korean, Lee et al., 2016), the Confirmatory Factor Analysis (CFA) indicated that the majority of the items loaded onto their respective subfactors, except for 2 items. For clarification, each item was loaded onto the respective subfactor of Self-Control and Optimism, which showed weak and non-significant loadings, resulting in removing these items from the model. The modified model was then left with 12 subfactor structure loaded with 34 items. The item loadings ranged from .31 to .90 for the modified version (see Table 2).

Considering the 2 items that exhibited weak or non-significant loading onto subfactors, there were statistical reasons behind. First, the item (item no. 3.3.1 in Table 2) that is loaded onto the subfactor of Self-Control, was the only item that got reverse-worded throughout the cross-cultural translation process, which might partially cause weak and non-significant loading. This reverse-worded item was removed due to its loading, despite its conceptual alignment with the latent construct. While reversing this item was necessary to

maintain natural linguistic expression and semantic clarity in Thai, but it could confuse respondents, leading to different practical interpretations (van de Vijver & Hambleton, 1996; van Sonderen et al., 2013). This item's psychometric performance remained limited, and it was therefore excluded to enhance overall model fit. Second, another item (item no. 4.3.1 in Table 2) is loaded onto the subfactor of Optimism. Another item was excluded due to evidence of cross-loading, which indicated ambiguity in its association with two subfactors, Optimism and Zest, and potentially compromised level of model fit. When translated into Thai, 'each day I look forward to having a lot of fun' could be interpreted with the aspect of Zest as much as Optimism. By removing these mentioned items from the model, the fit improved drastically.

Originally, SEHS-S version (Furlong et al., 2014) employed for validation of this study was trimmed from 51-item SEHS to 36-item SEHS for simplifying purposes. Selected items in the 36-item SEHS modified in the United States might have contained items that were not reflected well in Thai contexts. Further study is needed for modifying the plausible model with variations of the items from the original study.

The construct validity analysis of the model with first-order latent variables alone (i.e., Belief-in-Self, Belief-in-Others, Emotional Competence, and Engaged Living) and model with the second-order factor (i.e., Covitality) yielded similar results in model fit. The model validated with first-order latent variables as fully correlated model proved to have an excellent fit. The model validated extensively to the second-order latent variable also revealed to have an excellent fit as well. Considering the fit indices from both models, the additional model specifications were warranted. Given the theoretical foundation of Covitality, this second-order factor ought to be retained. Covitality is the aggregate sum of factors that promote well-being and positive life qualities, representing the combined presence of personal strengths and supportive relationships (Weiss et al., 2022). Covitality, as the second-order factor in this model, was added for streamline the positive psychological traits into one accumulating characteristic, which provided the conceptual integration and improved predictive efficiency into a single composite factor. The model with second-order factor offered a more applicable solution in predicting and interpreting the respondent's subjective well-being and quality of life. Additionally, Covitality had been validated in the previous studies and proved to be theoretical justified with a strong fit (Furlong et al., 2014; Lee et al., 2014).

Further model validity analysis, including predictive validity analysis and concurrent validity analysis, supported Covitality and its relation to positive desirable outcomes. The predictive validity analysis revealed that higher level of Covitality was associated with higher level of subjective well-being aligning with previous Covitality studies (Boman et al., 2017; Iida et al., 2019). The concurrent validity analysis, which examined both convergent and divergent validity, indicated that higher overall Covitality scores were positively associated with self-reported academic achievement and self-reported perception of school safety aligning with the previous studies (Iida et al., 2019; Lee et al., 2014). Point-biserial analysis found no significant association between overall Covitality scores and self-reported experienced depressive symptoms.

Overall, this current study's findings supported the validity of SEHS-S as a positive psychological assessment that provides information on four core positive psychological constructs that predict subjective well-being. However, this finding diverges from those reported in previous studies, The Covitality score has yet to be used as a predictor of mental health problems in adolescents. This lack of prediction of negative mental health supported the arguments of *bidimensional model of mental health*, suggesting that positive mental health and negative mental health are interconnected but distinct dimensions (Keyes, 2005).

Significance of Implementing SEHS-S in Thailand

Youth mental health concerns are becoming more imminent in Thailand, considering the reported data administered by the state-agencies (Burnet Institute et al., 2022; Sharma et al., 2017). These neglected issues may lead to undesirable consequences in the future. Failure to address positive psychological traits and their attributes as promoting factors for mental health could result in more prevalent mental health concerns. Regarding the established tools used to assess youth mental health, there was yet to be a measure that assesses positive psychological constructs. The Thai version of SEHS-S would serve as the measure assessing positive psychological constructs. With the model developed with respect to adolescent social and psychological development, SEHS-S proved to be an optimal measure for assessing youth well-being. SEHS-S was specifically designed for assessing adolescents who have undergone the education system, promoting its application in school contexts. Moreover, SEHS-S was positioned as a strength-based tool for assessing students, distinguishing from the traditional mental health model assessment that often focuses on

mental challenges. Distributing SEHS-S throughout schools in Thailand would enhance awareness of youth mental health, focusing on the significance of positive mental health. The application of this assessment could be developed and integrated with Social and Emotional Learning (SEL) interventions or employed with the mental challenges assessment to yield a more holistic understanding of youth mental health that leads to a flourishing life.

Strengths and Limitations

Considering the strengths of this current study, several strengths were implied. First, the analytic results proved the Covitality constructs as a robust statistical model, ensuring valid findings. Second, the study simultaneously examined multiple psychological factors, allowing for a comprehensive understanding of their individual and combined contributions to youth well-being. This multifaceted approach provides richer insights and enhances the ecological validity of the model. Together, these strengths promote the application of this current study's findings in practical settings, supporting their relevance for real-world implementation and future research.

In terms of limitations, it is uncertain whether the Covitality level, which is the sum of the positive psychological constructs, can predict negative mental health in the Thai context. Using self-reported experienced depressive symptoms as a measure was not as robust as expected. A study conducted with Thai high school students in preparation for university admission (Uratanamnee & Lerdsamran, 2017) revealed that most of the students had a high to severe level of stress, moderate to low levels of anxiety, and several of them reported a high level of depression. In Thailand, the duration of studying in high school is usually considered a critical period for university admission. This suggests that high school students may experience depression even when having a high Covitality level, due to the effect of admission preparation.

Recommendations

The Thai version of the Social and Emotional Health Survey-Secondary appears well-suited for adolescents aged 15–18 who are enrolled in high schools with similar cultural and educational backgrounds to those represented in this study. It is particularly useful for assessing positive mental health in areas related to social and emotional development, making it a valuable tool in both research settings and counseling contexts where a comprehensive understanding of well-being and individual strengths is needed.

While this study provides evidence supporting the survey's structural validity using Structural Equation Modeling (SEM), further psychometric evaluation is recommended, particularly longitudinal invariance testing and test-retest reliability, before applying the survey in repeated measures or program evaluation designs. These additional steps would help ensure the tool's stability and accuracy over time.

In its current validated form, the survey can be effectively used in cross-sectional research to explore positive psychological traits and their relationship with well-being outcomes. However, researchers and practitioners should be cautious when applying items that showed low or cross-loadings in this study, especially in new populations or settings. These items may require further validation before being relied upon in high-stakes applications. For contexts involving important decision-making, such as evaluating interventions or shaping policy, it is advisable to complement the survey data with qualitative insights or behavioral observations. A triangulated approach can offer a more nuanced and trustworthy understanding of youth mental health.

Conclusion

Developing the survey based on the original SEHS-S (Furlong et al., 2014) for Thai contexts, this current study provided evidence for the Thai version of SEHS-S as a robust tool for assessing several positive psychological constructs, which are predictive of subjective well-being and quality of life. Additionally, this version of SEHS-S could be used in conjunction with interventions related to youth mental health or youth well-being, ensuring its practical relevance.

Acknowledgement

This research is funded by Faculty of Psychology, Chulalongkorn University.

References

- Alloy, L. B., & Abramson, L. Y. (1979). Judgment of contingency in depressed and nondepressed students: Sadder but wiser?. *Journal of experimental psychology: General*, 108(4), 441.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.

- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological bulletin*, 107(2), 238.
- Boman P., Mergler A., & Pennell, C. (2017). The effects of covitality on well-being and depression in Australian high school adolescents. *Clinical Psychiatry*, 3(2), No. 15.
- Brislin, R. W. (1970). Back-translation for cross-cultural research. *Journal of cross-cultural psychology*, 1(3), 185-216.
- Burnet Institute, Department of Mental Health, Mahidol University, & UNICEF Thailand (2022). Mental Health and Psychological Well-being: the current situation for children and adolescents in Thailand. *Strengthening mental health and psychological support systems and services (MHPSS) for children and adolescents in East Asia and Pacific*. 24-43. <https://www.unicef.org/thailand/media/8871/file/MHPSS%20Report%202022.pdf>
- California Department of Education. (n.d.). *California school district secondary school survey results fall 2009/spring 2010: Core module A*. Retrieved from http://chks.wested.org/resources/a-text_0910.pdf.
- Carbonell, D. M., Reinherz, H. Z., & Giaconia, R. M. (1998). Risk and resilience in late adolescence. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 15, 251-272.
- Cho, M. H. (2023). The effects of self-awareness on mental health among adolescents: Focusing on life satisfaction, depression, and anxiety. *Science of Emotion and Sensibility*, 26(3), 129-148.
- Cipriano, C., Ha, C., Wood, M., Sehgal, K., Ahmad, E., & McCarthy, M. F. (2024). A systematic review and meta-analysis of the effects of universal school-based SEL programs in the United States: Considerations for marginalized students. *Social and Emotional Learning: Research, Practice, and Policy*, 3, 100029.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*, 95(3), 542.
- Eaton, D. K., Kann, L., Kinchen, S., Shanklin, S., Flint, K. H., Hawkins, J., et al. (2012). Youth risk behavior surveillance—United States, 2011. *Morbidity and mortality weekly report: Surveillance summaries*, 61(4), 1-162.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Liew, J., Champion, C., Pidada, S. U., & Chen, X. (2006). Emotion, emotion-related regulation, and social functioning. *Peer relationships in cultural context*, 170-197.
- Froh, J. J., Yurkewicz, C., & Kashdan, T. B. (2009). Gratitude and subjective well-being in early adolescence: Examining gender differences. *Journal of adolescence*, 32(3), 633-650.

- Furlong, M. J., Dowdy, E., Moore, S., & Kim, E. (2021). Adapting the dual-factor model for universal school-based mental health screening: Bridging the research to practice divide. *Handbook of positive psychology in schools: In support of positive educational processes*.
- Furlong, M. J., You, S., Renshaw, T. L., Smith, D. C., & O'Malley, M. D. (2014). Preliminary development and validation of the social and emotional health survey for secondary school students. *Social Indicators Research, 117*, 1011-1032.
- Greenberg, M. T., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P., & Durlak, J. A. (2017). Social and emotional learning as a public health approach to education. *The future of children, 13-32*.
- Gross, J. J. (2015). Emotion regulation: Current status and future prospects. *Psychological inquiry, 26*(1), 1-26.
- Gutiérrez, M., Tomás, J. M., Romero, I., & Barrica, J. M. (2017). Perceived social support, school engagement and satisfaction with school. *Revista de Psicodidáctica (English ed.), 22*(2), 111-117.
- Hanson, T. L., & Kim, J. O. (2007). Measuring resilience and youth development: the psychometric properties of the Healthy Kids Survey.
- Hofmann, S. G., Carpenter, J. K., & Curtiss, J. (2016). Interpersonal emotion regulation questionnaire (IERQ): Scale development and psychometric characteristics. *Cognitive therapy and research, 40*, 341-356.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., & Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: a meta-analytic review. *PLoS medicine, 7*(7), e1000316.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal, 6*(1), 1-55.
- Iida, J., Ito, A., Aoyama, I., Sugimoto, K., Endo, H., & Furlong, M. J. (2019). Development of a Japanese version of the Social Emotional Health Survey. *Japanese Journal of Psychology, 90*(1), 32-41.
- Iida, J., Takizawa, Y., Okayasu, T., & Furlong, M. J. (2024). Japanese cultural adaptation and validation of the Social Emotional Health Survey-Secondary for junior high school students. *Frontiers in Education, 9*, 1277294.
- Jones, C. N., You, S., & Furlong, M. J. (2013). A preliminary examination of covitality as integrated well-being in college students. *Social Indicators Research, 111*, 511-526.

- Jose, P. E., Ryan, N., & Pryor, J. (2012). Does social connectedness promote a greater sense of well-being in adolescence over time?. *Journal of research on adolescence, 22*(2), 235-251.
- Kessler, R. C., Amminger, G. P., Aguilar-Gaxiola, S., Alonso, J., Lee, S., & Üstün, T. B. (2007). Age of onset of mental disorders: a review of recent literature. *Current opinion in psychiatry, 20*(4), 359-364.
- Keyes, C. L. (2005). Mental illness and/or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. *Journal of consulting and clinical psychology, 73*(3), 539.
- Keyes, C. L. M. (2015). Human flourishing and salutogenetics. *Genetics of psychological well-being: The role of heritability and genetics in positive psychology, 3*, 19.
- Lee, S., You, S., & Furlong, M. J. (2016). Validation of the Social Emotional Health Survey for Korean school students. *Child Indicators Research, 9*, 73–92.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2002). How to use a Monte Carlo study to decide on sample size and determine power. *Structural equation modeling, 9*(4), 599-620.
- Newman, D. B., & Nezlek, J. B. (2022). The influence of daily events on emotion regulation and well-being in daily life. *Personality and Social Psychology Bulletin, 48*(1), 19-33.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of educational research, 70*(3), 323-367.
- Park, N., & Peterson, C. (2010). Does it matter where we live?: The urban psychology of character strengths. *American Psychologist, 65*(6), 535.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. (1984). Causal explanations as a risk factor for depression: theory and evidence. *Psychological review, 91*(3), 347.
- Piqueras, J. A., Rodriguez-Jimenez, T., Marzo, J. C., Rivera-Riquelme, M., Martinez-Gonzalez, A. E., Falco, R., & Furlong, M. J. (2019). Social Emotional Health Survey-Secondary (SEHS-S): A universal screening measure of social-emotional strengths for Spanishspeaking adolescents. *International journal of environmental research and public health, 16*(24), 4982.
- Renshaw, T. L., Furlong, M. J., Dowdy, E., Rebelez, J., Smith, D. C., O'Malley, M. D., ... & Strøm, I. F. (2014). Covitality: A synergistic conception of adolescents' mental health. In *Handbook of positive psychology in schools* (pp. 12-32). Routledge.
- Resnick, M. D., Bearman, P. S., Blum, R. W., Bauman, K. E., Harris, K. M., Jones, J., ... & Udry, J. R. (1997). Protecting adolescents from harm: findings from the National Longitudinal Study on Adolescent Health. *Jama, 278*(10), 823-832.

- Roach, A. (2018). Supportive peer relationships and mental health in adolescence: An integrative review. *Issues in mental health nursing, 39*(9), 723-737.
- Rutter, M. (1987). The role of cognition in child development and disorder. *British Journal of Medical Psychology, 60*(1), 1-16.
- Salami, S. O. (2010). Emotional intelligence, self-efficacy, psychological well-being and students attitudes: Implications for quality education. *European Journal of Educational Studies, 2*(3), 247-257.
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health psychology, 4*(3), 219.
- Seligman, M. E., Steen, T. A., Park, N., & Peterson, C. (2005). Positive psychology progress: empirical validation of interventions. *American psychologist, 60*(5), 410.
- Sharma, R., Henneman, L., Qadri, A., & Vignoles, L. (2017). Global youth wellbeing index. *Baltimore, MD: International Youth Foundation.*
- Steiger, J.H., & Lind, A. (1980). *Statistically based tests for the number of common factors.* Paper presented at the annual meeting of the Psychometric Society, Iowa City, IA.
- Šouláková, B., Kasal, A., Butzer, B., & Winkler, P. (2019). Meta-review on the effectiveness of classroom-based psychological interventions aimed at improving student mental health and well-being, and preventing mental illness. *The Journal of Primary Prevention, 40*, 255-278.
- Thisaphak, P. (2005). *The effects of forgiveness and interpersonal commitment on psychological well-being.* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. The Chulalongkorn University Intellectual Repository. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/6346>
- Tinnes-Vigne, M., Houssemand, C., Guay, F., Poncelet, D., & Dierendonck, C. (2025). Understanding the Use of Social and Emotional Learning in Elementary Schools: A Theory of Planned Behaviour Perspective. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education, 15*(4), 48.
- Uratanamnee, S., & Lerdsamran, S. (2017). Stress anxiety and depression of high school teenager in preparation for university admission. *J. Psychiatr. Nurs. Ment. Health, 31*, 78-94.
- Van Dusen, J. P., Tiarniyu, M. F., Kashdan, T. B., & Elhai, J. D. (2015). Gratitude, depression and PTSD: Assessment of structural relationships. *Psychiatry research, 230*(3), 867-870.

- van de Vijver, F., & Tanzer, N. K. (2004). Bias and equivalence in cross-cultural assessment: An overview. *European review of applied psychology*, 54(2), 119-135.
- van Sonderen, E., Sanderman, R., & Coyne, J. C. (2013). Correction: Ineffectiveness of reverse wording of questionnaire items: Let's learn from cows in the rain. *PLoS One*, 8(9), 10-1371.
- Weare, K. (2010). Mental health and social and emotional learning: Evidence, principles, tensions, balances. *Advances in school mental health promotion*, 3(1), 5-17.
- Weare, K., & Nind, M. (2011). Mental health promotion and problem prevention in schools: what does the evidence say?. *Health promotion international*, 26(suppl_1), i29-i69.
- Weinstein, N. D. (1980). Unrealistic optimism about future life events. *Journal of personality and social psychology*, 39(5), 806.
- Weiss, A., King, J. E., & Enns, R. M. (2002). Subjective well-being is heritable and genetically correlated with dominance in chimpanzees (*Pan troglodytes*). *Journal of personality and social psychology*, 83(5), 1141.
- Werner-Seidler, A., Spanos, S., Calear, A. L., Perry, Y., Torok, M., O'Dea, B., ... & Newby, J. M. (2021). School-based depression and anxiety prevention programs: An updated systematic review and meta-analysis. *Clinical psychology review*, 89, 102079.
- Wood, A. M., Froh, J. J., & Geraghty, A. W. (2010). Gratitude and well-being: A review and theoretical integration. *Clinical psychology review*, 30(7), 890-905.
- You, S., Furlong, M. J., Dowdy, E., Renshaw, T. L., Smith, D. C., & O'Malley, M. D. (2014). Further validation of the Social and Emotional Health Survey for high school students. *Applied Research in Quality of Life*, 9, 997-1015.

รายละเอียดวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ สกอ. และ สกว. กำหนด โดยกองบรรณาธิการประกอบด้วย ศาสตราจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอกที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง มาจากสถาบันภายนอกเป็นส่วนใหญ่ และมาจากสถาบันภายในส่วนหนึ่งและมีผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่องทำหน้าที่ในการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ จำนวน 3 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-blind peer review) กำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ตามปฏิทิน คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

โดยมีขอบเขตเนื้อหาทางวิชาการของวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย จะครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา ในสาขาวิชา จิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการแนะแนว จิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาการทดลอง จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาชุมชน และ พุทธจิตวิทยา เป็นต้น โดยรับบทความวิจัย (Research articles) บทความวิชาการ (Academic articles) บทความปริทัศน์ (Review articles) และ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น

คำแนะนำในการจัดทำต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ใน วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

1. บทความ รวมเอกสารอ้างอิงและอื่นๆ ควรมีความยาวประมาณ 15-20 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์ด้วย Font TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point จัดหน้ากระดาษแบบกระจายแบบไทย
2. ระยะห่างจากขอบกระดาษทั้งด้านบน ด้านล่าง ด้านซ้ายและด้านขวา 1 นิ้ว
3. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนมุมขวาของหน้ากระดาษ ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ
4. ชื่อเรื่องบทความ ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 Point (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

5. ชื่อผู้เขียน ระบุทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ห่างจากขอบบทความ 1 บรรทัด จัดชิดขวา สำหรับตำแหน่งงาน, หน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่ติดต่อได้ และอีเมลให้ระบุเป็นเชิงอรรถ
6. ชื่อและหมายเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 14 Point (ตัวหนา) ให้พิมพ์ไว้บนตารางจัดชิดซ้ายใต้ตารางระบุแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย (ถ้ามี)
7. ชื่อภาพและหมายเลขกำกับภาพ ชื่อแผนภูมิและหมายเลขกำกับแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 14 Point (ตัวหนา) ให้พิมพ์ไว้ใต้ภาพ แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อภาพ แผนภูมิละບຸແຫ່ງທີ່ມາจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
8. เอกสารอ้างอิง (References) เขียนในรูปแบบ APA (American Psychological Association Citation Style) 7th edition

ส่วนประกอบของบทความ

บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถกำหนดชื่อหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้ตามความเหมาะสมของบทความ)

1. ชื่อเรื่อง (Title)
2. บทคัดย่อ (Abstract) ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 300 - 350 คำ เป็นการสรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน
3. คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่เกิน 5 คำ ใต้บทคัดย่อ
4. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ
5. เนื้อหา (Body of Text) เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นเรื่องย่อย ๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา
6. สรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับโดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร
7. เอกสารอ้างอิง (References) เขียนในรูปแบบ APA (American Psychological Association Citation Style) 7th edition

บทความวิจัย

ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้ตามความเหมาะสมของบทความ)

1. ชื่อเรื่อง (Title)
2. บทคัดย่อ (Abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 300 - 350 คำ เป็นการสรุปสาระสำคัญของบทความ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการสารและผลการวิจัย
3. คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้น ในระบบฐานข้อมูล ไม่เกิน 5 คำ ใต้บทคัดย่อ
4. บทนำ (Introduction) เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัย มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย
6. วิธีการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน
7. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethic) ระบุเลขหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์และสถาบันที่ออกหนังสือ
8. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิ ไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ โดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน
9. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย
10. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์
11. เอกสารอ้างอิง (References) เขียนในรูปแบบ APA (American Psychological Association Citation Style) 7th edition

ตัวอย่างการเขียนอ้างอิง

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหาด้วยระบบนาม-ปีของ APA (American Psychological Association Citation Style) 7th edition ดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

- **รายการอ้างอิงภาษาไทย** >> ให้เขียน ชื่อ นามสกุล ของผู้แต่ง เว้น 1 ตัวอักษร เครื่องหมายจุลภาค (,) เว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยปีพิมพ์ กรณีที่ไม่มีปีพิมพ์ให้ใช้คำว่า “ม.ป.ป.” หมายถึง ไม่ปรากฏปีพิมพ์ (กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์)
 - ผู้แต่ง (ปีพิมพ์) *กรณีระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหา*
 - (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์) *กรณีอ้างอิงท้ายข้อความ*
- **รายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ** >> ให้เขียนนามสกุลของผู้แต่งทับศัพท์ เป็นภาษาไทยก่อน เว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วย นามสกุลภาษาอังกฤษ เครื่องหมายจุลภาค (,) เว้น 1 ตัวอักษร และปีพิมพ์ในวงเล็บ กรณีที่ไม่มีปีพิมพ์ใช้คำว่า “n.d.” หมายถึง no date

2. การอ้างอิงก่อนข้อความ

2.1 การอ้างอิงที่มีผู้แต่ง 1 คน

- ภาษาไทย >> ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์) เช่น วรวิทย์ จันทร์สุวรรณ (2563)
- ภาษาอังกฤษ >> Surname/(Date) เช่น Miyake (2008)

2.2 การอ้างอิงที่มีผู้แต่ง 2 คน

- ภาษาไทย >> ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 1/และ/ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 2/(ปีพิมพ์)
เช่น สมชาติ อนันตสุทธิ และ อภิญญา โสภภาพัฒน์ (2556)
- ภาษาอังกฤษ >> Surname 1/&Surname 2/(Date)
เช่น Zuercher & Diatta (2017)

2.3 การอ้างอิงที่มีผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

- ภาษาไทย >> ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 1/และคณะ/(ปีพิมพ์)
เช่น จุฬาลักษณ์ วงศ์อ่อน และคณะ (2561)
- ภาษาอังกฤษ >> Surname 1/et/al./(Date)
เช่น Zhu et al. (2015)

หมายเหตุ: หมายเหตุ เครื่องหมาย / คือเว้น 1 ระยะ

3. กรณีอ้างอิงข้อความ

1.1 การอ้างอิงที่มีผู้แต่ง 1 คน

- ภาษาไทย >> (ชื่อ/สกุล,/ปีพิมพ์)
- ภาษาอังกฤษ >> (Surname,/Date)

1.2 การอ้างอิงที่มีผู้แต่ง 2 คน

- ภาษาไทย >> (ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 1/และ/ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 2,/ปีพิมพ์)
- ภาษาอังกฤษ >> (Surname 1/&/Surname 2,/Date)

1.3 การอ้างอิงที่มีผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

- ภาษาไทย >> (ชื่อ/สกุลผู้แต่งคนที่ 1/และคณะ,/ปี)
- ภาษาอังกฤษ >> (Surname 1/et/al.,/Date)

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือเว้น 1 ระยะ

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (เอกสารอ้างอิง)

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามระบบ APA (American Psychological Association) 7th edition โดยมีตัวอย่างการอ้างอิงเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

ตัวอย่างการอ้างอิงเอกสาร (Reference) แบบ APA 7th edition

1. การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ : Author. (year). *Romanized Title* [Translated Title]. Place: Publisher.

ตัวอย่างการอ้างอิงหนังสือ

อรัญญา ตัญคำภีร์. (2560). *ภาวะวิกฤตทางอารมณ์และพฤติกรรมการฆ่าตัวตายในนิสิตนักศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2. การอ้างอิงจากบทในหนังสือ (Book Chapters)

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์). /ชื่อหนังสือ/ (พิมพ์ครั้งที่). /สำนักพิมพ์.

ตัวอย่างการอ้างอิงหนังสือ

- เทพรรัตน์ พิมลเสถียร. (2560). *นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Covey, S. R. (2013). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Simon & Schuster.

3. การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Thesis/Dissertation)

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ปริญญาเอก ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่างการอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

- จุฬาลักษณ์ วงศ์อ่อน. (2561). การพัฒนารูปแบบการนำตนเองด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการความเสี่ยงในการทกล้มของผู้สูงอายุที่มีการรู้คิดบกพร่องระดับเล็กน้อย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี]. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- Chansuvarn, W. (2012). *Spectrometric analysis of mercury (II) ion using gold nanoparticles stabilized by dithia-diaza ligands* [Unpublished doctoral dissertation]. Chulalongkorn University.

4. การอ้างอิงจากเว็บไซต์ (Websites)

4.1 ผู้เขียนเป็นบุคคล (Individual author)

1) ภาษาไทย

รูปแบบ: ชื่อ-สกุลผู้เขียน./ (ปี/วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

- วรวิทย์ จันทร์สุวรรณ. (2563, 17 พฤษภาคม). รู้ก่อนใช้สารเคมีในห้องปฏิบัติการ. Active Learning: Learning for All. http://web.rmutp.ac.th/woravith/?page_id=2941
- ทรงสุดา ภู่อ่าง. (ม.ป.ป.). โภชนาการในชีวิตประจำวัน. <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006103/lesson7/01.htm>
- เอมอัชมา วัฒนบูรานนท์. (2554, 27 เมษายน). การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา. จุฬาวินยาศาสตร์ (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th=การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา>

2) ภาษาต่างประเทศ

รูปแบบ: Author./ (ปี, เดือน/วันที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

- Johnson, A. (2018, May 24). "It doesn't need to be this way": The promise of specialized early intervention in psychosis services. IEPA. <https://iepa.org.au/network-news/it-doesnt-need-to-be-this-way-the-promise-of-specialised-early-intervention-in-psychosis-services>

- Tomoyuki Ohe. (2019, August 29). The chemical structure of drugs affects their toxicity. Keio Research Highlights. <https://research-highlights.keio.ac.jp/2019/08/b.html>

5. การอ้างอิงจากการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ (Conference papers/proceedings)

5.1 บทความ หรือ บทหนึ่งในหนังสือการประชุม ให้เขียนเช่นเดียวกับบทหนึ่งในหนังสือ (Chapter in book) ชื่อการประชุมหรือการอภิปรายใช้ตัวเอียง และใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกทุกคำของชื่อการประชุม/การอภิปราย

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่งในบท./ (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บรรณาธิการ),/ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่างการอ้างอิงจากการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ

สรชัย จำเนียรดำรงการ, และ คณิตสรณ์ สัมฤทธิ์เดชขจร (บก). (2558). สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ: ขา (ไม่) เคลื่อนสำคัญกว่าขาขึ้น. ใน งานประชุมวิชาการ เรื่อง ปฏิรูประบบสุขภาพและชีวิต ปฏิรูปจิตสำนึกประชาธิปไตย ในโอกาส 9 ปี สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (น. 245-313). นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ.

6. การอ้างอิงวารสาร (Journal)

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/หน้าแรก-หน้าสุดท้าย..

ตัวอย่าง การอ้างอิงวารสาร

- พราว อรุณรังสีเวช. (2560). สาเหตุและกลยุทธการแก้ปัญหาความรู้สึกไม่แน่นอนจากการสิ้นยุคของโปรแกรมแฟลช. *วารสารนักบริหาร*, 37(1), 3-13.
- Chansuvarn, W., Tuntulani, T. & Imyim, A. (2015). Colorimetric detection of mercury(II) based on gold nanoparticles, fluorescent gold nanoclusters and other gold-based nanomaterials. *TrAC Trends in Analytical Chemistry*, 125(65), 83-96.

นโยบายด้านการใช้ AI

นโยบายด้านการใช้ AI

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการใช้ AI ในบทความ สำหรับ ผู้นิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ บรรณาธิการ ผู้อ่าน และผู้มีส่วนร่วม จากแนวโน้มการใช้งานเพิ่มขึ้นของการสร้างเนื้อหาในบทความด้วย AI (generative AI) และ เทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI (AI-assisted technologies) ซึ่งคาดว่าจะถูกนำมาใช้ในบทความมากขึ้นเรื่อย ๆ วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย จึงได้มีนโยบายนี้ขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ต่อสังคมและผู้นำบทความไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สำหรับผู้นิพนธ์ (Authors)

การใช้ AI สร้างเนื้อหาและเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการเขียน

นโยบายนี้อ้างอิงถึง กระบวนการเขียน เท่านั้น ซึ่งจะไม่ได้รวมถึงการใช้เครื่องมือ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการดึงข้อมูลเชิงลึกจากแหล่งข้อมูลซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย

กรณีที่ผู้นิพนธ์ใช้ AI สร้างเนื้อหาและเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในกระบวนการเขียน ผู้นิพนธ์สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้เพียงเพื่อ ปรับปรุงการเขียน เรียบเรียงข้อความและการปรับใช้ของภาษา เท่านั้น ผู้นิพนธ์ต้องเป็นผู้เขียนข้อความในบทความขึ้นเอง และผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบและแก้ไข อย่างรอบคอบ เนื่องจาก AI สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดูมีความน่าเชื่อถือแต่อาจไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ หรือมีอคติ โดยผู้นิพนธ์จะเป็นผู้รับผิดชอบต่อเนื้อหาของบทความทั้งหมด

ผู้นิพนธ์จะต้องระบุในบทความว่ามีการใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ซึ่งจะมีข้อความดังกล่าวปรากฏในบทความที่ตีพิมพ์ เพื่อเป็น ความโปร่งใสและสร้างความไว้วางใจ ระหว่างผู้เขียน ผู้อ่าน ผู้ทรงคุณวุฒิ บรรณาธิการ และผู้มีส่วนร่วม ว่ามีการใช้เทคโนโลยี AI ในบทความ

ผู้นิพนธ์ จะไม่สามารถ ระบุว่า AI หรือเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI เป็น ผู้นิพนธ์หรือผู้นิพนธ์ร่วมได้ และไม่สามารถ ใช้ AI เป็นรายการอ้างอิง หรือบรรณานุกรมได้ การเป็นผู้นิพนธ์ ผู้ร่วมนิพนธ์ รายการอ้างอิง และบรรณานุกรมต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น ผู้นิพนธ์ร่วมแต่ละท่านต้องระบุหน้าที่รับผิดชอบในบทความที่สามารถตรวจสอบได้ ผู้นิพนธ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้นิพนธ์ร่วม และตรวจสอบบทความว่าไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา หรือผลงานของบุคคลอื่น

การใช้ AI และเครื่องมือที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการสร้างรูปภาพ และรูปภาพประกอบ

วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยไม่อนุญาตให้ใช้ AI หรือ เครื่องมือที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการสร้างหรือแก้ไขรูปภาพในบทความที่ส่งมา ซึ่งรวมถึงการแก้ไข การทำให้มืดลง การย้าย การลบ หรือการเพิ่มคุณสมบัติเฉพาะภายในรูปภาพหรือภาพประกอบ การปรับความสว่าง ความคมชัด และการปรับความสมดุลสีของภาพ หากพบความผิดปกติของภาพจะมีการตรวจสอบด้วยเครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ภาพถ่าย หรือซอฟต์แวร์เพื่อตรวจสอบการใช้ AI กับรูปภาพ และรูปภาพประกอบในบทความ

ทั้งนี้ หากผู้นิพนธ์มีการใช้ AI หรือเครื่องมือที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยหรือวิธีการวิจัย (เช่น ในแนวทางการถ่ายภาพที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI เพื่อสร้างหรือตีความข้อมูลการวิจัยพื้นฐาน เช่น ในสาขาการถ่ายภาพทางการแพทย์) หากมีการใช้ AI ในลักษณะดังกล่าว ผู้นิพนธ์จะต้องเขียนอธิบายรายละเอียดการใช้งาน ซึ่งรวมถึงคำอธิบายในการสร้างภาพที่ป้อนให้กับ AI หรือเครื่องมือที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการสร้างหรือแก้ไขภาพอย่างไร รวมถึงระบุชื่อของแบบจำลองหรือเครื่องมือ หมายเลขเวอร์ชันของซอฟต์แวร์และส่วนขยาย ผู้นิพนธ์อาจถูกขอเอกสารเพิ่มเติม เช่น รูปภาพเวอร์ชันที่ยังไม่ได้ปรับด้วย AI และ/หรือรูปภาพดิบที่ใช้ในการปรับแก้ด้วย AI ที่ส่งมายังกองบรรณาธิการเพื่อตรวจสอบ

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Reviewers)

การใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในกระบวนการพิจารณาบทความ (Peer Review) ของวารสาร

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้รับเชิญจากวารสารให้ตรวจสอบบทความของผู้นิพนธ์ บทความจะต้องถือว่าเป็นเอกสารที่เป็นความลับ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่ควร อับโหลดบทความหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความ ไปยังเครื่องมือ AI เนื่องจากเป็นการละเมิดการรักษาความลับและลิขสิทธิ์ทางปัญญาของผู้นิพนธ์ และในกรณีที่เป็นบทความที่มีข้อมูลที่ระบุตัวตนได้ อาจเป็นการละเมิดสิทธิ์ความเป็นส่วนตัว

ข้อกำหนดการรักษาความลับนี้รวมถึง ความคิดเห็นจากการกลั่นกรองบทความด้วย เนื่องจากอาจมีข้อมูลที่เป็นความลับเกี่ยวกับบทความและ/หรือผู้นิพนธ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจึงไม่ควร อับโหลดความคิดเห็นการกลั่นกรองบทความของตนไปยังเครื่องมือ AI แม้จะเป็นเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงการใช้ภาษาก็ตาม

จริยธรรมในการการพิจารณาการกลั่นกรองบทความเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยยึดมั่นในกระบวนการนี้ การพิจารณาการกลั่นกรองบทความมอบหมายให้กับมนุษย์เท่านั้น ไม่ควรใช้ AI หรือเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการพิจารณา เนื่องจากความขัดแย้งเชิงวิพากษ์และการพิจารณาการกลั่นกรองบทความนั้นอยู่นอกขอบเขตของเทคโนโลยีนี้ และมีความเสี่ยงที่เทคโนโลยีจะสร้างข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ หรือมีอคติเกี่ยวกับบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเห็นจากการพิจารณาการกลั่นกรองบทความ

นโยบาย AI สำหรับผู้นิพนธ์ของ วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ระบุว่าผู้นิพนธ์ได้รับอนุญาตให้ใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในกระบวนการเขียนก่อนการส่งบทความ แต่เพียงเพื่อปรับปรุงการเขียน เรียบเรียงข้อความและการปรับใช้ของภาษาเท่านั้น และต้องมีการระบุในบทความว่ามีการใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการปรับปรุงการเขียน เรียบเรียงข้อความและการปรับใช้ของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบได้ว่าบทความนี้ใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ได้จากข้อความที่ระบุมาในบทความ

สำหรับบรรณาธิการ (Editors)

การใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในกระบวนการจัดการบทความของวารสาร

บทความส่งมาต้องถือเป็น เอกสารที่เป็นความลับ บรรณาธิการ ไม่ควร อัปโหลดบทความที่ส่งมาหรือ ส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความนั้นไปยังเครื่องมือ AI เนื่องจากอาจเป็นการละเมิดการรักษาความลับและสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้เขียน และในกรณีที่บทความมีข้อมูลที่ระบุตัวตนได้ อาจเป็นการละเมิดสิทธิ์ความเป็นส่วนตัว ข้อกำหนดการรักษาความลับนี้ครอบคลุมถึง การสื่อสารทั้งหมดที่เกี่ยวกับบทความ เนื่องจากอาจมีข้อมูลที่เป็นความลับเกี่ยวกับบทความและ/หรือผู้นิพนธ์ ด้วยเหตุนี้ บรรณาธิการจึง ไม่ควร อัปโหลดอีเมลของตนไปยังเครื่องมือ AI แม้จะเป็นเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงการใช้ภาษา

การพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Peer Review) เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ ทั้งนี้วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยยึดมั่นในกระบวนการนี้ การจัดการ การพิจารณาถ้อยแถลงบทความ โดยบรรณาธิการเป็นการมอบหมายให้กับมนุษย์เท่านั้น ไม่ควรใช้ AI หรือเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการพิจารณา เนื่องจากความขัดแย้งและการพิจารณาถ้อยแถลงบทความบทความนั้นอยู่นอกขอบเขตของเทคโนโลยีนี้ และมีความเสี่ยงที่เทคโนโลยีจะสร้างข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ หรือมีอคติเกี่ยวกับบทความ บรรณาธิการเป็นผู้รับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการบทความและการสื่อสารไปยังผู้นิพนธ์

นโยบาย AI สำหรับผู้นิพนธ์ของ วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย ระบุว่าผู้นิพนธ์ได้รับอนุญาตให้ใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในกระบวนการเขียนก่อนการส่งบทความ แต่เพียงเพื่อปรับปรุงการเขียน เรียบเรียงข้อความและการปรับใช้ของภาษาเท่านั้น และต้องมีการระบุในบทความว่ามีการใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ในการปรับปรุงการเขียน เรียบเรียงข้อความและการปรับใช้ของภาษา โดยบรรณาธิการตรวจสอบได้ว่าบทความนี้ใช้ AI และเทคโนโลยีที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI ได้จากข้อความที่ระบุมาในบทความ

AI คือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างเนื้อหาได้หลากหลายประเภท รวมถึงข้อความ รูปภาพ เสียง และข้อมูลสังเคราะห์ ตัวอย่างเช่น ChatGPT, NovelAI, Jasper AI, Rytr AI, DALL-E เป็นต้น

การส่งต้นฉบับและกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1. ผู้เขียนดำเนินการ ส่งบทความ และ “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์” ทางอีเมล tpa.thailand@hotmail.com
2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบโดยทันที
3. กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทความที่ได้รับว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพทางวิชาการและประโยชน์ ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในเบื้องต้น และจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายใน 15 วัน

4. กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรอง โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ ซึ่งกระบวนการกลั่นกรองนี้ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลซึ่งกันและกัน (Double-blind peer review) โดยใช้เวลาพิจารณาประมาณ 45 วัน

5. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความแล้ว กองบรรณาธิการบริหารจะตัดสินใจพิจารณาโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์ และจะแจ้งผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนรับทราบ ภายในระยะเวลา 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับผลการพิจารณา โดยผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวถือเป็นที่สุด

ค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความ

ผู้นิพนธ์ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความ เมื่อดำเนินการ ส่งบทความเข้าสู่ระบบ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมดังนี้

ประเภท นิสิต/นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ในอัตรา 3,500 บาท (สามพันห้าร้อยบาท)

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย 1761 อาคารเกษมพัฒน์ (ชั้น 3) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
วิทยาเขตพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250 โทรศัพท์ 094-440-0494

ติดต่อกองบรรณาธิการวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

ดร.กวีวิจน์ จักสมศักดิ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

โทร: 097-187-7999

แบบฟอร์มส่งผลงานตีพิมพ์ วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

วันที่

เรียน บรรณาธิการวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

เรื่อง มีความประสงค์ส่งบทความลงตีพิมพ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย

- บทความ ชื่อภาษาไทย
- ชื่อภาษาอังกฤษ จำนวน หน้า
- หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่หนังสือรับรอง..... สถาบันที่รับรอง.....
- หนังสือรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
- เลขที่หนังสือรับรอง..... สถาบันที่รับรอง.....
- ผลงานวิจัยนี้ไม่ได้ดำเนินการเก็บและ/หรือใช้ข้อมูลข้อมูลวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์/หรือสัตว์ทดลอง หรือได้รับการยกเว้นการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย (Exemption Review)

ประเภทบทความ

- นิพนธ์ต้นฉบับ (Original article)
- บทความปริทัศน์ (Review article)
- บทความวิชาการ (Academic article)
- บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้เป็นผลงานตามที่ได้ระบุชื่อในบทความจริง และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์หรือเคยเผยแพร่ต่อสาธารณชน ข้าพเจ้าทราบและยอมรับว่าหลังจากปรับแก้จากกองบรรณาธิการแล้ว บทความนี้จะป็นลิขสิทธิ์ของวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย อันห้ามเผยแพร่เพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่อนุญาตให้เผยแพร่บทความดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาแก่วิชาชีพที่เกี่ยวข้องตลอดจนนักศึกษาหรือบุคคลที่สนใจ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับบทความหรือคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏใน วารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ผู้นิพนธ์ลงนาม.....

(.....)

วันที่.....

กรณีเป็นนิสิต/นักศึกษา

นิสิต/นักศึกษา

ลงนามวันที่.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงนาม.....วันที่.....

หมายเหตุ: ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์และนโยบายด้านการใช้ AI ของวารสารจิตวิทยาแห่งประเทศไทยอย่างเคร่งครัด

รายชื่อผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ร่วมเรียงตามลำดับ

1. ลงชื่อ.....

2. ลงชื่อ.....

3. ลงชื่อ.....

Corresponding Author Email.....

ข้อมูลผู้นิพนธ์ คนที่.....

	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ
ชื่อ-สกุล		
วุฒิการศึกษาสูงสุด (ชื่อเต็ม)		
วุฒิการศึกษาสูงสุด (ชื่อย่อ)		
ตำแหน่ง		
สถานที่ทำงาน		
อีเมลล์		

ที่อยู่ี่ทำงานปัจจุบัน:

.....

.....

หมายเลขโทรศัพท์:

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ:

หมายเหตุ

กรณีผู้นิพนธ์มีมากกว่า 1 คน ให้กรอกข้อมูลรายละเอียดข้อมูลผู้นิพนธ์ทุกคน

และส่งเอกสารมาที่อีเมลล์ tpa.thailand@hotmail.com

สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย

THAI PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION

1761 อาคารเกษมพัฒน์ ชั้น 3 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กทม.10250

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol>